

**การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา:
กรณีศึกษาโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม**

นางมนทกานต์ คำยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2553

**A Study of the Lifestyle Behaviors of Teenagers Who Do Not Live with
Their Parents: A Case Study of Nachuak Pittayasan School
in Mahasarakham Province**

Mrs. Montakan Khumya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for
the Degree of Master of Education in Guidance
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University

2010

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา :
กรณีศึกษาโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อและนามสกุล นางมนทกานต์ คำยา

แขนงวิชา การแนะแนว

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. ถัดดาวรรณ ฌ ระนอง
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร

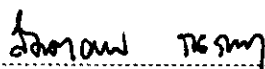
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2553

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

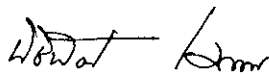
..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. โทธิพันธ์ ทานิช)

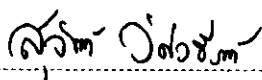
..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ถัดดาวรรณ ฌ ระนอง)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ถัดดาวรรณ ณ ระนอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆจร ที่ได้ให้คำปรึกษาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด และเอาใจใส่ดูแลให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประคิษฐ์ เอกทัศน์ รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นายธิดวัฒน์ พิไลวงศ์ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ นางสุภาพ ทองนุช โรงเรียนอนุบาลบรบือ นางวาสนา ทูคำมี โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี นางจุฬาลักษณ์ สองจันทร์ โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบและให้คำปรึกษาในการสร้างเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณนางศิริพร พิมลทิพย์ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ที่ ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จมีประสิทธิภาพ อย่างเป็นกัลยาณมิตร

ขอขอบพระคุณคณะครู นักเรียน โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ที่ให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัวและญาติพี่น้องทุกคนของผู้วิจัย ที่ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. โพรพิพันธ์ พานิช ที่กรุณามาเป็นประธานในการสอบและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ประ โยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากการศึกษานี้ ผู้รายงานขอบพระคุณเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครอบครัวผู้ให้ชีวิตความรักความอบอุ่น ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ให้การอบรม สั่งสอนให้ผู้รายงานสามารถดำรงตนทำงานจนบรรลุผลสำเร็จมาถึงระดับนี้

มนทกานต์ คำยา

พฤษภาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
การศึกษาคนเป็นรายกรณี	8
วัยรุ่น	29
พฤติกรรม	43
การดำเนินชีวิต	44
บทบาทหน้าที่ ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
นิยามปฏิบัติการ	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	65
การวิเคราะห์ข้อมูล	66
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
กรณีศึกษาที่ 1	67

สารบัญ (ต่อ)

กรณีศึกษาที่ 2	74
กรณีศึกษาที่ 3	79
กรณีศึกษาที่ 4	85
กรณีศึกษาที่ 5	91
กรณีศึกษาที่ 6	99
กรณีศึกษาที่ 7	105
กรณีศึกษาที่ 8	110
สรุปผลการวิเคราะห์	114
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	115
สรุปการวิจัย	115
อภิปรายผล	122
ข้อเสนอแนะ	133
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	140
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	141
ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	143
ค เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	149
ประวัติผู้วิจัย	168

ณ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	หน้า 4
-------------------------------------	-----------

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพทางสังคมของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยของการพัฒนาเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ของโลกไร้พรมแดน คนไทยรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตคนชนบทต้องอพยพเข้ามาทำงานในเมือง เพราะต้องการที่จะปรับตนเองให้ทันกระแสโลกเพื่อความอยู่รอดทางสังคมที่มีการแข่งขันกันทำมาหากิน (ยูพินพรรณ ศิริวิธนูกุล 2541:1) การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว การดำเนินชีวิตของประชาชนเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นการแข่งขันมีมากขึ้น การออกไปทำงานนอกบ้านทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันลดน้อยลง ส่งผลให้ลูกหลานไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ อีกมากมายตามมา โดยเฉพาะในช่วงของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่งของชีวิต เป็นวัยที่เชื่อมต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ มีปัญหาต่างๆ มากมาย(สุชา จันทร์อม. 2527 : 133)วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จึงนับว่าเป็นวิกฤติช่วงหนึ่งของชีวิต เนื่องจากเป็นช่วงต่อของวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะต้นของวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงมากมายเกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นด้วยกันเอง และบุคคลรอบข้าง หากกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปอย่างเหมาะสม โดยการดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิดจะช่วยให้วัยรุ่นสามารถปรับตัว ได้อย่างเหมาะสมบรรเทาปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งเป็นแรงผลักดันและแรงกระตุ้นให้พัฒนาการด้านอื่นๆ เป็นไปด้วยดี

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้พัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาโดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการพัฒนาจะต้องยึดหลักว่า “ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้” และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2542 : 12) โดยเฉพาะ

คุณภาพของประชากรของประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาของสังคมโลกและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.2545 ข : 1)

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เป็นช่วงของวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ เป็นกลุ่มที่เชื่อมต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ควรที่จะได้รับการดูแลและพัฒนาให้เป็นบุคคลากรที่ดีของประเทศชาติ วัยรุ่นเป็นพลังที่สำคัญของประเทศชาติ เป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่งที่ครอบครัวต้องให้ความดูแลเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนที่ดีเพื่อให้วัยรุ่น ได้พัฒนาความรู้ความสามารถและเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคมได้(มธุจิต ชมดวง 2546 : 3)

ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในการสร้างความรักความอบอุ่น เป็นสถาบันที่เสริมสร้างสังคมที่เข้มแข็ง ครอบครัวในอดีตบิดาทำหน้าที่ในการทำงานหาเงิน มารดาดูแลลูกๆ และทำหน้าที่แม่บ้านเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่อบอุ่น แต่ในสังคมปัจจุบันในการดำเนินชีวิตบทบาทของสมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนแปลง ไปบิดามารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้านและบางครอบครัวต้องแยกกันอยู่เพื่อ ไปประกอบอาชีพหารายได้จนเจือสมาชิกในครอบครัวเพื่อความอยู่รอด ส่งผลให้ลูกต้องอยู่ด้วยกันตามลำพังฝากไว้กับญาติหรือเพื่อนบ้านที่อยู่ข้างเคียง โดยส่งเงินให้บริหารจัดการเอง ลูกไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอน ไม่มีแบบอย่างที่ดี การดำเนินชีวิตขึ้นอยู่กับทางเลือกที่จะตัดสินใจและจิตสำนึกของตนเอง (ดุษฎี โยเหลาและคณะ 2545 : 1)

สถาบันครอบครัวมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตมนุษย์ ถ้าสมาชิกของครอบครัวสามารถปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบต่อสถานภาพและบทบาทของตนเอง ครอบครัวย่อมจะเป็นสถาบันที่นำมาซึ่งความเรียบร้อย ราบรื่น สุขสงบของชีวิตมนุษย์และสังคมที่เขาอาศัยอยู่ (สำนักงานกิจการพิเศษสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2539:21) การใช้ชีวิตด้านครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญอีกด้านหนึ่งของการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมทางด้านจิตใจแก่เด็กตลอดเวลา สิ่งแวดล้อมภายในบ้านจึงมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น ได้เป็นอย่างมาก(วรรณวิมล ภิญญิตสุกสิทธ์ 2547: 140)

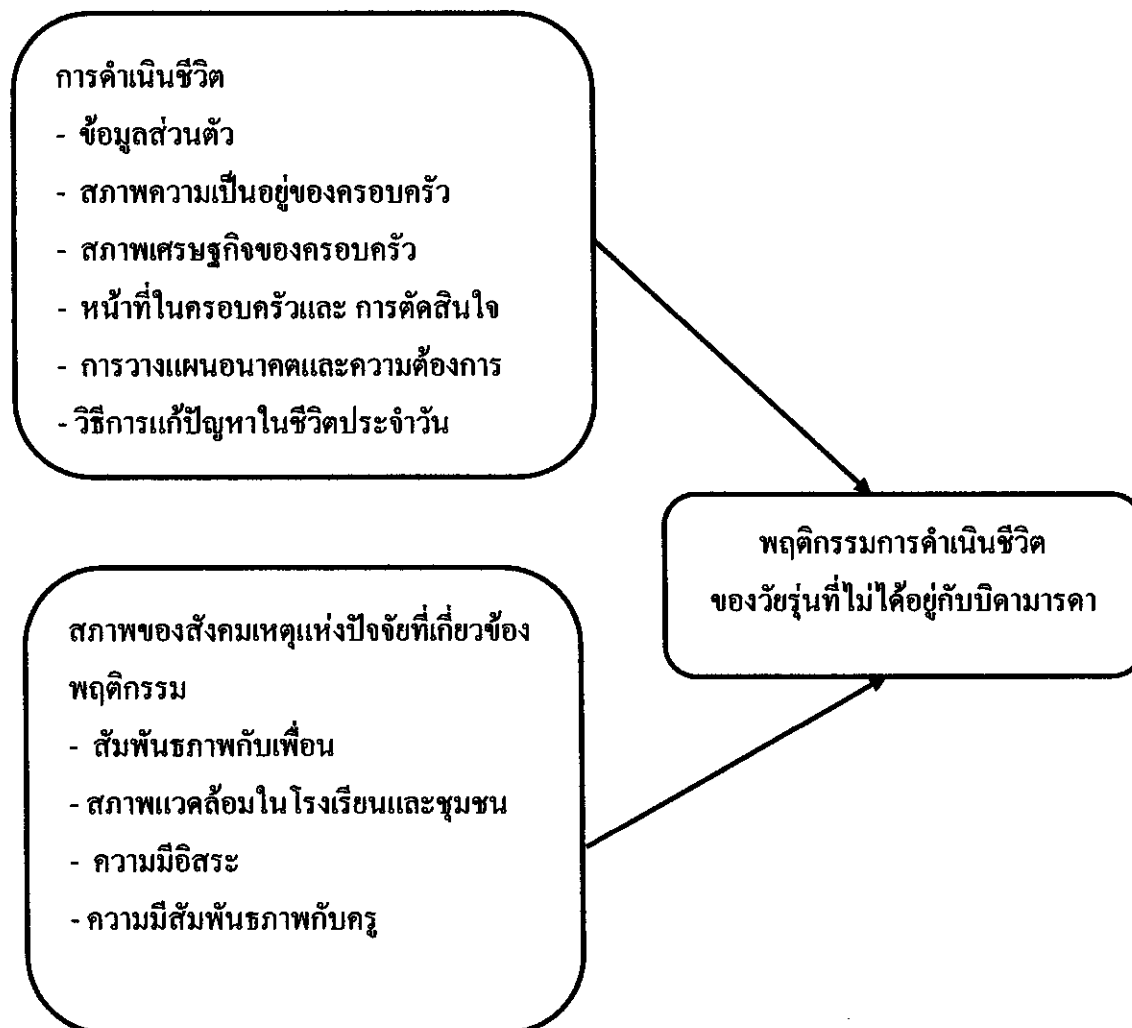
ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่านักเรียนส่วนหนึ่งไม่ได้อยู่กับบิดามารดาซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ ของศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งจากการออกเยี่ยมบ้านตามโครงการเยี่ยมบ้านร้อยเปอร์เซ็นต์ นักเรียนจำนวนไม่น้อยต้องอยู่กันตามลำพังอาศัยอยู่กับญาติ อยู่คนเดียวซึ่งนักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีพฤติกรรมที่แสดงออกในการดำเนินชีวิต

2 ลักษณะคือ กลุ่มที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์คือสามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีระเบียบวินัย ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ คือ แแต่กายไม่เรียบร้อย ขาดเรียนบ่อย คิ่มเครื่องคิ่มที่มีแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมแบบชู้สาว ดั้งครรภไม่พึงประสงค์ เท่ยวกลางคิ่น ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาพฤติกรรม การค้ำเนินชีวิตและเหตุแห่งปัจจัยที่ส่งผลให้ นักเรียนมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นประโยชน์ ในการหาแนวทางในการช่วยเหลือกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและ ส่งเสริมพัฒนาวัยรุ่นนกลุ่มที่มีพฤติกรรมพึงประสงค์ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการค้ำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา
- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการค้ำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับ บิดามารดา
- 2.3 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การค้ำเนินชีวิตของวัยรุ่น ที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาระณีศึกษา มุ่งศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา โดยทำการศึกษากลุ่มประชากรที่เป็นวัยรุ่น(นักเรียน) ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม ในปีการศึกษา 2552 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คนโดยการเลือกแบบเจาะจง แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ สามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีระเบียบวินัย ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 คนชาย 2 คน หญิง 2 คน

กลุ่มที่ 2 มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ คือ แต่งกายไม่เรียบร้อย ขาดเรียนบ่อย คืมเครื่องคืมที่มีแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมแบบชู้สาว ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เทียบกลางคืน จำนวน 4 คนชาย 2 คน หญิง 2 คน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 วัยรุ่น หมายถึง วัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายอารมณ์ สังคม และสติปัญญา และกำลังศึกษาอยู่ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

5.2 พฤติกรรม หมายถึง การกระทำต่างๆ ของมนุษย์ที่แสดงออกไม่ว่าพฤติกรรมนั้น ผู้กระทำรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัว

5.3 การดำเนินชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ในแต่ละวัน การแก้ปัญหาต่าง ๆ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน

5.4 วัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา หมายถึง วัยรุ่นที่ดำเนินชีวิตอยู่โดยการไม่ได้อยู่กับบิดามารดา เนื่องจากบิดามารดาไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ให้ลูกอยู่กับญาติหรืออยู่กันเฉพาะพี่น้องตามลำพัง หรืออยู่คนเดียว

5.5 ความต้องการ หมายถึง ความต้องการของวัยรุ่นที่ได้จากบิดามารดาและได้จากสังคม

5.6 สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา เช่น ลักษณะชุมชนของวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ การคบเพื่อน

5.7 ข้อมูลส่วนตัว หมายถึง การรายงานข้อมูลส่วนตัวของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาด้วยแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงส่วนตัว ภูมิหลัง สภาพปัจจุบันและความหวังในอนาคต ข้อมูลด้านครอบครัว ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและกิจกรรม ด้านการศึกษา

5.8 บันทึกการออกเยี่ยมบ้าน หมายถึง การรายงานการไปเยี่ยมบ้านวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา เพื่อสังเกตและดูสภาพการดำเนินชีวิตของผู้รับการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบฟอร์มบันทึกการเยี่ยมบ้าน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ได้ทราบถึงพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา
- 6.2 ได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการในการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและแนวทางในการพัฒนา
- 6.3 ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษานุคคลเป็นรายกรณี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนนาเรือกพิทยาสรรค์ ปีการศึกษา 2552 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยผู้วิจัยได้รวบรวมสาระสำคัญดังนี้

1. การศึกษานุคคลเป็นรายกรณี

- 1.1 ความหมายการศึกษานุคคลเป็นรายกรณี
- 1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษานุคคลเป็นรายกรณี
- 1.3 ประโยชน์ของการศึกษานุคคลเป็นรายกรณี
- 1.4 กระบวนการในการศึกษารายกรณี
- 1.5 การเลือกบุคคลที่ทำการศึกษารายกรณี
- 1.6 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.7 การเขียนรายงานการศึกษารายกรณี
- 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. วัยรุ่น

- 2.1 ความหมายของวัยรุ่น
- 2.2 พัฒนาการของวัยรุ่น
- 2.3 ความต้องการของวัยรุ่น
- 2.4 ปัญหาวัยรุ่น
- 2.5 สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมวัยรุ่น

3. พฤติกรรม

- 3.1 ความหมายของพฤติกรรม
- 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิต

4. การดำเนินชีวิต

5. บทบาทหน้าที่ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาคนเป็นรายกรณี

1.1 ความหมายของการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 1) ได้ให้ความหมายของการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี หมายถึง การศึกษารายละเอียดต่างๆ ที่สำคัญของหน่วยหนึ่งหน่วยใดในสังคม เช่น บุคคล กลุ่มชุมชน สถาบัน ฯลฯ โดยเฉพาะในปัจจุบันมักเน้นศึกษารายละเอียดของแต่ละบุคคล การศึกษารายละเอียดนี้จะต้องศึกษาต่อเนื่องกันไปในระยะเวลาหนึ่ง แล้วนำรายละเอียดที่ได้มาวิเคราะห์ตีความ เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่มีปัญหาหรือไม่เป็นปัญหาก็ได้ เช่น พัฒนาการทางด้านต่างๆ ความสามารถพิเศษทางด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายๆ ด้าน ถ้าในรายที่มีเป็นปัญหาจะได้ใช้เป็นแนวทางในการที่จะช่วยเหลือหรือแก้ไข แต่ในรายที่มีปัญหาจะได้ใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน ส่งเสริม หรือนำไปเป็นแบบฉบับแก่บุคคลอื่นต่อไปในอนาคต

1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษาคนเป็นรายกรณี

เจน วาร์เตอร์ส (Jane Warters. 1954 : 265-268 อ้างในกมลรัตน์ หล้าสุวรรณ 2527:6) ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะนำไปใช้ในการวินิจฉัยและการรักษา(As a Basic for Diagnosis and Treatment)

วาร์เตอร์ส (Warters) เชื่อว่าการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการประกอบทำให้คำปรึกษา เพราะเพียงการซักถามในขณะที่ให้คำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษา อาจจะไม่เปิดเผยภูมิหลัง ไม่แสดงพัฒนาการหรือการปรับตัวมากนัก ความเชื่อนี้ วาสเตอร์ได้กล่าวอ้างอิงความคิดเห็นของบุคคลอื่นด้วย เช่น เขาอ้างว่า ธอร์น (Thome 1950:148) กล่าวว่า “การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีทำให้เกิดประโยชน์หรือเป็นผลดีทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา”

นอกจากนี้เขายังอ้างถึง วิลเลียมสัน (Williamson. 1950 : 185) ว่าวิลเลียมสัน เชื่อว่าการวินิจฉัยเป็นบันไดขั้นแรกที่ยำเป็นต่อการให้คำปรึกษา

สรุปได้ว่าการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีที่ใช้ในการแนะแนวมีจุดมุ่งหมายเพื่อการวินิจฉัยและการรักษาที่ถูกต้องเหมาะสม

2. เพื่อใช้ในการวิจัย (As a Research Method)การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี

มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลและรายงานผลที่ค้นพบและรวบรวมได้

แต่จุดมุ่งหมายในการวิจัยนี้ในทางวิทยาศาสตร์มีข้อจำกัดดังนี้

2.1 การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีไม่เป็นมาตรฐานเท่าที่ควรกล่าวคือ การศึกษาบุคคลหนึ่งโดยบุคคล 2 คน ได้ข้อมูลแตกต่างกัน

2.2 ใช้ในการวิจัยปัญหาพิเศษบางปัญหาเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมซึ่งจะเป็นผลดีหรือไม่อาจขึ้นอยู่กับทางเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือผู้รับการศึกษา

2.3 ความเชื่อถือได้และความเที่ยงตรงในการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีนี้้อยมาก เขาอ้างว่า โจนส์ (Jones. 1944 : 160) กล่าวได้ว่า “ การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีเป็นการได้ข้อมูลที่ไม่มีเป็นมาตรฐานและไม่สามารถวัดได้จริง

3. เพื่อใช้ในการทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้กว้างขวางขึ้น (For the General Purpose of Increased Understanding) การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้กว้างขวางละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาการปรับตัว ปัญหาด้านพัฒนาการต่าง ๆ หรือใช้ในการอบรมครูประจำการ (In service training purposes) ให้เข้าใจวิธีการศึกษาเด็กได้ดีขึ้น

พนม ลิมอารีย์ (พนม ลิมอารีย์ มปป.:7-8 อ้างในกมลรัตน์ หล้าสุวรรณ 2527 : 7)

กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีไว้ 5 ประการ คือ

1. เพื่อสืบค้นหาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมผิดปกติ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้รับความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง

2. เพื่อสืบค้นหาให้นักเรียนที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้การส่งเสริมพัฒนาอย่างเหมาะสม

3. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตนเองได้ดีขึ้น และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนแก้ไขปัญหของบุตรหลานตน

4. เพื่อทำความเข้าใจนักเรียนอย่างละเอียดลึกซึ้ง

5. เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง

อารีย์ ตันจ๊ะเจริญรัตน์(อารีย์ ตันจ๊ะเจริญรัตน์ 2536 :219 อ้างใน กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ 2527 : 8) ได้ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีไว้ 4 ประการ

1. เพื่อการรู้จักและเข้าใจเด็กได้ดีขึ้น ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออก เหตุผลการแสดงพฤติกรรมของเด็กในส่วนตัวและสามารถบอกได้ และสาเหตุพฤติกรรม ซึ่งอาจถูกกดดันมาจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ของเด็กทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในส่วนที่เด็กเองก็ไม่รู้ตัว

2. เพื่อวินิจฉัยอันจะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือเด็ก ทั้งในรูปของ

การส่งเสริมพัฒนาทักษะความสามารถต่างๆ ในตัวเด็ก หรือหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่ครู หรือผู้แนะแนวทำการศึกษา หรือหาทางป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กอื่นๆ

3. เพื่อการค้นคว้าวิจัย ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในทางจิตวิทยาหรือทางการแนะแนว ในรูปของการปรับปรุงเทคนิค เครื่องมือต่างๆที่ใช้ในการศึกษานุคคลหรือประโยชน์ในการใช้วิธีการจูงใจ การอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนการพัฒนา ส่งเสริม หรือแนะแนวให้กับเด็กนักเรียน

4. เพื่อติดตามผลของการใช้เทคนิค วิธีการบางอย่างในการช่วยเหลือเด็ก ทั้งในรูปของการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันหรือแก้ไขลักษณะต่างๆ ในตัวเด็ก

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 5-9) จุดมุ่งหมาย ของการศึกษานุคคลเป็นรายการณี จุดมุ่งหมายหลัก 2 ประการคือ

1. เพื่อใช้ในการแนะแนวและให้คำปรึกษาซึ่งแบ่งออกเป็นจุดมุ่งหมายย่อยๆ ดังนี้
1.1 เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวินิจฉัยและการรักษาในรายที่มีปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการปรับตัว ปัญหาการเรียน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การลัทธิ โหมย การพูดปิด โรคจิต โรคประสาท ฯลฯ

1.2 เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจบุคคลได้อย่างละเอียด ลึกซึ่งทุกแห่งทุกมุม อันเป็นประโยชน์ในการให้คำปรึกษา

1.3 เพื่อให้คนที่ได้รับการศึกษาได้รู้จักวิเคราะห์ตนเองจนเกิดความเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้องตรงความเป็นจริง

1.4 เพื่อใช้อบรมครูประจำการให้เข้าใจวิธีการศึกษานุคคลเป็นรายการณียิ่งขึ้น อันเป็นผลให้งานแนะแนวและให้คำปรึกษานุคนการที่จะช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องเพิ่มขึ้น

2. เพื่อใช้ในกรณีอื่นๆ

นอกเหนือจากการใช้การศึกษานุคคลเป็นรายการณีในการแนะแนวและให้คำปรึกษาแล้ว ยังมีจุดมุ่งหมายอื่นๆอีก ได้แก่

2.1 เพื่อใช้ในการวิจัย โดยศึกษาสาเหตุในอดีตและปัจจุบันเพื่อทำนายพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหาก็ได้

2.2 เพื่อการติดตามผลของการใช้เทคนิคหรือวิธีการต่างๆ อันเป็นแนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

2.3 เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษานุคนลต่างๆไป ที่ผู้ศึกษาสนใจ อาจเป็นความสามารถพิเศษ การมีบุคลิกภาพที่ดีเพื่อนำไปใช้เป็นแบบฉบับที่ดีต่อไป

1.3 ประโยชน์ของการศึกษานุคคลเป็นรายกรณี ในการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี ทำให้เกิดประโยชน์ได้ 2 ทางคือ

1. ประโยชน์ทางตรง คือ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ศึกษาเอง ซึ่งแบ่งออกได้หลายประการ คือ

1.1 ทำให้เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น ผู้ศึกษาอาจพบว่าปัญหาอย่างเดียวกันอาจเกิดจากสาเหตุต่างกัน เช่น เด็กล้าขโมย คนแรกมีสาเหตุจากความยากจน แต่คนที่สองมีสาเหตุจากการเรียกร้องความสนใจ หรือปัญหาที่แตกต่างกันอาจเกิดจากสาเหตุเดียวกันได้ เช่น คนแรกมีปัญหาคบเพื่อนต่างเพศ คนที่สองมีปัญหาโรคจิตเกิดจากสาเหตุเดียวกันคือออกหักเป็นต้น

1.2 ทำให้เป็นคนใจกว้าง มีจิตใจหนักแน่น รู้จักใช้เหตุผลในการเชื่อถือข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบ เป็นระบบระเบียบ มิใช่หูเบาหรือเชื่อคำบอกเล่าที่ปราศจากเหตุผล หรือเชื่อถือโศลก

2. ประโยชน์ทางอ้อม คือประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ได้รับการศึกษา ได้แก่

2.1 ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจพฤติกรรมของผู้รับการศึกษา จึงสามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์

2.2 ทำให้ผู้รับการศึกษา เข้าใจตนเองดียิ่งขึ้นและรู้จักวิธีปฏิบัติตน เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหา หรือ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเอง ได้ดียิ่งขึ้น

1.4 กระบวนการในการศึกษานุคคลเป็นรายกรณี

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 :22- 327) ได้แบ่งกระบวนการในการศึกษานุคคลเป็นรายกรณีออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน

1.1 การกำหนดปัญหา คือการที่ผู้ศึกษานุคคลเป็นรายกรณีตั้งจุดมุ่งหมายหรือกำหนดว่าเขาจะศึกษาสิ่งใดในบุคคลหนึ่งซึ่งอาจเป็นปัญหาหรือไม่ใช่ปัญหาแต่เป็นความสนใจ ความสามารถพิเศษ หรืออื่น ๆ

1.2 การตั้งสมมติฐาน เป็นการคาดคะเนจากความรู้ที่ได้จากทฤษฎีและประสบการณ์ต่าง ๆ แต่ยังไม่มีการพิสูจน์โดยการทดสอบหรือค้นหาข้อเท็จจริงว่าข้อความนั้นเป็นเหตุและผลดังที่กล่าวไว้จริงหรือไม่ ในการตั้งสมมติฐานที่ดี ควรตั้งไว้หลาย ๆ สมมติฐานดีกว่าตั้งไว้เพียงสมมติฐานเดียว เพราะ

1.2.1 เพื่อกันข้อผิดพลาดและมองเห็นแนวทางอื่น ๆ เมื่อการคาดคะเน

ครั้งที่หนึ่งผิดไปไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง กล่าวคือ มีบางครั้งที่คาดคะเนไว้ในสมมติฐานไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 เราสามารถหยิบยกเอาสมมติฐานข้อที่ 2 มาพิจารณา ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพบว่าสมมติฐานข้อนั้น ๆ ตรงกับข้อเท็จจริง จึงหยุดทดสอบหรือหาข้อเท็จจริงมาพิจารณาสิ่งที่ควรกระทำต่อไปเพื่อช่วยเหลือหรือป้องกันหรือส่งเสริมบุคคลที่รับการศึกษา

1.2.2 พฤติกรรมหนึ่งอาจเกิดจากหลายสาเหตุ แล้วแต่บุคคล แล้วแต่สถานการณ์ ดังนั้นสามารถตั้งสมมติฐานไว้หลาย ๆ สมมติฐานจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลที่ได้รับการศึกษามากขึ้น

1.2.3 พฤติกรรมที่แตกต่างกันอาจเกิดจากสาเหตุเดียวกัน บุคคลที่ทำการศึกษา มักจะคาดคะเนโดยสรุปเป็นประสบการณ์ที่ผ่านมาเสมอถ้าบุคคลมีประสบการณ์ไม่มากพออาจคาดคะเนโดยสรุปไม่ถูกต้อง จะเกิดการตีความและรับรู้ข้อมูลอย่างบิดเบือนไปจากความจริงจึงควรตั้งสมมติฐานไว้หลาย ๆ สมมติฐาน

2. การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงหลังจากที่มีการกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐานแล้ว เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล คือการตีความหรือแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในแต่ละวิธีหรือเทคนิคเพื่ออธิบายผลพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่สมควรจะต้องใช้หลาย ๆ เทคนิคและแต่ละเทคนิคควรใช้หลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เข้าถึงพฤติกรรมของบุคคลที่ได้รับการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งทุกแง่มุมและตรงกับข้อเท็จจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เทคนิคต่าง ๆ ในการรวบรวมข้อมูลที่ใช้กันมากมี 9 เทคนิค ดังนี้

1. การสังเกต(Observation)
2. การบันทึกการสังเกต(Observational Record)
3. การสัมภาษณ์(Interview)
4. การเยี่ยมบ้าน (Home-Visit)
5. อัตชีวประวัติและบันทึกประจำวัน(Autobiography and Diary)
6. สังคมมิติ(Sociometry)
7. แบบสอบถาม(Questionnaire)
8. แบบทดสอบ (Testing)
9. ระเบียบสะสม (Cumulative Record)

3. การวินิจฉัย

คือการนำเสนอผลจากการวิเคราะห์หรือตีความหมายของข้อมูลที่รวบรวมมาได้หลาย ๆ วิธีการ มาพิจารณาผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกันส่วนใหญ่ การวินิจฉัยคุณสมบัติฐานเป็นหลักเพราะการรวบรวมข้อมูลก็รวบรวมตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การวินิจฉัยอาจสอดคล้องกับสมมติฐาน หรือไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

4. การช่วยเหลือ การป้องกัน การส่งเสริม

4.1. การช่วยเหลือ คือวิธีการแก้ปัญหาหลังจากวินิจฉัยว่าบุคคลนั้น ๆ มีปัญหา ด้านใด เมื่อทราบปัญหาที่ดำเนินการแก้ไขให้ปัญหาถูกล่วงไปให้ได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

4.1.1. ให้คำปรึกษา (Counseling) ในรายที่มีปัญหาไม่ซับซ้อน บุคคลนั้นสามารถเข้าใจตนเองได้ หลังจากได้รับคำปรึกษาแล้ว

4.1.2. ส่งต่อให้ผู้มีประสบการณ์หรือสนใจที่แก้ปัญหานั้น ในกรณีที่ผู้ศึกษาไม่ชอบลักษณะของปัญหานั้น

4.1.3. ส่งต่อยังผู้เชี่ยวชาญ เช่น นักจิตวิทยา จิตแพทย์

4.2. การป้องกัน มี 2 รูปแบบ

4.2.1 เกิดปัญหาขึ้นแล้วและหาทางป้องกันมิให้เกิดขึ้นอีกต่อไป หรือไม่ให้กลับไปซ้ำอีก

4.2.2 ยังไม่เกิดปัญหาจึงหาทางป้องกันมิให้เกิดขึ้น วิธีป้องกันที่ทำได้คือการให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับปัญหา อธิบายให้ทราบถึงสาเหตุที่จะทำให้เกิดปัญหา เพื่อให้บุคคลนั้นรู้ตัวและหาแนวทางป้องกันด้วยตัวเองของเขาต่อไป

4.3. การส่งเสริม คือวิธีการที่จะทำให้บุคคลมีการพัฒนาได้มากขึ้นหรือเหมาะสมกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการปรับตัวอยู่ในสังคมได้โดยไม่มีข้อขัดแย้ง เช่น การจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ได้แก่ การปลูกต้นไม้ เข็มปักถักร้อย

ข้อควรสังเกต

1. ในกรณีที่มิใช่ปัญหาที่รุนแรงหรือผิดปกติมาก เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้กับบุคคลทั่วไป จะเน้นการป้องกัน การส่งเสริม มากกว่าการช่วยเหลือหรือหลังจากช่วยเหลือแล้ว
2. ในกรณีที่เป็นปัญหาที่รุนแรงหรือผิดปกติมาก เช่น โรคจิต โรคประสาท จะเน้นการช่วยเหลือมากกว่าการป้องกันและการส่งเสริม
3. ในกรณีที่มีไข้เป็นปัญหาแต่เป็นการศึกษาบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ จะเน้นการป้องกันและส่งเสริมอาจไม่มีการช่วยเหลือหรือรักษานอกจากบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ

แล้วมีปัญหาในด้านการปรับตัว เช่น การเข้ากับใครไม่ได้ เพราะคิดว่าเขามีความสามารถน้อยกว่าคน ถ้าเป็นเช่นนี้ จะเน้นการช่วยเหลือตามมาจากเน้นการป้องกันและการส่งเสริม

5. การทำนายผล

คือการคาดการณ์ล่วงหน้าหรือทำนายพยากรณ์ ว่าผู้รับการศึกษานั้นเป็น รายกรณีจะมีสภาพการณ์เป็นอย่างไรในอนาคต หลังจากที่ถูกรับการศึกษาแล้ว เช่นปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ หรือจะหายจากอาการผิดปกติหรือไม่

การทำนายผลนี้ส่วนมาก จะทำนายในรายที่มีปัญหาเพื่อบอกให้ทราบว่าปัญหานั้นจะสามารถแก้ไขได้หรือไม่ แต่ส่วนน้อยจะทำนายพฤติกรรมหรือพัฒนาการของบุคคลที่มีความสามารถพิเศษว่าจะมีแนวโน้มของพฤติกรรมหรือมีพัฒนาการไปทางใดต่อไปภายหน้า

ผู้ที่ทำนายผลได้ต้องมีความแม่นยำ ต้องมีประสบการณ์ตลอดจนต้องมีความรู้ความสามารถในปัญหาค่านั้น ๆ มากอย่างเพียงพอ ดังนั้นถ้าไม่เชี่ยวชาญพอกระบวนการขั้นนี้อาจไม่ต้องมีก็ได้ เพราะถ้ามีการทำนายผลผิดพลาดไปมักจะเกิดผลร้ายกว่าดีเสมอ

6. การติดตามผล

คือการประเมินผลจากการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีว่า เมื่อทำการศึกษาและช่วยเหลือไปแล้วได้ผลอย่างไร กล่าวคือ ได้ผลดีขึ้น ยังมีสภาพคงเดิม หรือได้ผลดีขึ้นบ้างเล็กน้อย หรือได้ผลดีขึ้นมาก

6.1 วิธีการติดตามผล การติดตามผลอาจทำได้หลายวิธี เช่น

1. ติดตามสังเกตและสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
2. ส่งจดหมายหรือแบบสอบถามติดต่อซักถามว่าคราวอยู่เสมอ
3. ส่งผู้อื่นไปเยี่ยม โดยกำหนดจุดมุ่งหมายในการเขียนเขียนตามที่ต้องการ

ทราบให้ชัดเจน

6.2 ระยะเวลาในการติดตามผล

การติดตามผลไม่มีกำหนดระยะเวลาที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และโอกาสของผู้ทำการศึกษา โดยทั่วไปมีหลักในการพิจารณาดังนี้

1. ในรายที่มีปัญหาซับซ้อนควรติดตามผลในช่วงระยะเวลาที่สั้น ไม่ควรปล่อยให้ห่างนานเกินไป
2. การติดตามผลในระยะแรกควรติดตามในระยะเวลาที่สั้น หลังจากประเมินดูแล้วว่าได้ผลดีขึ้นจึงติดตามในระยะที่ห่างหรือยาวออกไป

7. การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

ในการทำการศึกษารายกรณีแต่ละครั้งผู้ศึกษาควรสรุปผลว่าได้ทำอะไรไปบ้าง และให้ข้อเสนอแนะว่าจะมีการวางแผนทำอะไรในครั้งต่อไป และก่อนทำการปิดการทำการศึกษารายบุคคลเป็นรายกรณีครั้งสุดท้าย ควรสรุปผลของการทำการศึกษาไว้ทั้งหมด และให้ข้อเสนอแนะไว้สำหรับผู้ที่จะมาศึกษานุเคราะห์รายนี้ต่อไป หรือสำหรับคนที่สนใจในการศึกษารายบุคคลรายนั้น ๆ เพื่อประโยชน์แก่ตัวเองหรือคนอื่นในการให้ข้อเสนอแนะที่ดี ควรให้ไว้หลาย ๆ ทางอย่างน้อย ควรเสนอแนะไว้ 3 ทางดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษาเป็นรายกรณี
2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษาเป็นรายกรณี
3. ข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลที่สนใจหรือจะศึกษานุเคราะห์รายนี้ต่อไปหรือ

จะศึกษานุเคราะห์ในลักษณะเช่นเดียวกันต่อไป

ในการติดตามผลและการสรุปผลตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะนี้ อาจทำได้ทั้งในขณะที่ทำการศึกษานุเคราะห์เป็นรายกรณี หรือหลังจากทำการศึกษานุเคราะห์เป็นรายกรณีแล้ว ถ้าต้องการให้การศึกษารายกรณีมีประสิทธิภาพ มักจะทำควบคู่กันไป ทั้ง 2 ทางคือทั้งในขณะที่ศึกษาและหลังศึกษา

1.5 การเลือกบุคคลที่ทำการศึกษารายกรณี

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 15-17) กล่าวว่าบุคคลที่ควรเลือกทำการศึกษารายกรณีเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. บุคคลที่มีความสามารถสูงหรือมีความสามารถพิเศษ เช่น
  - บุคคลที่เรียนเก่ง
  - บุคคลที่สามารถฟันฝ่าอุปสรรคหรือความยากลำบาก
  - บุคคลที่เล่นกีฬาเก่ง
  - บุคคลที่มีความสามารถในการพูด
  - บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดี
  - บุคคลที่มีพฤติกรรมดีเด่น
2. บุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ หรืออย่างรีบด่วน เช่น
  - บุคคลที่มีปัญหาด้านอารมณ์ เช่น อัจฉริยะ ใจร้อน ขอบอบนิ้วหัวแม่มือ

ปัสสาวะรดที่นอน

- บุคคลที่มีปัญหาด้านความประพฤติและบุคลิกภาพ เช่น พุดปด การลักขโมย ปัญหาการปรับตัว ปัญหาการคบเพื่อน

- บุคคลที่มีปัญหาด้านการเรียน เช่น ขาดโรงเรียนบ่อย มาโรงเรียนสายเป็นประจำ ผลการเรียนลดลง ถูกภาคทัณฑ์ทางการเรียน

ข้อควรคำนึงสำหรับผู้เริ่มทำการศึกษานุคคลเป็นรายกรณี

1. ควรเลือกศึกษานุคคลซึ่งเป็นที่สนใจของบุคคลส่วนใหญ่ในสถาบันการศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของครูและนักเรียน โดยทั่วไป เพื่อให้ผู้ศึกษาได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย

2. ถ้าต้องการศึกษานุคคลที่มีปัญหา ควรเลือกรายที่มีปัญหาไม่ยุ่งยากซับซ้อนเกินไป เพื่อให้ผู้ศึกษาจะสามารถแก้ปัญหาได้

3. ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่ต้องการศึกษา มิฉะนั้นข้อมูลอาจบิดเบือน เสแสร้งทำให้ผิดพลาด ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงการศึกษานุคคลเป็นรายกรณีอาจไม่ประสบผลสำเร็จ

ข้อจำกัดของการทำการศึกษาค้นเป็นรายกรณี

1. บุคคลที่ศึกษามีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์น้อย เช่น ไม่เข้าใจในปัญหาที่ศึกษาดีพอ รวบรวมข้อมูลไม่ละเอียดและรอบครอบ ตีความหมายจากข้อมูลผิดพลาด ใช้ชววนศึกษานุคคล เป็นรายกรณี ไม่พบขั้นตอน หรือข้ามขั้นตอนไป สรุปปัญหาเร็วและสั้นจนเกินไป ยกที่จะเข้าใจ ฯลฯ

2. มีบุคลากรที่จะทำการศึกษานุคคลเป็นรายกรณีน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้มารับการศึกษานุคคลเป็นรายกรณี

3. ในบางกรณีอาจมีความยากลำบากในการรวบรวมข้อมูล ทำให้ข้อมูลที่ได้นั้นน้อยเกินไป ไม่เพียงพอที่จะตีความและสรุปว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไร

4. การศึกษานุคคลเป็นรายกรณีต้องใช้เวลาและต่อเนื่องกัน ตลอดจนต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ในการรวบรวมข้อมูล บางข้อมูลจึงไม่อาจรวบรวมมาด้วยละเอียดเพียงพอ

เกณฑ์ในการประเมินผลของการทำการศึกษานุคคลเป็นรายกรณี

ในการที่จะประเมินผลว่าการทำการศึกษานุคคลเป็นรายกรณีจะมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้นั้น ต้องใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังต่อไปนี้

1. การเขียนข้อมูลต้องมีลักษณะชัดเจน ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ปราศจากอคติส่วนตัวของผู้ศึกษาในการวิเคราะห์ตีความหมายต่อข้อมูลนั้น ๆ

2. ข้อมูลที่ล้ำสมัย หรือไม่จำเป็น ไม่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาตัดออกหรือ

หลีกเลี่ยงไปเสีย

3. ข้อเสนอแนะแก่ผู้ได้รับการศึกษามุคคละเป็นรายกรณี ควรเป็นไปในรูปของการป้องกัน และส่งเสริม ด้วยนอกเหนือไปจากข้อเสนอแนะในการรักษาหรือช่วยเหลือ

1.6 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 29-327)) กล่าวว่า การรวบรวมข้อมูลที่ดีควรใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลหลายวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ

1. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่บุคคลสร้างขึ้นที่ต้องการทราบ เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นแทนการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยการเขียนข้อความต่าง ๆ ที่ต้องการสัมภาษณ์แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อความตอบลงในแบบสอบถามแทนการตอบโดยการพูด การใช้แบบสอบถามจึงดีกว่าการสัมภาษณ์ตรงที่เก็บข้อมูลได้มากกว่าหนึ่งคนในเวลาเดียวกัน

1.1 จุดมุ่งหมายของการใช้แบบสอบถาม

การใช้แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลนั้น มีจุดมุ่งหมายหลายประการ แตกต่างกันออกไป แต่จะเน้นด้านการแนะแนวและให้คำปรึกษาโดยแบ่งจุดมุ่งหมายออกเป็น 3 ประการคือ

1. เพื่อทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคล เช่น ประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัว ประวัติการศึกษา
2. เพื่อทราบความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติ หรือค่านิยมของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ความรู้สึกต่อระเบียบวินัยของโรงเรียน ความคิดเห็นต่อการสอนของครู เจตคติที่มีต่อสถาบันการศึกษา
3. เพื่อติดตามผลนักเรียน หรือนิสิต นักศึกษา ที่ออกจากสถาบันการศึกษาไปแล้ว ประสพปัญหาอย่างไรบ้าง ให้นำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด

1.2 ชนิดของแบบสอบถาม ชนิดของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ชนิด

1. แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล คือแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงส่วนตัว ภูมิหลัง สภาพในปัจจุบันและความคาดหวังในอนาคต
2. แบบสอบถามแบบประเมินผล คือแบบสอบถามที่ใช้ประเมินผลของ

บริการหรือโครงการต่างๆ ของสถาบันการศึกษาที่จัดให้นักเรียน หรือนิสิต นักศึกษา เพื่อทราบว่ามีบริการต่าง ๆ หรือโครงการต่าง ๆ ที่จัดให้เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้รับบริการหรือไม่เพียงใด

3. แบบสอบถามแบบการติดตามผล คือแบบสอบถามที่รวมเอา

แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลและแบบสอบถามแบบการประเมินผลเข้าไว้ด้วยกันเพื่อใช้สอบถามนักเรียนหรือนิสิต นักศึกษาที่ออกจากสถาบันการศึกษานั้นไปแล้ว ไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จตามหลักสูตร โดยมีความเชื่อว่าข้อมูลที่ได้จากบุคคลเหล่านั้นเปรียบเสมือนกระจกเงาสท้อนให้เห็นสมรรถภาพและประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษานั้น ๆ

1.3 ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ

1. แบบสอบถามแบบปลายปิด คือแบบสอบถามที่มีข้อความที่เป็นคำถามแล้วมีคำตอบไว้ให้พร้อม เพียงแต่เลือกตอบข้อใดข้อหนึ่งหรือหลาย ๆ ข้อที่กำหนดให้ แบบสอบถามประเภทนี้ ได้แก่แบบสำรวจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบเติมคำที่เป็นคำตอบเดียวที่แน่นอน

2. แบบสอบถามแบบปลายเปิด คือแบบสอบถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบที่แน่นอนเปิดโอกาสให้ผู้ตอบตอบคำถามอย่างอิสระ ไม่มีการตัดสินใจถูกหรือผิด แบบสอบถามชนิดนี้นิยมใช้เพื่อสอบถามแรงจูงใจ ความคิดเห็น เจตคติต่าง ๆ โดยอาจมีการให้เหตุผลประกอบความรู้สึกลงด้วยเป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบสบายใจที่จะตอบมากกว่าแบบสอบถามปลายปิด

3. แบบสอบถามแบบผสม คือแบบสอบถามที่มีทั้งปลายปิดและปลายเปิดอยู่ในชุดเดียวกัน แบบสอบถามชนิดนี้ นิยมใช้กันมากในปัจจุบันเพราะเป็นแบบสอบถามที่พยายามแก้ไขข้อบกพร่องที่เป็นข้อดีและข้อเสียของแบบสอบถามแต่ละชนิด ไม่ต้องเสียเวลามากเกินไปและมีอิสระที่จะตอบ

4. แบบสอบถามรูปภาพ คือแบบสอบถามที่ใช้รูปภาพซึ่งเป็นภาพวาดหรือภาพถ่าย ซึ่งอาจให้ผู้ตอบตอบสนองเป็นคำพูดหรือข้อความที่รู้สึกกับภาพนั้นก็ได้อีก แบบสอบถามชนิดนี้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลกับเด็ก ๆ หรือผู้ใหญ่ที่มีการศึกษาจำกัด

1.4 ประโยชน์ของแบบสอบถาม

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาใช้ประโยชน์ในการแนะแนวและให้คำปรึกษาดังต่อไปนี้

1. นำมาจัดบริการแนะแนวให้แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม
2. นำข้อมูลบางอย่างมากรอกในระเบียบสะสม ถ้าไม่มีเวลาในการกรอกก็อาจนำแบบสอบถามของนักเรียนนำมาเข้าแฟ้มเรื่องราวเกี่ยวกับนักเรียนได้แต่ละคน

3. แบบสอบถามช่วยทำให้ได้ทราบเรื่องราวของนักเรียนเป็นจำนวนมากในเวลาอันสั้น

4. แบบสอบถามช่วยให้รู้เรื่องราวของนักเรียนได้หลาย ๆ ด้านพร้อมกันและเป็นข้อมูลปัจจุบัน

5. แบบสอบถามช่วยให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาเพิ่มเติมข้อมูลพื้นฐานบางอย่างที่ต้องการ ให้ถูกต้องและตรงตามความเป็นจริงเพื่อประโยชน์ให้คำปรึกษา

6. ข้อความในแบบสอบถาม ถ้าจะให้ได้ประโยชน์ในการแนะแนวได้มาก ควรให้มีหัวข้อคำถามต่าง ๆ คล้ายคลึงกับหัวข้อในระเบียบวาระที่โรงเรียนใช้อยู่และเมื่อให้นักเรียนกรอกแล้วควรรีบอ่านและเอาเก็บรวบรวมไว้ในระเบียบวาระ

2. แบบบันทึกพฤติกรรมจากการการสังเกต

แบบบันทึกพฤติกรรมจากการสังเกต คือการพิจารณาสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยการใช้วิธีวะสัมพันธ์ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้ง 5 ส่วน (หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง) การสังเกตต้องมีจุดมุ่งหมายอย่างแน่นอนล่วงหน้าก่อนการสังเกต

2.1 องค์ประกอบของการสังเกต

การสังเกตที่ดี นอกจากจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนหรือชัดเจนแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ในการสังเกตที่สำคัญ 3 ประการ

1. ความตั้งใจ คือการที่บุคคลมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจที่จะสังเกต เช่น การรู้จุดมุ่งหมายที่แน่นอน การมีสมาธิในการสังเกต การมีเครื่องมือที่จะบันทึกข้อมูลจากการสังเกต

2. การสัมพันธ์ คือการที่ใช้วิธีวะสัมพันธ์ส่วนใดส่วนหนึ่งทั้ง 5 ส่วน สัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการสังเกต

3. การรับรู้ คือการตีความหรือแปลความหมายจากการสัมพันธ์

2.2 จุดมุ่งหมายของการสังเกต

การสังเกตมีจุดมุ่งหมายมากมายแล้วแต่ว่าผู้สังเกตมีจุดมุ่งหมายที่จะสังเกตอะไร การสังเกตทางการแนะแนวคือ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตัวเอง ข้อเท็จจริงนี้อาจเป็นครั้งแรกหรืออาจได้เพิ่มเติมข้อมูลรายละเอียดซึ่งเคยได้รับคำบอกเล่าจากผู้อื่นเป็นการหาความเชื่อมั่นและความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล

2. เพื่อเข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ถูกสังเกตว่ามีลักษณะปกติหรือไม่ เพื่อใช้ประกอบการแนะนำบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสังคมต่อไปเท่าที่ทำได้
3. เพื่อค้นหาสาเหตุบางประการ ซึ่งอาจเป็นปัญหาแต่ไม่มีผู้ใดทราบหรือสงสัยมาก่อน เพื่อนำมาใช้ในการให้คำปรึกษาและแนะนำต่อไป
4. เพื่อทำให้ผู้สังเกตเป็นผู้ที่มีความรอบคอบและไวต่อการมีปฏิริยาได้ตอบจากสิ่งแวดล้อมจนเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดีและรวดเร็วในแต่ละสถานการณ์

2.3 การสังเกตทั่วไปจำแนกเป็น 2 ประเภท

1. การสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการสังเกตพฤติกรรมทั่วไปของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยมิได้กำหนดวัตถุประสงค์ แบบแผนของการสังเกตอย่างชัดเจน ผู้สังเกตพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ถูกสังเกต และแปลความหมายวิเคราะห์พฤติกรรมนั้นๆ เพื่อให้การช่วยเหลือบุคคลนั้นทันที การสังเกตประเภทนี้อาจมีประโยชน์บ้างแต่อาจไม่เพียงพอที่จะเข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ถูกสังเกตอย่างแท้จริง โดยละเอียด

2. การสังเกตอย่างเป็นทางการ เป็นการสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ไปอย่างมีระบบมีการกำหนดวัตถุประสงค์ แบบแผน วัน เวลา สถานที่ หรือบุคคลที่ถูกสังเกตและมีการบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในขณะสังเกต การสังเกตประเภทนี้จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตในสภาพต่างๆ ตลอดจนทั้งแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการให้ความช่วยเหลือเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ๆ ตลอดจนทั้งแสดงความคิดเห็น ในการให้ความช่วยเหลือเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ไปในทิศทางที่พึงประสงค์

2.4 หลักการสังเกต หลักการสังเกตมีดังนี้

1. ควรมีการวางแผนเป็นขั้นตอนในการดำเนินการสังเกต โดยยึดจุดมุ่งหมายเป็นเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายนั้นๆ ได้แก่ กำหนดตัวผู้สังเกต วันเวลา สถานที่สังเกต ตลอดจนวิธีการสังเกต

2. ในการสังเกตครั้งหนึ่งๆ ควรสังเกตเพียงบุคคลเดียวในแต่ละสถานการณ์ไม่ควรสังเกตหลายๆ คน ในเวลาและสถานการณ์เดียวกัน เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลไม่ละเอียดและอาจจำพฤติกรรมสลับกัน ทำให้มีการตีความหมายของพฤติกรรมผิดไปจากข้อเท็จจริงได้

3. ควรสังเกตสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่ถูกสังเกต เพื่อประกอบการพิจารณาว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเหมาะสมหรือสอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ หรือไม่ ก่อนที่จะตีความหรือแปลความของพฤติกรรมต่อไปจะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากขึ้น

4. การสังเกตบุคคลหนึ่งไม่ควรสังเกตเพียงสถานการณ์เดียว ควรสังเกตหลายๆ สถานการณ์ จึงจะเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้อย่างละเอียด เพราะบุคคลอาจมีการแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป เมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

5. การสังเกตบุคคลในสถานการณ์เดียว ควรสังเกตหลายๆ ครั้ง เท่าที่จะทำได้

6. การสังเกตที่ดีต้องมีการบันทึกการสังเกต ไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง ที่สังเกต เพื่อช่วยบันทึกความจำ และดูพัฒนาการหรือความถี่ของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง จะทำให้ผู้สังเกตเข้าใจพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตได้ละเอียดมากขึ้นทุกแห่งทุกมุม

7. ในขณะที่สังเกตควรทำใจเป็นกลาง ไม่ใส่อคติหรือความคิดเห็นส่วนตัว เข้าไปเพราะอาจทำให้ข้อมูลที่ได้ผิดพลาดไปจากข้อเท็จจริงได้

3. แบบการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อให้บุคคลให้ข้อมูลด้วยวาจาต่อคำถามที่ถามด้วยวาจา การสัมภาษณ์ยังแบ่งออกเป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured selection interview) แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured selection interview) และแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi structured selection interview)

3.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คือ การสัมภาษณ์อย่างเป็นขั้นตอน อย่างเป็นระบบ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างอยู่ในรูปของการเขียน เป็นการสัมภาษณ์ที่มีชุดคำถามเตรียมไว้ก่อนการสัมภาษณ์และอาจมีการตั้งธงคำตอบเอาไว้ในกรณีที่ให้ผู้สัมภาษณ์หลายคน หรือในกรณีที่มีชุดคำถามหลายข้อซึ่งผู้สัมภาษณ์อาจใช้คำถามที่ไม่เหมือนกันในการถามผู้สมัครแต่ละราย หากตอบได้ตรงตามธงคำตอบก็จะได้รับคะแนนเป็นมาตรฐานเหมือนกัน ผู้สัมภาษณ์ที่ใช้เทคนิคนี้ ควรใช้แบบสัมภาษณ์มาตรฐาน (patterned interview) เป็นแนวทางในการปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานและองค์กรของตน

3.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นเทคนิคที่ไม่ได้กำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า เป็นการสัมภาษณ์พบปะพูดคุยกันอย่างไม่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้าขาดการวิเคราะห์งานอย่างเป็นระบบ ประเด็นของการพบปะพูดคุยขึ้นอยู่กับคู่สนทนา

3.3 แบบกึ่งมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้รับการจัดระเบียบแบบแผนขึ้นบ้างแล้ว เช่น องค์กรประกอบที่จะซักถาม คำชี้แจง ขั้นตอนต่าง ๆ แก่ผู้สัมภาษณ์ได้ทราบล่วงหน้าก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

4. แบบบันทึกผลการเรียน ปพ. 1

แบบบันทึกผลการเรียน ปพ. 1 หรือเรียกเต็ม ๆ ว่า “เอกสารประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ บันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บันทึกผลการเรียนเป็นรายวิชา

5. บันทึกการออกเยี่ยมบ้าน

การเยี่ยมบ้าน เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่จะช่วยให้ครูทราบชีวิตความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน โดยการพบปะสนทนากับผู้ปกครองนักเรียน เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น เจตคติซึ่งกันและกัน ตลอดจนเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

เทคนิคที่จำเป็นต้องใช้ในการเยี่ยมบ้านที่สำคัญมี 2 เทคนิค คือ

1. การสังเกต เช่น การสังเกตภาพทั่วไปของบ้าน สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว สภาพแวดล้อมรอบๆ บ้าน

2. การสัมภาษณ์ เช่น การสัมภาษณ์บิดามารดา ญาติพี่น้อง เทคนิคการสัมภาษณ์ อาจใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ทั้ง 3 รูปแบบหรือเลือกใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

วัตถุประสงค์ในการเยี่ยมบ้าน

1. เพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริงและสภาพที่แท้จริงของเด็กเมื่ออยู่ทางบ้าน
2. เพื่อเพิ่มเติมข้อเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับเด็ก โดยไม่สามารถทราบด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลวิธีอื่น
3. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างทางโรงเรียนกับทางบ้านหรือระหว่างครูกับผู้ปกครอง

1.7 การเขียนรายงานการศึกษารายกรณี

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 374- 387) ในการเขียนรายงานการศึกษานุคคลรายกรณี ควรมีแบบฟอร์มในการเขียนเพื่อให้สะดวกในการอ่านและทำความเข้าใจผู้รับการศึกษา อย่างเป็นระบบระเบียบ

แบบฟอร์มการเขียนรายงาน

การเขียนรายงานการศึกษานุคคลรายกรณี จำเป็นต้องเขียนให้อ่านง่าย ชัดเจน

และครอบคลุมเนื้อหาครบทุกด้าน ในการเขียนรายงานแบ่งเป็น ประเภทคือ

1. แบบฟอร์มการเขียนรายงานแบบย่อ
2. แบบฟอร์มการเขียนรายงานแบบสมบูรณ์

1. แบบฟอร์มการเขียนรายงานอย่างย่อ

การเขียนรายงานอย่างย่อ(Case Note) มีหัวข้อในการเขียนรายงานดังนี้

- 1 ชื่อผู้รับการศึกษา
- 2 สาเหตุที่ศึกษา
- 3 วัน เวลาที่ศึกษา
- 4 ลักษณะของปัญหาหรืออาการที่สำคัญ
- 5 ประวัติด้านต่าง ๆ โดยย่อ ได้แก่
  - ประวัติส่วนตัวและครอบครัว
  - ประวัติด้านการศึกษา
  - ประวัติด้านสุขภาพ
  - ประวัติด้านสังคม
- 6 การวินิจฉัย
- 7 การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม
- 8 การติดตามผล
- 9 การสรุปและข้อเสนอแนะ
- 10 ชื่อผู้ศึกษาและตำแหน่ง

การเขียนรายงานแบบย่อ ไม่ต้องมีภาคผนวกที่แสดงข้อมูลดิบ ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ

2. แบบฟอร์มการเขียนรายงานอย่างสมบูรณ์

เจน วาร์เตอร์ (Jane Warter ; 1954 : 272-273 อ้างในกมลรัตน์ หล้าสูงษ์ 2527 : 384) กล่าวว่าในการเขียนรายงานอย่างสมบูรณ์ จะต้องมีหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1 ชื่อผู้ศึกษา และวันที่ที่เขียนรายงานการศึกษาเป็นรายกรณี
- 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับการศึกษา เช่น ชื่อ บ้านเลขที่ อายุ วัน, เดือน , ปีเกิด สถานที่เกิด เชื้อชาติ ระดับการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา หรืออาจารย์แนะแนว ลักษณะทั่วไป และสิ่งที่ประทับใจในบุคคลอื่น
- 3 ปัญหาสำคัญ

- 4 ประวัติครอบครัว
- 5 ประวัติด้านสุขภาพ
- 6 ผลจากการทดสอบและแปลความหมาย
- 7 ประวัติด้านการศึกษา
- 8 พัฒนาการด้านสังคม
- 9 พัฒนาการด้านอารมณ์
- 10 ประสบการณ์ในการทำงาน
- 11 การวางแผนในการประกอบอาชีพและความใฝ่ฝัน
- 12 สมมติฐานเบื้องต้นและการแปลความหมาย
- 13 ข้อเสนอแนะ
- 14 การติดตามผล

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 385-386) สรุปว่า ในการเขียนรายงานการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีแบบสมบูรณ์ ควรมีหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ชื่อผู้รับการศึกษา
2. สาเหตุที่ศึกษา
3. วัน เวลาที่ศึกษา
4. ลักษณะของปัญหาหรืออาการที่สำคัญ
5. ข้อมูลจากผู้รับการศึกษาได้แก่

5.1 ประวัติส่วนตัวและครอบครัว

5.1.1 ลักษณะทั่วไป เช่น รูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย กิริยามารยาท การแสดงออกทางสีหน้า

5.1.2 ประวัติส่วนตัว เช่น อายุ วัน เดือน ปีเกิด สถานที่เกิด เชื้อชาติ สัญชาติ บ้านเลขที่ ระดับการศึกษา

5.1.3 ประวัติครอบครัว เช่น

ชื่อบิดา อายุ การศึกษา อาชีพ เงินเดือน อุปนิสัย
 ชื่อมารดา อายุ การศึกษา อาชีพ เงินเดือน อุปนิสัย
 จำนวนพี่น้อง เป็นชายกี่คน หญิงกี่คน ผู้รับการศึกษาเป็นบุตรคนที่เท่าใด สนิทกับพี่น้องคนใดบ้าง พี่น้องแต่ละคนให้ระบุชื่อ อายุ การศึกษา อาชีพ เงินเดือน และอุปนิสัยความสัมพันธ์ใน

ครอบครัว ฯลฯ

5.2 ประวัติด้านการศึกษาเช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาที่ชอบ วิชาที่ไม่ชอบ ฯลฯ

5.3 ประวัติด้านสุขภาพเช่น ส่วนสูง น้ำหนัก โรคที่เจ็บป่วยร้ายแรงทั้งทางกายและทางจิต

5.4 ประวัติด้านสังคม เช่น การคบเพื่อน การเข้าสังคม

5.5 การใช้เวลาว่างหรืองานอดิเรก

5.6 ความใฝ่ฝันในอนาคต หรือจุดมุ่งหวังในชีวิต เช่นอยากเรียนต่ออะไร อยากประกอบอาชีพอะไร

5.7 เจตคติที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนหรือสังคม

6. เทคนิคที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มีวิธีใดบ้าง แต่ละวิธีได้ผลจากการวิเคราะห์อย่างไร (สำหรับข้อมูลดิบ ให้ใส่ไว้ที่ภาคผนวก ในที่นี้ใส่แต่ผลสรุปจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล)

7. การวินิจฉัย คือ การนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาพิจารณาทั้งหมดแล้วสรุปว่ามีปัญหาหรือลักษณะพฤติกรรมตามที่ปรากฏพบในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ได้จากเทคนิคที่สอดคล้องกัน

8. การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม โดยยึดหลักตามการวินิจฉัย ดังนั้น ถ้าการวินิจฉัยผิดพลาด จะช่วยเหลือผิดพลาด ทำให้การศึกษารายบุคคลเป็นรายกรณีไม่ได้ผล

9. การทำนายผล เช่น ปัญหานี้แก้ไขได้หรือไม่

10. การติดตามผล เช่น การวางแผนติดตามผลอย่างไร จากการติดตามผลมาแล้วปรากฏผลอย่างไรบ้าง ดีขึ้น หรือเลวลง หรือเหมือนเดิม

11. สรุปผลและข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะควรเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษา ผู้ที่จะศึกษาต่อ

12. ชื่อผู้ศึกษาและตำแหน่ง

13. ภาคผนวกแสดงข้อมูลดิบทั้งหมดที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริรัตน์ เถลิ้มไทย (2546 : บทคัดย่อ) พฤติกรรมทางสังคมของเด็กสมาธิสั้น : กรณีศึกษา เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กสมาธิสั้น ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมทางสังคมที่สร้างสรรค์ พบในเรื่องการมีสัมมาคารวะ การแสดงความเคารพผู้ใหญ่ ความมีน้ำใจต่อผู้อื่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลจากการให้การดูแลและการมีกิจวัตรประจำวันที่แน่นอนเป็นระเบียบแบบแผน และพบว่าพฤติกรรมทางสังคมที่เป็นปัญหา คือพูดคุยเสียงดัง การถูกละเลยที่นั่งเวลาครูสอน พูดแทรกรบกวนการเรียนการสอนของครูและเพื่อน ไม่สามารถเล่นกับเพื่อนได้ เพราะมีช่วงความสนใจสั้น และทำตามกติกาที่ซับซ้อนไม่ได้ มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทะเลาะวิวาทกับเพื่อน เกิดจากการควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ พฤติกรรมที่เป็นปัญหามีสาเหตุจากอาการ โรคสมาธิสั้นและความไม่เข้าใจของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

ลิขิต อุทัยศรี (2546 : 48) พฤติกรรมทางสังคมของเด็กฝาแฝดชายวัย 2 ครั้ง : กรณีศึกษา การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กแฝดกรณีศึกษาทั้งสอง สิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมที่เด็กแฝดทั้งสองแสดงออกมา คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคมและบุคคลต่างๆ ที่แวดล้อมแฝดทั้งสองทั้งอดีตและปัจจุบันซึ่งต่างมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของเด็กทั้งสอง

หทัยกาญจน์ ผุควัฒน์ (2546 : บทคัดย่อ) การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน : การศึกษารายกรณีและแนวทางในการช่วยเหลือ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ สาเหตุของการมีพฤติกรรมหนีเรียนได้แก่ ปัญหาส่วนตัว ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านโรงเรียน และปัญหาทางด้านสังคม

- 1.1 ปัญหาส่วนตัวของนักเรียนที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียนได้แก่ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการเรียน และปัญหานักศึกษา
- 1.2. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียน ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ นักเรียนไม่ได้รับการเอาใจใส่จากบิดามารดาและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด
- 1.3 ปัญหาด้านโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียน ได้แก่ ในห้องเรียนมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป ไม่ประทับใจในการสอนของครูและไม่ชอบบรรยากาศการเรียนการสอน
- 1.4 ปัญหาด้านสังคมของนักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียนได้แก่ ชอบคบเพื่อน

ที่ชอบเที่ยวเตร่ ไม่สนใจการเรียนและนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์

ภายหลังได้รับการศึกษารายกรณี นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 คน เข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น เข้าชั้นเรียนและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้น

กรวิกา สุวรรณมูล (2546 : บทคัดย่อ) การศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีผลทางการเรียนต่ำ โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีสาเหตุมาจากตัวนักเรียน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับนิสัยการเรียน ปัญหาเกี่ยวกับไม่มีสมาธิในการเรียน ไม่สนใจกิจกรรมการเรียน ไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียน ตลอดทั้งไม่ทบทวนบทเรียน นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับปัญหาครอบครัวของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ส่งผลต่อปัญหาด้านวินัยในการเรียนของนักเรียน อีกทั้งเกี่ยวข้องกับบรรยากาศในชั้นเรียนที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ภายหลังการศึกษารายกรณี ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาที่มีสาเหตุมาจากตัวนักเรียนลดลง โดยนักเรียนเข้าใจตนเองมากขึ้น เข้าชั้นเรียนและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้น การศึกษารายกรณีนับว่าเป็นโปรแกรมพื้นฐานของการให้คำปรึกษาที่พยายามให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้แก่นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้นทั้งในห้องเรียนและในโรงเรียน

มานะ ชิตตะสังคะและคณะ (2546 : บทคัดย่อ) วิถีชีวิตวัยรุ่นไทยในวัยเรียนกับการจัดระเบียบสังคม: กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นใช้ชีวิตเที่ยวเตร่ตามสถานบันเทิง ผับ ร้านอาหาร และศูนย์การค้าซึ่งวัยรุ่นบางส่วนยอมรับว่าได้ดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เคยสูบบุหรี่ เคยทดลองยาเสพติด เคยมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษกับเพื่อนต่างเพศ แต่เมื่อสอบถามถึงวิถีชีวิตของวัยรุ่นในด้านการศึกษาล่าเรียนและเป้าหมายในอนาคตก็ไม่ได้เป็นผลให้ความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จซึ่งเป็นเป้าหมายในชีวิตลดน้อยลงไป โดยวัยรุ่นทั้ง 2 จังหวัดต้องการเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ และต้องการความสำเร็จในด้านการเรียนซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพในอนาคต เมื่อรวมความมุ่งมั่นทั้ง 2 ประการแล้ว เป้าหมายในชีวิตของวัยรุ่นคือ การมีสถานภาพมั่นคงทางเศรษฐกิจด้านการเล่าเรียนของวัยรุ่นเองได้ประเมินการเล่าเรียนของตนเอง และประเมินผลการเล่าเรียนของเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งให้เห็นว่าวัยรุ่นกลุ่มนี้มีความมั่นใจในสถานภาพการศึกษาเล่าเรียนของตนเอง การแยกตัวออกจากบ้านเพื่ออาศัยอยู่ตามหอพักเพื่อความสะดวกในการเรียน แม้จะไกลห่างจากพ่อแม่บ้าง วัยรุ่นยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อ

พ่อแม่ และพี่น้อง ยังรับฟังคำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีจากพ่อแม่ ยังยึดพ่อแม่ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเป็นที่พึ่งทางใจ ยังใช้หลักธรรมและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจ แม้บางครั้งจะมีความเครียดและความเหงา การมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศก่อนวัยอันควรมี ความเห็นแตกต่างระหว่างจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเชียงใหม่ อาจเป็นเพราะสาเหตุของการขยาย การเติบโตของเมืองที่แตกต่างกัน โดยวัยรุ่นในจังหวัดพิษณุโลกยังตัดค่านิยมเห็นด้วยสูงกว่าวัยรุ่นใน จังหวัดเชียงใหม่ แต่วัยรุ่นทั้ง 2 จังหวัดบางส่วนยอมรับว่า การมีเพศสัมพันธ์ไม่ใช่เรื่องเสียหาย เป็น เรื่องส่วนตัว ทำให้มีความรักลึกซึ้งและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แต่ถ้าจะจริงจนถึงขั้นการแต่งงานใน อนาคตวัยรุ่นมีความไม่มั่นใจสูงกว่าการจริงจนถึงขั้นแต่งงาน การทำแท้งจากการตั้งครรภ์ที่ไม่พึง ประสงค์ วัยรุ่นหญิงไม่เห็นด้วยกับการทำแท้งสูงกว่าวัยรุ่นชาย

สุชาติพ ฤกษ์สมทบ (2548) กระบวนการเข้าสู่ความเป็นแก๊งและวัฒนธรรมย่อยของ แก๊งวัยรุ่นในเมืองเชียงใหม่: กรณีศึกษากลุ่มวัยรุ่นเอ็นดีอาร์ ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการเข้าสู่ การเป็นแก๊งของเด็กวัยรุ่นเอ็นดีอาร์นั้นมีปัจจัยมาจากปัญหาครอบครัว เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทั้ง บริบทของชุมชน โรงเรียนและการคบเพื่อนอันมีผลทำให้เด็กวัยรุ่นเริ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและบาง คนไม่สามารถทำตามเป้าหมายที่ครอบครัวโรงเรียนและชุมชนคาดหวังไว้ได้

วรรณฤดี รุกขวิวัฒนกุล (2546) การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก โรงเรียนราชพิพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก คือ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในการวิพากษ์วิจารณ์ ไม่กล้าปฏิเสธที่จะทำตามคำขอร้องของผู้อื่น ไม่กล้าแสดงความรู้สึกในทางบวกกับคนอื่น และไม่ กล้าแสดงออกในกิจกรรมหน้าชั้นเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น การไม่เข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน กลัวและตกใจเมื่อถูกครูเรียกถามไม่กล้าเผชิญปัญหา สัมพันธภาพกับ เพื่อนไม่ดี ตลอดจนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ซึ่งพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกมีสาเหตุมาจาก สิ่งแวดล้อมทางบ้าน

สรุปได้ว่า การศึกษารายกรณีเป็นรูปแบบการวิเคราะห์และตีความหมายข้อเท็จจริงต่าง ๆ ต่าง ๆ จากข้อมูลที่ได้รวบรวมมา และจากกลวิธีต่างๆ อย่างละเอียดรอบคอบจนเกิดเป็นความหมาย อันชัดเจนที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหา พฤติกรรม และบุคลิกภาพทั้งหมดของบุคคลที่เราจะ ทำการศึกษาได้โดยตลอด

2. วัยรุ่น

2.1 ความหมายของวัยรุ่น

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ดังนี้

สุชา จันทน์เอม (2521 :20) วัยรุ่น หมายถึง วัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็กเป็นวัยที่เป็นสะพานไปหาวัยผู้ใหญ่ ไม่มีเส้นขีดกั้นที่แน่นอนอนว่าเริ่มเมื่อใดสิ้นสุดเมื่อใด แต่เรากำหนดเอาความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและรูปร่างเป็นสำคัญ

สุพัตรา สุภาพ (2545 : 16) กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยที่ย่างเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว เป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อความเจริญทางด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น อารมณ์หวั่นไหวง่ายเต็มไปด้วยความฝันมีอุดมคติสูงส่ง มักมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดี ดังนั้น ถ้ามีความผิดหวังหรือไม่ได้ดังที่ตนปรารถนา ก็จะเสียใจมาก ไม่ค่อยเดินทางสายกลาง เพราะถ้ารักก็จะรักมาก ถ้าเกลียดก็เกลียดมาก นอกจากนี้ยังต้องการให้เพื่อนยอมรับ รักเพื่อนต่างเพศ รักความเป็นอิสระ ต้องการความอบอุ่น เป็นต้น

ศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2545) วัยรุ่นหมายถึง ช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ในลักษณะที่พร้อมจะมีเพศสัมพันธ์ได้ วัยรุ่น เป็นระยะที่มีการพัฒนาทางจิตใจมาจากความเป็นเด็ก ไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพ ที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจไปสู่ภาวะที่ต้องรับผิดชอบและพึ่งพาตนเอง วัยนี้จึงครอบคลุมอายุโดยประมาณ คือ เด็กหญิง ระหว่างอายุ 10-20 ปี และเด็กชาย ระหว่างอายุ 12-22 ปี เนื่องจากช่วงวัยดังกล่าวค่อนข้างยาว ทางกายและจิตวิทยาพัฒนาการจึงแบ่งช่วงดังกล่าวออกเป็น 2-3 ระยะ(แล้วแต่หลักเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญ)เนื่องจาก ระยะต้นกับระยะปลายของวัย เด็กจะมีการเจริญเติบโต ทั้งกายและจิตใจ อารมณ์ แตกต่างกันมาก

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จึงนับว่าเป็นวิกฤตช่วงหนึ่งของชีวิต เนื่องจากเป็นช่วงต่อของวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระยะต้นของวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงมากมายเกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นด้วยกันเอง และบุคคลรอบข้าง หากกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นไปอย่างเหมาะสม โดยการดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิดจะช่วยให้อายุรุ่นสามารถปรับตัว ได้อย่างเหมาะสม บรรเทาปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น และเป็นทั้งแรงผลักดันและแรงกระตุ้นให้พัฒนาการด้านอื่นๆ เป็นไปด้วยดี

กองอนามัยโรงเรียน (2537: 3-7) วัยรุ่นมีความสำคัญยิ่ง มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสน ปรับตัวไม่ทันและตามมาด้วยปัญหามากมาย

กรมพลศึกษา (ม.ป.ป. : 1) วัยรุ่น วัยสำคัญเป็นวัยแห่งการผจญภัยที่น่าตื่นใจครั้งใหญ่ ในชีวิตจะค้นพบสิ่งแปลกใหม่มากมายที่แตกต่างไปจากชีวิตในวัยเด็ก

สุนิสา ประวิชัย (บทความเชิงวิชาการ) วัยรุ่นเป็นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่งของชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกายและสภาพจิตใจจากความเป็นเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ โดยเริ่มผลจากอกพ่อแม่ไปสู่โลกภายนอกที่ต้องเรียนรู้ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองและพร้อมจะรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในชีวิตอย่างง่ายดาย ช่วงชีวิตวัยรุ่นจึงเป็นช่วงของการลองผิดลองถูกและมีโอกาส คัดสินใจผิดพลาดได้ง่ายหากขาดการชี้นำในทางที่ถูกที่ควร หรือขาดหลักยึดเหนี่ยวทางใจที่มั่นคงเพียงพอได้ว่า วัยรุ่นไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับภาวะความกดดันจากสังคมรอบข้างอย่างมากการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบันที่ตกอยู่ภายใต้กระแสวัตถุนิยมซึ่งดำเนินไปในลักษณะแก่งแย่งแข่งขันกัน โดยผู้ชนะเท่านั้นจึงจะประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในอาชีพการงาน ส่งผลให้แนวทางการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่เด็กไทยมุ่งเน้นที่การแข่งขันเพื่อเอาชนะเหนือคนอื่นรอบข้าง จนดูเหมือนว่าโลกนี้ไม่มีมิตรมีแต่ศัตรูคู่แข่งเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นสภาพครอบครัวไทยยุคใหม่ซึ่งเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ค่อนข้างว่าห่วย

สรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กและเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นวัยที่ค่อนข้างมีปัญหามากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวัยอื่น ๆ เป็นวัยที่จะต้องปรับตัว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลอย่างมาก

2.2 พัฒนาการของวัยรุ่น(Adolescent Development)

พนม เกตุมาน (2550) กล่าวว่า วัยรุ่นจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กย่างอายุประมาณ 12-13 ปี เพศหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเพศชายประมาณ 2 ปี และจะเกิดการพัฒนาไปจนถึงอายุประมาณ 18 ปี จึงจะเข้าสู่ผู้ใหญ่ โดยจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนี้

1. พัฒนาการทางร่างกาย (Physical Development) ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทั่วไปและการเปลี่ยนแปลงทางเพศ เนื่องจากวัยนี้ มีการสร้างและหลั่งฮอร์โมนเพศ (Sex Hormones) และฮอร์โมนของการเจริญเติบโต (Growth Hormone) อย่างมากและรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย(Physical Changes) ร่างกายจะเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว แขนขาจะยาวขึ้น ก่อนจะเห็นการเปลี่ยนแปลงอื่นประมาณ 2 ปี เพศหญิงจะไขมันมากกว่าชายที่มีกล้ามเนื้อมากกว่า

ทำให้เพศชายแข็งแรงกว่า การเปลี่ยนแปลงทางเพศ(Sexual Changes) สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือวัยรุ่นชายจะเป็นหนุ่มขึ้น นมขึ้นพาน(หัวนม โตขึ้นเล็กน้อย กดเจ็บ) เสียงแตกหมวดเคราขึ้นและเริ่มมีฝันเปียก (Nocturnal Ejaculation หมายถึง การหลั่งน้ำอสุจิในขณะที่หลับและฝันเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ) การเกิดฝันเปียกครั้งแรกเป็นสัญญาณของการเข้าสู่วัยรุ่นของเพศชาย ส่วนวัยรุ่นหญิงจะเป็นสาวขึ้น คือเต้านมมีขนาดโตขึ้น ไขมันที่เพิ่มขึ้นจะทำให้รูปร่างมี ทรวดทรง สะโพกผายออก และเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก(Menarche) การมีประจำเดือนครั้งแรก เป็นสัญญาณบอกการเข้าสู่วัยรุ่นในหญิง ทั้งสองเพศจะมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศ ซึ่งจะมีขนาดโตขึ้น และเปลี่ยนเป็นแบบผู้ใหญ่ มีขนขึ้นบริเวณอวัยวะเพศ มีกลิ่นตัว มีสิวขึ้น

2. พัฒนาการทางจิตใจ (Psychological Development) สติปัญญา (Intellectual Development)วัยนี้สติปัญญาจะพัฒนาสูงขึ้น จนมีความคิดเป็นแบบรูปธรรม เจน เพียเจ (Jean Piaget) ใช้คำอธิบายว่าความสามารถเรียนรู้ เข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ได้ลึกซึ้งขึ้น (Formal Operation) มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์ (Abstract Thinking) สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้นตามลำดับ จนเมื่อพ้นวัยรุ่นแล้ว จะมีความสามารถทางสติปัญญาได้เหมือนผู้ใหญ่ แต่ในช่วงระหว่างวัยรุ่นนี้ ยังอาจขาดความยั้งคิด มีความหุนหันพลันแล่น ขาดการไตร่ตรองให้รอบคอบ

ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Awareness) วัยนี้จะเริ่มมีความสามารถในการรับรู้ตนเอง ด้านต่างๆ ดังนี้

เอกลักษณ์ (Identity) วัยรุ่นจะเริ่มแสดงออกถึงสิ่งตนเองชอบ สิ่งที่ตนเองถนัด ซึ่งจะแสดงถึงความเป็นตัวตนของเขาที่โดดเด่น ได้แก่ วิชาที่เขาชอบเรียน กีฬาที่ชอบเล่น งานอดิเรก การใช้เวลาว่างให้เกิดความเพลิดเพลิน กลุ่มเพื่อนที่ชอบและสนิทสนมด้วย โดยเขาจะเลือกคบคนที่มีส่วนคล้ายคลึงกัน หรือเข้ากันได้จะเกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดแบบอย่างจากกลุ่มเพื่อนทั้งแนวคิด ค่านิยม ระบบจริยธรรม การแสดงออกและการแก้ปัญหาในชีวิต จนสิ่งเหล่านี้กลายเป็นเอกลักษณ์ของตน และกลายเป็นบุคลิกภาพนั่นเอง สิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ตนเองยังมีอีกหลายด้าน ได้แก่ เอกลักษณ์ทางเพศ (Sexual Identity and Sexual Orientation) แฟชั่น ดารา นักร้อง การแต่งกาย ทางความเชื่อในศาสนา อาชีพ คติประจำใจ เป้าหมายในการดำเนินชีวิต อีริก อีริกสัน (Erik Erikson) อธิบายว่าวัยรุ่นจะเกิดเอกลักษณ์ของคนในวัยนี้ ถ้าไม่เกิดจะมีความสับสนในตนเอง (Identity VS Role confusion)

ภาพลักษณ์ของตนเอง (Self Image) คือการมองภาพของตนเอง ในด้านต่างๆ ได้แก่ หน้าตา รูปร่าง ความสวยความหล่อ ความพิการ ข้อดีข้อด้อยทางร่างกายของตนเอง วัยรุ่นจะสนใจหรือให้เวลาเกี่ยวกับรูปร่าง ผิวพรรณมากกว่าวัยอื่นๆ ถ้าตัวมีข้อด้อยกว่าคนอื่น

ก็จะเกิดความอับอาย

การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (Acceptance) วัยนี้ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนอย่างมาก การได้รับการยอมรับจะช่วยให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย เห็นคุณค่าของตนเอง มั่นใจตนเอง วัยนี้จึงมักอยากเด่นอยากดัง อยากให้มีคนรู้จักมาก ๆ

ความภาคภูมิใจตนเอง (Self Esteem) เกิดจากการที่ตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและคนอื่น ๆ ได้ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นคนดีและมีประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ ทำอะไรได้สำเร็จ

ความเป็นตัวของตัวเอง (Independent) วัยนี้จะรักอิสระ เสรีภาพ ไม่ค่อยชอบอยู่ในกฎเกณฑ์กติกาใดๆ ชอบคิดเอง ทำเอง พึ่งตัวเอง เชื่อความคิดตนเอง มีปฏิริยาตอบโต้ผู้ใหญ่ที่บีบบังคับสูง ความอยากรู้อยากเห็นอยากลองจะมีสูงสุดในวัยนี้ ทำให้อาจเกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้ง่าย ถ้าวัยรุ่นขาดการยั้งคิดที่ดี การได้ทำอะไรด้วยตนเอง และทำได้สำเร็จจะช่วยให้วัยรุ่นมีความมั่นใจในตนเอง (Self Confidence)

การควบคุมตนเอง (Self Control) วัยนี้จะเรียนรู้ที่จะควบคุมความคิด การรู้จักยั้งคิด การคิดให้เป็นระบบ เพื่อให้สามารถใช้ความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

อารมณ์ (Mood) อารมณ์จะปั่นป่วนเปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิดง่าย เครียดง่าย โกรธง่าย อาจเกิดอารมณ์ซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุได้ง่าย อารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้ อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเกเร ก้าวร้าว มีผลต่อการเรียนและการดำเนินชีวิต ในวัยรุ่นตอนต้นการควบคุมอารมณ์ยังไม่ค่อยดีนัก บางครั้งยังทำอะไรตามอารมณ์ตัวเองอยู่บ้าง แต่จะค่อยๆ ดีขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น อารมณ์เพศวัยนี้จะมีมากทำให้มีความสนใจเรื่องทางเพศ หรือมีพฤติกรรมทางเพศเช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติในวัยนี้ แต่พฤติกรรมบางอย่างอาจเป็นปัญหาเช่น เบี่ยงเบนทางเพศ กามวิปริต หรือการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น

จริยธรรม (Moral Development) วัยนี้จะมีความคิดเชิงอุดมคติสูง (Idealism) เพราะเขาจะแยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้แล้ว มีระบบมโนธรรมของตนเอง ต้องการให้เกิดความถูกต้อง ความชอบธรรมในสังคม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ต้องการเป็นคนดีเป็นที่ชื่นชมของคนอื่นและจะรู้สึกอึดอัดกับข้อจำกัดกับความไม่ถูกต้องในสังคม หรือในบ้าน แม้แต่พ่อแม่ของตนเองเขาก็เริ่มรู้สึกว่าไม่ได้ดีสมบูรณ์แบบเหมือนเมื่อก่อนอีกต่อไปแล้ว บางครั้งเขาจะแสดงออก วิพากษ์วิจารณ์พ่อแม่ หรือ ครูอาจารย์ตรงๆ อย่างรุนแรง การต่อต้านประท้วงจึงเกิดได้บ่อยในวัยนี้เมื่อวัยรุ่นเห็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง หรือมีการเอาเปรียบ เบียดเบียน ความไม่เสมอภาคกัน ในวัยรุ่นตอนต้นการควบคุมตนเองอาจยังไม่ดีนัก แต่เมื่อพ้นวัยรุ่นนี้ไป การควบคุมตนเองจะดีขึ้น จนเป็นระบบจริยธรรมที่สมบูรณ์แบบเหมือนผู้ใหญ่

3. พัฒนาการทางสังคม (Social Development) วัยนี้จะเริ่มห่างจากทางบ้าน ไม่ค่อยสนิทสนมคลุกคลีกับพ่อแม่พี่น้องเหมือนเดิม แต่จะสนใจเพื่อนมากกว่า จะใช้เวลากับเพื่อน นาน ๆ มีกิจกรรมนอกบ้านมาก ไม่อยากไปไหนกับทางบ้าน เริ่มมีความสนใจเพศตรงข้าม สนใจ สังคมสิ่งแวดล้อม ปรับตัวเองให้เข้ากับกฎเกณฑ์กติกาของกลุ่ม ของสังคมได้ดีขึ้น มีความสามารถ ในทักษะสังคม การสื่อสารเจรจา การแก้ปัญหา การประนีประนอม การยืดหยุ่น โอนอ่อนผ่อนตาม กัน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาการทางสังคมที่ดีจะเป็นพื้นฐานมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และ บุคลิกภาพที่ดี การเรียนรู้สังคมจะช่วยให้ตนเองหาแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง เลือก วิชาชีพที่เหมาะสมกับตน และมีสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อตนเองในอนาคตต่อไป

เป้าหมายของการพัฒนาวัยรุ่น

1. ร่างกายที่แข็งแรงปราศจากความบกพร่องทางกาย มีความสมบูรณ์ มีภูมิคุ้มกันโรคและปราศจากภาวะเสี่ยงต่อปัญหาทางกายต่างๆ
  2. เอกลักษณ์แห่งตนเองดีบุคลิกภาพดี มีทักษะส่วนตัว และทักษะสังคมดี เอกลักษณ์ทางเพศเหมาะสม การเรียนและอาชีพ ได้ตามศักยภาพของตน ตามความชอบความถนัด และความเป็นไปได้ ทำให้มีความพอใจต่อตนเอง การดำเนินชีวิต สอดคล้องกับความชอบความ ถนัด มีการผ่อนคลาย กีฬา งานอดิเรก มีความสุขได้โดยไม่เบียดเบียนคนอื่น มีการช่วยเหลือคนอื่น และสิ่งแวดล้อม มีมโนธรรมดี เป็นคนดี
  3. มีการบริหารตนเองได้ดี สามารถบริหารจัดการตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น
  4. มีความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อประเทศชาติ และต่อสิ่งแวดล้อมได้ดี
  5. มีมนุษยสัมพันธ์กับคนอื่นได้ดี
- กองอนามัยโรงเรียน (2537: 1) พัฒนาการของวัยรุ่นไม่ได้ขึ้นกับอาหาร หรือ สาเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของวัยรุ่นคือ
1. สติปัญญา มีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาของวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นที่มีสติปัญญาดี ย่อมมีอัตราการพัฒนาดีกว่าเด็กที่มีสติปัญญาต่ำ
  2. เด็กชายและเด็กหญิงย่อมมีอัตราพัฒนาการต่างกัน โดยเฉพาะทางด้านพัฒนาการ ทางด้านร่างกาย
  3. ต่อมต่าง ๆ ในร่างกาย เช่น ต่อมไร้ท่อบางชนิด ที่ควบคุมการเจริญเติบโตของ ร่างกายถ้าต่อมเหล่านี้ทำงานผิดปกติ โดยยับยั้งฮอร์โมนมากหรือน้อยเกินไป อาจทำให้ร่างกายเจริญเร็ว ผิดปกติหรืออาจทำให้เฉื่อยไถ่ไปได้

4. อาหาร ตามปกติได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และได้รับวิตามินต่าง ๆ ครบถ้วน จะมีอัตราการพัฒนาการที่เร็วกว่าเด็กที่ขาดอาหารหรือได้รับอาหารที่ไม่มีคุณภาพและอาจทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้

5. อากาศบริสุทธิ์และแสงแดดในระยะแรกถ้าเด็กได้รับแสงแดดและอากาศบริสุทธิ์ จะทำให้พัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นไปด้วยอัตราที่สม่ำเสมอและยังทำให้เด็กมีสุขภาพที่ดีอีกด้วย

6. การบาดเจ็บหรือโรคภัยไข้เจ็บซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจมีผลทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างผิดปกติและทำให้การพัฒนาของเด็กที่เป็น โรคหรือได้รับบาดเจ็บนี้เป็น ไปอย่างล่าช้า

7. วัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลทำให้พัฒนาการของเด็กแตกต่างกันไปได้

8. เชื้อชาติ มีผลต่ออัตราการพัฒนาของวัยรุ่น

9. ตำแหน่งในครอบครัว ตามปกติลูกคนรองมักมีพัฒนาการเร็วกว่าลูกคนหัวปี เพราะสามารถทำตามแบบอย่างของพี่ได้ ส่วนลูกคนสุดท้ายต้องมักได้รับการช่วยเหลืออยู่เสมอโดยไม่ต้องทำอะไรเองอาจทำให้พัฒนาการเป็น ไปอย่างล่าช้า

การเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นผู้มีอายุระหว่าง 12-24 ปี พัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา บุคลิกภาพและสังคมดังนี้

1. การเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ซึ่งเป็นผลจากการทำงานของต่อมไร้ท่อต่างๆ โดยทำหน้าที่ผลิตฮอร์โมนไปบำรุงร่างกายมากขึ้นกว่าวัยอื่นๆ อวัยวะของร่างกายจะเจริญเพิ่มขึ้นทั้งขนาด ส่วนสูง และน้ำหนัก มีการเจริญเกี่ยวกับลักษณะเพศถือเป็นเกณฑ์ที่แสดงว่าเด็กนั้นเข้าสู่วัยรุ่น ในระยะต้นของวัยรุ่น จะเป็นระยะที่มีพัฒนาการทางด้านร่างกายรวดเร็วมาก และมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางความเจริญงอกงามทางด้านอื่น ๆ ให้ประสานตามไปด้วย เช่น พัฒนาการทางด้านอารมณ์ และพฤติกรรมต่างๆ ที่วัยรุ่นแสดงออกมา พัฒนาการทางร่างกายในระยะนี้เป็นสิ่งสำคัญมากเพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะของเด็กมาเป็นลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ โดยเรียกระยะนี้ว่าวัยหนุ่มสาว

2. พัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา

2.1 จิตใจ อารมณ์ของวัยรุ่น มักจะแปรปรวนง่าย ไม่คงเส้นคงวา มีอารมณ์โกรธง่าย ใจน้อย เมื่อถูกล้อเลียนหรือถูกตำหนิรุนแรง บางครั้งมีอารมณ์กลัวในการปรับตัวเข้ากับเพื่อนกับผู้ใหญ่และสังคมทั่วไป กลัวการอยู่คนเดียว คิดวิตกกังวลไม่มีสาเหตุ มักวิตกกังวลเรื่องการเรียน การทำงาน การพูดคุยกับคนแปลกหน้า เพื่อนต่างเพศ วัยรุ่นในบางครั้งมีอารมณ์อิจฉาริษยา

เนื่องจากต้องการเป็นคนเด่น ต้องการให้เพื่อนยอมรับ เริ่มมีความรัก และความต้องการทางเพศ อย่างรุนแรง อารมณ์รักของวัยรุ่นจะรุนแรงท่วมทุกสิ่งทุกอย่าง

2.2 สถิติปัญญา วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการพัฒนาทางสติปัญญาอย่างรวดเร็ว มีความคิดอย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจเร็ว ความแม่นยำมีความคิดและจินตนาการสูงพยายามแสวงหาความรู้ใหม่บางขณะคิดฝันสร้างวิมานในอากาศอยู่คนเดียว

3. พัฒนาการทางบุคลิกภาพและสังคม พัฒนาการด้านบุคลิกภาพและสังคมเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญมากสำหรับวัยรุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลรอบข้างมักมีอิทธิพลมากในการพัฒนาบุคลิกภาพวัยรุ่น

3.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัว วัยรุ่นชอบแยกตัวเองอยู่ตามลำพัง ต้องการที่จะเป็นอิสระจากครอบครัวมีความต้องการรวมกลุ่มกับเพื่อนมากขึ้น จึงทำให้ห่างเหินกับครอบครัว ต้องการห้องส่วนตัวอยู่ตามลำพัง จะได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างอิสระ

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกัน วัยรุ่น ชอบอยู่ในกลุ่มเพื่อนอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน เพศเดียวกัน มีรสนิยมเหมือนกัน กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อความประพฤติของวัยรุ่นมาก ไม่ว่าจะเป็นคำพูด กิริยาท่าทาง และการแต่งกายจะพยายามลอกเลียนแบบซึ่งและกัน

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างเพศ วัยรุ่นเริ่มสนใจเพศตรงข้าม มากขึ้น แต่เนื่องจากวัยรุ่นขาดประสบการณ์จึงก่อให้เกิดความกังวลใจ อาจแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ไม่น่าดู ความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศมีทั้งลักษณะเพื่อนฝูงและคนรัก ถ้าผู้ใหญ่กีดกันมาก ความกดดันที่เกิดขึ้นอาจจะผลักดันให้เกิดความประพฤติไปในทางที่ผิดได้ เพราะความกดดันในระยะวัยรุ่น รุนแรงเอาจริงเอาจังแต่ไม่ค่อยมั่นใจ

การปฏิบัติตนสำหรับวัยรุ่นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมวัยรุ่นมักจะประสบปัญหามากมาย ทั้งปัญหาทางด้านการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจ อารมณ์และสังคม นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องเพศที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้องอีกด้วย

สุริยเดว ทรีปาตี (2551) ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับ พัฒนาการของวัยรุ่นจะแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ วัยแรกรุ่น (10-13ปี) วัยรุ่นตอนกลาง (14-16 ปี) และวัยรุ่นตอนปลาย (17-19 ปี) ทั้งนี้เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงลักษณะที่เด่นเป็นพิเศษของวัยรุ่นแต่ละช่วง ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในด้านความรู้สึนึกคิด และความสัมพันธ์กับบิดามารดา โดยแบ่งดังนี้

1. วัยแรกรุ่น (10-13ปี) เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทุกระบบโดยจะมีความคิดหมกมุ่นกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจิตใจ ทำให้อารมณ์หงุดหงิดและแปรปรวนง่าย

2. วัยรุ่นตอนกลาง(14-16 ปี) เป็นช่วงที่วัยรุ่นจะยอมรับสภาพร่างกายที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นหนุ่มเป็นสาวได้แล้ว มีความคิดที่ลึกซึ้ง (Abstract) จึงหันมาใฝ่หาอุดมการณ์และหาเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อความเป็นตัวของตัวเอง และพยายามเอาชนะความรู้สึกแบบเด็กๆ ที่ผูกพันและอยากจะทำพ่อกับแม่

3. วัยรุ่นตอนปลาย(17-19 ปี) เป็นเวลาของการฝึกฝนอาชีพ ตัดสินใจที่จะเลือกอาชีพที่เหมาะสม และเป็นช่วงเวลาที่ จะมีความผูกพันแน่นแฟ้น (Intimacy) กับเพื่อนต่างเพศ สภาพทางร่างกายเปลี่ยนแปลงเติบโต โดยสมบูรณ์เต็มที่ และบรรลุนิติภาวะในเชิงกฎหมาย

2.3 ความต้องการของวัยรุ่น

อดิศร อุดรพัก (2547 : 25-28) ได้สรุปความต้องการของวัยรุ่นไว้ดังนี้

1. ความต้องการทางชีววิทยา เป็นความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ได้แก่

- 1.1 ความต้องการอาหาร
- 1.2 ความต้องการอากาศที่บริสุทธิ์
- 1.3 ความต้องการน้ำ
- 1.4 ความต้องการพักผ่อน
- 1.5 ความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการทางจิตวิทยา เป็นความต้องการด้านจิตใจที่ไม่มีที่สิ้นสุด ในวัยรุ่นสิ่งที่ต้องการ ได้แก่

1. ต้องการเป็นเจ้าของในสิ่งต่าง ๆ เช่น การมีห้องส่วนตัว
2. ต้องการความสำเร็จ เช่น ความสำเร็จในการเรียน ความสำเร็จในการทำงาน ความชอบพอในกลุ่มเพื่อน เป็นที่ชื่นชมของผู้อื่น
3. ต้องการความมั่นคงในความรัก ความอบอุ่นและความปลอดภัยจากพ่อแม่ พี่น้องและบุคคลในครอบครัว
4. ต้องการอิสรภาพเสรีภาพ ต้องการเป็นตัวของตัวเองเป็นส่วนตัว มีอิสระในการแต่งกาย การคบเพื่อน และไม่ต้องการให้ใครมาบังคับ
5. ต้องการมีตำแหน่งหน้าที่ในสังคม ต้องการให้สังคมยอมรับ
6. ต้องการมีประสบการณ์ใหม่ ๆ ต้องการรับรู้สิ่งใหม่ที่ตื่นเต้นเร้าใจทำทนาย มีความอยากรู้อยากเห็นอยากทดลอง

7. ต้องการความปลอดภัย ต้องการครอบครัวที่อบอุ่นเป็นสุขและมีเป้าหมายที่ชัดเจนในอนาคต
8. ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่ ต้องการให้ผู้ใหญ่เห็นว่าตนมีความสามารถ
9. ต้องการความเท่าเทียม ความยุติธรรมและความเสมอภาคกันทุกด้าน
10. วัยรุ่นต้องการมีหลักการและอุดมการณ์ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

2.4 ปัญหาวัยรุ่น

พนม เกตุมาน(2550) ได้สรุปปัญหาที่พบได้บ่อยในวัยรุ่น มีดังนี้

1. ปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ วัยนี้จะแสดงพฤติกรรมที่แสดงความเป็นตัวของตัวเองค่อนข้างมาก การพุดจาไม่ค่อยเรียบร้อย อารมณ์แปรปรวนเปลี่ยนแปลงง่าย ความรับผิดชอบขึ้นๆลงๆ เอาแต่ใจตัวเอง ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูอาจารย์หงุดหงิดไม่พอใจได้มากๆ ถ้าใช้วิธีการจัดการไม่ถูกต้อง เช่น ใช้วิธีคุกคาม ตำหนิ หรือลงโทษรุนแรงจะเกิดปฏิกิริยาต่อต้านเป็นอารมณ์ต่อกัน ไม่ได้ช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวัยรุ่น วิธีการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมเหล่านี้เริ่มต้นจากการทำความเข้าใจความต้องการของวัยรุ่น มีการตอบสนองโดยประนีประนอมยืดหยุ่น แต่ก็ยังคงมีขอบเขตพอสมควร พยายามจูงใจให้ร่วมมือมากกว่าการบังคับกันตรงๆหรือรุนแรง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีไว้ก่อน อย่าหงุดหงิดกับพฤติกรรมเล็กๆน้อยๆ
2. ปัญหาการใช้สารเสพติด (Substance use Disorders) ตามธรรมชาติของวัยรุ่นจะมีความอยากรู้อยากเห็นอยากรองมาก ถ้าขาดการยับยั้งชั่งใจด้วย การที่อยู่ในกลุ่มที่ใช้สารเสพติดหรือเพื่อนใช้สารเสพติด จะมีการชักชวนให้ใช้ร่วมกัน บางคนไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน บางคนใช้เพื่อให้เหมือนเพื่อนๆ เมื่อลองแล้วเกิดความพอใจก็จะติดได้ง่าย
3. ปัญหาทางเพศ(Sexual Problems) พฤติกรรมรักร่วมเพศ (Homosexualism) เป็นพฤติกรรมที่จะทำให้เกิดปัญหาตามมาได้มาก คนที่เป็นรักร่วมเพศมักจะเจอปัญหาในการดำเนินชีวิตได้มากกว่าคนทั่วไป ในบางสังคมมีการต่อต้านพฤติกรรมรักร่วมเพศ มีการรังเกียจ ล้อเลียน ไม่ยอมรับ บางประเทศมีกฎหมายลงโทษการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันเองรักร่วมเพศ คือพฤติกรรมที่พึงพอใจทางเพศกับเพศเดียวกัน อาจมีการแสดงออกภายนอกให้เห็นชัดเจนหรือไม่ชัดเจนก็ได้ การรักษาผู้ที่เป็นรักร่วมเพศ มักไม่ได้ผล เนื่องจากผู้ที่เป็นรักร่วมเพศมักจะพอใจในลักษณะแบบนี้อยู่แล้ว การช่วยเหลือทำได้โดยการให้คำปรึกษาผู้ที่เป็นพ่อแม่ และผู้ป่วย เพื่อให้ปรับตัวได้ ไม่รังเกียจถูกที่เป็นแบบนี้ และผู้ป่วยแสดงออกเหมาะสม ไม่มากเกินไปจนมีการรังเกียจต่อต้าน

จากคนใกล้ชิดจัดการป้องกันภาวะรักร่วมเพศ ทำได้โดยการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่เพศเดียวกับเด็ก เพื่อให้มีการถ่ายทอดแบบอย่างทางเพศจากพ่อหรือแม่เพศเดียวกับเด็ก การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง (Masturbation) ในวัยรุ่นการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเป็นพฤติกรรมปกติ ไม่มีอันตราย ไม่มีผลเสียต่อร่างกายหรือจิตใจ การทำไม่ควรหมกมุ่นมากเกินไปจนเป็นปัญหาต่อการใช้เวลาที่ควรทำ หรือทำให้ขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อื่นๆ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น (Sexual Relationship) มักเกิดจากวัยรุ่นที่ขาดการยับยั้งชั่งใจ หรือมีปัญหาทางอารมณ์ และใช้เพศสัมพันธ์เป็นการทดแทน เพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นมักไม่ได้ยังคิดให้รอบคอบ ขาดการไตร่ตรอง ทำตามอารมณ์เพศ หรืออยู่ภายใต้ฤทธิ์ของสารเสพติด ทำให้เกิดปัญหาการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ การทำแท้ง การเลี้ยงลูกที่ไม่ถูกต้อง ปัญหาครอบครัว และกลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด

4. ปัญหาบุคลิกภาพ (Personality Problems) วัยรุ่นจะเป็นวัยที่มีพัฒนาการของบุคลิกภาพอย่างชัดเจน ทั้งนิสัยใจคอ การคิด การกระทำ จะเป็นรูปแบบที่สม่ำเสมอ จนสามารถคาดการณ์ได้ว่าในเหตุการณ์แบบนี้ เขาจะแสดงออกอย่างไร ถ้าการเรียนรู้ที่ผ่านมามีบุคลิกภาพดีด้วย แต่ในทางตรงข้าม ถ้ามีปัญหาในชีวิต หรือเรียนรู้แบบผิดๆ จะกลายเป็นบุคลิกภาพที่เป็นปัญหา ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้น้อย เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง และจะคิดตัวไปตลอดชีวิต ถ้าเป็นปัญหามากๆเรียกว่าบุคลิกภาพผิดปกติ (Personality Disorders)

5. ปัญหาความประพฤติดีผิดปกติ (Conduct Disorder) คือ โรคที่มีปัญหาพฤติกรรมกลุ่มที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน โดยตนเองพอใจ ได้แก่ การละเมิดสิทธิผู้อื่น การขโมย น้อยใจ ดื้อรั้น วิ่งราว ทำร้ายผู้อื่น ทำลายข้าวของ เกร หรือละเมิดกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคม การหนีเรียน ไม่กลับบ้าน หนีเที่ยว โกหก หลอกหลวง ล่วงเกินทางเพศ การใช้สารเสพติด อาการดังกล่าวนี้มักจะเกิดขึ้นต่อเนื่องมานานพอสมควร สัมพันธ์กับปัญหาในครอบครัว การเลี้ยงดู ปัญหาอารมณ์ การรักษาดูแลรักษาทำทันที เพราะการปล่อยไว้นาน จะยิ่งเรื้อรังรักษายาก และกลายเป็นบุคลิกภาพแบบอันธพาล (Antisocial Personality Disorder)

การป้องกันปัญหาวัยรุ่น

1. การเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ให้ความรักความอบอุ่น
2. การศึกษาให้รู้จักระเบียบวินัย การควบคุมตัวเอง
3. การฝึกทักษะชีวิต ให้แก้ไข้ปัญหาได้ถูกต้อง มีทักษะในการปฏิเสธสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
4. การสอนให้เด็กรู้จักคบเพื่อน ทักษะสังคม

5. การฝึกให้เด็กมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

ปัญหาของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูวัยรุ่น

1. ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น ทั้งในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสภาพร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ซึ่งวัยรุ่นมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ หลากหลายรูปแบบ ซึมเศร้า วิตกกังวล ก้าวร้าวรวมทั้งอารมณ์ทางเพศ ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของจิตใจเนื่องจากมีความคิดอ่าน ได้ลึกซึ้งมากขึ้น สังเกตตนเอง สิ่งแวดล้อม เพื่อน ๆ ทำให้วัยรุ่นต้องการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเกิดความต้องการเป็น อิสระติดกับกลุ่มเพื่อนมากขึ้น อาจดูเหมือนเรียกร้องเอาแต่ใจตนเอง ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นยังไม่ค่อยรู้จัก ความพอดี ไม่รู้จักการประนีประนอม การผ่อนปรนบนพื้นฐานของขอบเขตที่เหมาะสม จะช่วยทำให้ วัยรุ่นเรียนรู้ต่อไปได้ในแนวทางที่เหมาะสม เป็นต้น

2. ขาดการเตรียมตัวล่วงหน้า ในการพัฒนาทักษะที่พ่อแม่จำเป็นต้องใช้เมื่อลูกเข้า วัยรุ่น ทั้งนี้การเลี้ยงแบบที่พ่อแม่คอยให้ความช่วยเหลือมากเกินไป ทำให้วัยรุ่นไม่ ช่วยตัวเองหรืออาจ ไร้ค่าดูพ่อแม่ หรือถ้าเลี้ยงแบบเข้มงวดก็เท่ากับกันวัยรุ่นให้ห่างออกไป ผู้ที่ฝึกฝนจึงจำเป็นต้องพัฒนา รูปแบบ เทคนิคในการฝึกสอนให้เหมาะสมตามวัย ทั้งนี้วัยรุ่นจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนและพัฒนา ต่อตามวัยเพื่อเสริมพฤติกรรมที่จำเป็นเช่น การทำกิจกรรมกลุ่ม กีฬา งานอดิเรก การสร้าง ความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ความรับผิดชอบ เป็นต้น

3. ขาดเป้าหมาย ในการเสริมพัฒนาการของวัยรุ่นในแนวกว้าง ๆ ซึ่งจะไปช่วย พัฒนาบุคลิกภาพ พ่อแม่หลายคู่ที่ไม่เข้าใจ พยายามที่จะบีบบังคับเฉพาะในเรื่องการเรียนเท่านั้น โดยไม่ให้ความสำคัญที่จะพัฒนาวัยรุ่นในด้านอื่น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เป้าหมาย ของการฝึกฝนที่ส่งเสริมวัยรุ่นเพื่อให้เกิด พัฒนาการที่ดีในทุกด้าน ซึ่งจะส่งเสริมให้เป็นบุคลิกภาพ ที่ดีต่อไป

เทคนิคของพ่อแม่ที่เหมาะสมกับวัยรุ่น

1. รับฟังความคิดเห็น เหตุผล ให้มองโลกในแง่ดี และหาข้อดีในความคิดและ เหตุผลของวัยรุ่น ทั้ง ๆ ที่อาจจะไม่ตรงกับความคิดเห็นและเหตุผลของพ่อแม่ก็ตาม

2. ส่งเสริมความคิด การตัดสินใจ และพฤติกรรมที่ดีให้ชัดเจน

3. หลีกเลี่ยงการบังคับโดยตรง ๆ โดยเสนอแนะทางออกแบบประนีประนอม โดยที่ วัยรุ่นมีส่วนร่วม

4. เปิดโอกาสให้ทดลองหัดทำ ฝึกฝนจนเกิดทักษะ ภายใต้อุปกรณ์ที่เหมาะสม และ ให้มีความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำ

5. ยอมรับในข้อบกพร่องและข้อผิดพลาด ให้โอกาสแก้ตัวใหม่ภายใต้ขอบเขตที่เหมาะสม

6. เพิ่มคุณภาพการสื่อสาร 2 ทางในครอบครัว และเรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจในความคิด ค่านิยม ความชอบ และอิทธิพลของกระแสสังคมวัยรุ่น เพื่อจะส่งเสริมทำให้การสื่อสารกับวัยรุ่นง่ายขึ้น

เทคนิคของพ่อแม่ที่ไม่เหมาะสมกับวัยรุ่น

1. จู้จี้ขี้น จุกจิก จ้องจับผิด
2. ไม่รับฟังเหตุผล หรือทำท่าฟังแต่ไม่ใส่ใจ ยึดความคิดเห็นของผู้ใหญ่เพราะเห็นว่าสำคัญกว่า มีประสบการณ์มากกว่า
3. ใช้อำนาจ บังคับตรง ๆ
4. ลงโทษรุนแรง หรือทำให้อับอาย เสียหน้า หรือประจานความผิด หรือความคิดเห็นที่อาจไม่ดีเท่าไรต่อหน้าคนอื่น ทำให้เกิดความรู้สึกอับอาย
5. ลงโทษไม่รู้จักรอบ ยังพูดถึงความผิดเดิม ๆ ซ้ำซาก หรือฝังใจในความผิดพลาดจะทำให้ผิดซ้ำอีก

การที่พ่อแม่เรียนรู้และสามารถปรับตัว ปรับเทคนิควิธีการที่ใช้ให้เหมาะสมกับวัยของวัยรุ่น เพิ่มคุณภาพการสื่อสาร รวมทั้งคาดหวังความรับผิดชอบจากวัยรุ่น ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น มีความรัก ให้โอกาสฝึกฝน ทั้งหมดที่กล่าวมาจะช่วยทำให้พ่อแม่พัฒนาวัยรุ่นให้อยู่ในทิศทางที่เหมาะสม และวัยรุ่นเองก็สามารถใช้พลังที่มีอยู่มากมาพัฒนาความสามารถของตนเองต่อไป และสามารถแก้ปัญหาที่รบกวน ข้างในทางที่สร้างสรรค์ปัญหาวัยรุ่น

จรินทร์ สกฤตถาวร (2526) ได้จำแนกปัญหาของวัยรุ่นดังนี้

1. ปัญหาในชีวิตประจำวัน เนื่องจากวัยรุ่นยังวู่วาม การควบคุมตัวเองมีน้อยทำให้การเห็นปัญหาระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่นได้บ่อย ๆ คือ ใช้เงินทองเปลือง ใช้โทรศัพท์นาน ๆ วัยรุ่นหญิงสวมเสื้อเอวลอย สายเดี่ยว เจาะหูใส่ตุ้มหู วัยรุ่นชายไว้ผมรุงรังเป็นต้น
2. ปัญหาเรื่องเพศ วัยรุ่นมีความสนใจเพศตรงข้ามมีความรู้สึกทางเพศที่พุ่งพล่านขึ้นมาตามธรรมชาติ วัยรุ่นจึงต้องเรียนรู้การควบคุมตนเอง เรียนรู้วิธีการควบคุมอารมณ์ทางเพศให้ออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับ เรียนรู้และทำความเข้าใจความคิดเห็นในหมู่เพื่อนชายหญิงเพื่อวางตัวให้เหมาะสมกับเพศของตนเอง
3. ปัญหาด้านการเรียน ในขณะที่เป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากมาย ทั้งสภาพร่างกาย สภาพทางอารมณ์ที่อ่อนไหวง่ายเปลี่ยนแปลงง่ายไม่รอบคอบ สับสน

ต้องการอิสระ มีความคิด ความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากเป็นเหตุผลที่พบว่าวัยรุ่นส่วนหนึ่งที่เพิกเฉยไปกับสิ่งต่าง ๆ ทำให้ลดความสนใจในการเรียนในห้องเรียนลง

4. ปัญหาการปรับตัวในวัยรุ่น ความขัดแย้งในจิตใจของวัยรุ่น ที่ต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีผลกระทบรุนแรงต่อการเรียนและการปรับตัวด้านสังคมของวัยรุ่น ซึ่งการช่วยเหลือของพ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิดจะช่วยให้วัยรุ่นเข้าใจปัญหาประจำวัยของตน และสามารถปรับตัวดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมปัญหาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

2.5 สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมวัยรุ่น

2.5.1 ปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ได้แก่

1) *สภาพครอบครัว* วัยรุ่นที่มากครอบครัวที่มีปัญหา ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ครอบครัวแตกแยก ขาดความสัมพันธ์ในครอบครัว จะเป็นเด็กที่ชอบฝ่าฝืน สังคม เห็นการกระทำผิดร้ายแรงเป็นเรื่องธรรมดา วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีมาตรฐานทางสังคมสูง ไม่มีความอดทน ไม่รับผิดชอบ ไม่อดทนต่อความผิดหวัง วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวห่างเหิน พ่อแม่ต้องทำมาหากินไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่กับลูก ทำให้เด็กขาดความรู้สึกรักภาคภูมิใจในตัวเอง มีความว่าเหว มีปมด้อยในใจ หาทงออกด้วยการเรียกร้องความสนใจแบบผิด ๆ มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

2) *สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม* การขยายตัวของสังคม ทำให้เด็กเกิดความสับสน เกิดความขัดแย้งภายในใจ เกิดความไม่แน่ใจ และสงสัยสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น พฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่เห็นมาในสังคมที่พบเห็นจริงๆ กับหลักการที่เรียนมาจากโรงเรียน ไม่สอดคล้องกันไม่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและมีโอกาสเลือกทำในสิ่งที่คิดได้ การขาดหลักธรรมกล่อมเกล่าจิตใจ ขาดที่พึ่ง ไม่รู้สึกสำนึกบาป ไม่รู้จักดีชั่วสภาพที่ตั้งของบ้านอยู่ในแหล่งที่เสื่อมโทรม

3) *สภาพของสถานศึกษา* ได้แก่ปัญหาจากโรงเรียน กลุ่มเพื่อน ครู ปัญหาจากตัวเด็กเอง

2.5.2 *ปัจจัยที่เกิดจากพันธุกรรมเด็กที่มีความบกพร่องมาแต่กำเนิด* ความผิดปกติที่บิดามารดาถ่ายทอดมาซึ่งบุตร โรคปัญญาอ่อน จิตใจที่บกพร่อง ระบบประสาทชำรุด หูหนวก ตาบอด ความคิด การตัดสินใจที่แปลกไปจากเด็ก

2.5.3 *ปัจจัยที่เกิดจากตัวเด็กเอง* ได้แก่ ความผิดปกติของร่างกายการเป็นโรคบางอย่างไม่สมประกอบ ปัญญาอ่อน สมองทึบ ทำให้เด็กรู้สึกว่ามีความด้อย จึงหาทางสร้างปมเด่น

ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ริงแกเพื่อน สร้างปัญหาในห้องเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

2.5.4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน ปัญหาการตกงานการมีรายได้น้อย มีบุตรมาก ไม่มีอาชีพที่แน่นอน ครอบครัวที่ยากจนบิดามารดาไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนเพราะต้องทำงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ครอบครัวส่วนใหญ่การศึกษาต่ำ บุคคลในครอบครัวได้รับการกดดันเพื่อความอยู่รอด

2.5.5 สื่อ พฤติกรรมที่เลียนแบบในรูปแบบต่าง ๆ จากการพบเห็นสื่อในสังคม วัฒนธรรมการจัดระบบครอบครัวและเครือข่ายของสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการกำหนดวิถีชีวิตของชุมชน จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความซับซ้อนและเป็นไปอย่างรวดเร็ว ปัจจุบัน โครงสร้างและรูปแบบของครอบครัวซึ่งเคยเป็นครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ขนาดของครอบครัวเริ่มเล็กลง ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม สถาบันครอบครัวซึ่งเคยเป็นทุนทางสังคม มีระบบเครือญาติที่มีความผูกพันอย่างใกล้ชิด มีความเกื้อกูล เอื้ออาทร และการอบรม ชักเย้ายุติธรรม การปลูกฝังวัฒนธรรมและค่านิยมประเพณี กลับอ่อนแอลง ซึ่งมีผลต่อปฏิสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกครอบครัวทั้งทางลบและทางบวก ครอบครัวที่เคยเหนียวแน่นในอดีตปัจจุบันเริ่มเปราะบางลง มีปัญหาตามมาตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการอยู่ร้าง การทอดทิ้งผู้สูงอายุ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อครอบครัวไม่อาจทำหน้าที่ ตามบทบาทของตนได้อย่างสมบูรณ์ เกิดความห่างเหินของคนในครอบครัว

สรุปได้ว่าในระยะวัยรุ่นนี้ควรได้รับความเอาใจใส่ดูแลที่ดีเพื่อเป็นการช่วยเหลือในการปรับตัวของวัยรุ่น เพื่อจะได้มีพัฒนาการไปในทางที่ถูกที่ควร ควรมีการร่วมมือกันในระดับครอบครัว สังคม รัฐ เพื่อพัฒนาให้วัยรุ่นได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของประเทศชาติ

3. พฤติกรรม

3.1 ความหมายของพฤติกรรม

ฝ่ายส่งเสริมอนามัยโรงเรียน (2537 : 106) พฤติกรรมของมนุษย์นั้น หมายถึงการ แสดงออกที่มนุษย์มองเห็นได้

นักสังคมวิทยา เชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมหรือ สภาวะภายนอกที่คงปวง (Eternal Conditions) ที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ ทั้งสิ่งที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง ตลอดจนพลังงานต่าง ๆ ที่จับต้อง รวมทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่

อากาศ แสงแดด ความร้อน ความเย็น แร่ธาตุ กระแสไฟฟ้า เครื่องมือสื่อสาร เป็นต้น

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลเหนือนมนุษย์ทั้งในแง่ที่อำนวยความสะดวกผลดี และผลร้าย โดยที่มนุษย์ไม่มีทางเลือกหนี เราอาจจะแบ่งประเภทของสิ่งแวดล้อมออกเป็น 3 ประการใหญ่ ๆ คือ

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
2. สิ่งแวดล้อมทางสังคม
3. สิ่งแวดล้อมทางครอบครัว

พฤติกรรม คือ กิริยาของสิ่งมีชีวิตที่แสดงออกมาเพื่อตอบสนอง ต่อสิ่งเร้า อันเป็นไปอย่างเหมาะสมเพื่อการอยู่รอดของชีวิต ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ตัวกระตุ้นที่เหมาะสมกับความพร้อมภายในร่างกายของสัตว์ ทำให้สัตว์ปลดปล่อยพฤติกรรมออกมาได้เรียกว่า ตัวกระตุ้นปลดปล่อย (Releasing Stimulus) วงจรกระแสประสาทที่ไวต่อตัวกระตุ้นปลดปล่อย เรียกว่า กลไกการปลดปล่อยพฤติกรรม (Releasing Mechanism) สอดคล้องกับ

ประคินันท์ อุปษัมย์ (ยุพินพรรณ ศิริวัธนกุล 2547 : 58; อ้างอิงจาก ประคินันท์ อุปษัมย์ 2531) กล่าวถึงพฤติกรรมว่า เป็นการกระทำหรือการแสดงออกทุกอย่างของมนุษย์ที่สามารถสังเกตเห็นหรือสัมผัสได้ด้วยประสาททั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้นและกาย เช่น การร้องไห้ การหัวเราะ การเดิน การวิ่ง หน้าซีด หน้าแดงหรือลักษณะตัวร้อน ตัวเย็นกว่าปกติ

ยุพินพรรณ ศิริวัธนกุล (2541: 1) กล่าวถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่ปรากฏตามธรรมชาติ เป็นอาการกระทำ หรือปฏิกิริยาแสดงออกเมื่อได้รับกระตุ้นจากสิ่งเร้า สิ่งเร้า (Simile) คือ ตัวการที่ทำให้บุคคลแสดงอาการตอบโต้ออกมาจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงอาการตอบสนองออกมาในลักษณะหนึ่ง ๆ

บาวเวอร์ (ยุพินพรรณ ศิริวัธนกุล 2547: 62; อ้างอิงจาก Bower, 1991) กล่าวไว้ว่า การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นเท่ากับเป็นการเรียนรู้พฤติกรรมและเป็นการสั่งสมประสบการณ์จากบุคคลอื่นด้วยลักษณะหนึ่งและเป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของมนุษย์ การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ย่อมทำให้เกิดผลบางอย่างเสมอ

พรรณพร วรรณลักษณ์ (2548: 210) ศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นพบว่าวัยรุ่นที่มีสภาพพื้นที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมทางสังคมของนักเรียนที่แตกต่างกันลักษณะการดำเนินชีวิตการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ด้านส่วนตัวและสังคมของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน

4. การดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิต แบบแผนการดำเนินชีวิต วิธีทางดำเนินชีวิต รูปแบบชีวิต มีความหมายที่ใกล้เคียงกันได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ คือ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต ม.ป.ป.) การดำเนินชีวิตนี้ หมายถึง

1. เรื่องของชีวิตที่เป็นอยู่ทั้งหมดถ้าพูดตามหลักพุทธศาสนา ก็หมายถึงเรื่องความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ด้วยกาย วาจา และด้วยอินทรีย์ต่างๆ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย การเห็น การได้ยิน ฯลฯ แยกออกไป คือ ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุอย่างหนึ่ง ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมอย่างหนึ่ง

2. เรื่องของจิตใจ

3. เรื่องของปัญญา ความรู้ ความคิด

กระบวนการดำเนินชีวิต กับกระบวนการศึกษา เป็นอันเดียวกัน กล่าวคือ ในชีวิตที่เป็นอยู่ เราต้องพบประสบการณ์ต่างๆ และต้องเจอสถานการณ์ใหม่ๆ ตลอดเวลาทุกวัน เมื่อเจอประสบการณ์ใหม่ เราก็ต้องเรียนรู้ และต้องมีปฏิกิริยาตอบไป เมื่อมีสถานการณ์เกิดขึ้นใหม่ เราก็ต้องคิดว่าเราเอาอย่างไร เราจะจัดการอย่างไร จะแก้ปัญหาอย่างไร

สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2543 : 40)กล่าวว่า การดำเนินชีวิตหมายถึง ชีวิตตั้งแต่เด็กจนตาย มีการศึกษาหาความรู้การเล่น การทำงาน การพักผ่อนหย่อนใจและการรอความตายการดำเนินชีวิตควรยึดแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. สร้างสมดุลทางกายภาพ คือ การทำให้ร่างกายแข็งแรง สุขภาพกายดี
2. สร้างสมดุลทางจิต คือ การทำให้จิตมีความมั่นคง สุขภาพจิตดี
3. สร้างสมดุลทางสังคม คือ การทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น กลุ่มเพื่อนมั่นคง
4. สร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ คือ การทำให้ฐานะเศรษฐกิจมั่นคง
5. สร้างสมดุลทางจิตวิญญาณ คือ การมีคุณธรรมจริยธรรม ทำประโยชน์ตนพร้อมๆ ไปด้วยประโยชน์ท่านด้วย
6. ส่งเสริมสมดุลทางธรรมชาติ คือ การทำให้ธรรมชาติคงความหลากหลายสามารถรักษาความสมดุลในระบบนิเวศ

วิถีการดำเนินชีวิต (The way of life) หมายถึง การดำเนินชีวิตของคนในสังคม นับตั้งแต่

วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจรและขนส่งวิถี อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการ แสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจาก เอกชนหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวอย่าง แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ ก็ปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือ ค้นพบสิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่แก้ปัญหาคือปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้ สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการรักษาหรือธำรงไว้ซึ่ง วัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพ ตามยุคสมัย (สำนักงานการศึกษาวัฒนธรรม ม.ป.ป.)

รัชนี ฝนทองมงคล(2538 : 13) ได้ให้ความหมายการดำเนินชีวิตไว้ว่า หมายถึง วิธีการ ดำรงชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีเป้าหมาย

องค์การอนามัยโลก (WHO.1986:118) กล่าวไว้ว่า รูปแบบชีวิตหมายถึง แบบแผนของ การแสดงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจและความสามารถในการเลือก แสดงพฤติกรรมนั้น

เกสรา สุขสว่าง (2543 : 101 -103) ได้กล่าวว่า การดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์และ ดำรงตนอย่างมีสติพร้อม ๆ กับการปฏิบัติตามแนวทางคำสอนในพระพุทธศาสนา แนวทางสำคัญ ดังกล่าว ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชนและรู้จักเลือกบุคคล

กรีกส์ (Griggs. 1989 : 69) ได้กล่าวถึง หลักในการดำเนินชีวิตดังนี้คือ ความพอใจใน อาชีพ ความพอใจในชีวิตครอบครัว ความก้าวหน้าของอาชีพ การดูแลรักษาสุขภาพความสำเร็จของ ชีวิต และการได้รับความช่วยเหลือ

นันทนา ธรรมบุศย์. (2542 : 7-8) ในการดำเนินชีวิตของบุคคลจะถูกกำหนดจากรูปร่าง หน้าตา จนถึงกรอบเลี้ยงดูการศึกษา สิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ ครอบครัว ค่านิยม มุมมอง ในชีวิต เจตคติ ความมั่นใจ อุปนิสัยใจคอและอื่น ๆ บุคคลที่ต้องการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมี ความสุข ยุทธวิธีที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุขทั้งตนเองและครอบครัว

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543 : 40) กล่าวว่า การดำเนินชีวิต หมายถึง ชีวิตตั้งแต่เด็ก จนตาย มีการศึกษาหาความรู้ การเล่น การทำงาน การพักผ่อนหย่อนใจ และการรอดความตาย

โอไบรเอน (O'Brien. 1982 : 39-40) ได้ให้ความหมายของแบบแผนชีวิต ไว้ว่าหมายถึง นิสัยที่ประพฤตินในการดำรงชีวิต เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารการดูแลสุขภาพ การประกอบอาชีพ และการช่วยเหลือสังคม

ธัญญรัตน์ วงษ์สมัย (2542 : 32-34) ได้สรุปไว้ว่า การใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นมี 5 ด้าน

ดังนี้ คือ

1. การใช้ชีวิตด้านการเรียน หมายถึง การทำกิจกรรมของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ได้แก่ การทำการบ้าน การทบทวนบทเรียน การเตรียมตัวก่อนเรียน การอ่านหนังสือ ประกอบบทเรียน การเข้าห้องสมุด และการเรียนพิเศษ ซึ่ง นันทนา เตะชนนท์ (2538 :9) กล่าวว่า การใช้ชีวิตด้านการเรียนเป็นกิจกรรมที่นักเรียนทำเพื่อ เป็นการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ในระหว่างเรียนที่ไม่ใช่การเรียนปกติ ซึ่ง ได้แก่ การทำการบ้าน การทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว การศึกษาบทเรียนล่วงหน้า การอ่านหนังสือประกอบการเรียน การเข้าห้องสมุดประชาชน และการเรียนพิเศษ
2. การใช้ชีวิตด้านการช่วยทำงานบ้าน หมายถึง การใช้ชีวิตในด้านการช่วยทำงานภายในบ้าน ได้แก่ การช่วยจ่ายกับข้าว ซื้ของ การเตรียมอาหาร การหุงหาอาหาร การล้างภาชนะ การทำความสะอาดบ้าน การซักกรีดเสื้อผ้า การช่วยดูแลน้อง การรดน้ำต้นไม้เป็นต้น ในการช่วยทำงานบ้าน เป็นหน้าที่ของบุคคลในบ้านที่จะต้องช่วยกัน ซึ่งตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้กำหนดเนื้อหาไว้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยมุ่งให้นักเรียนได้พัฒนาค่านิยม เจตคติ พฤติกรรมและบุคลิกภาพ ให้มีความรับผิดชอบ รักการทำงาน โดยเฉพาะในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ได้กำหนดเนื้อหาเรื่องงานบ้าน เป็นงานบังคับที่ต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 รวมทั้งสอนหน้าที่ต่าง ๆ ที่บุคคลในบ้านควรมีความรับผิดชอบร่วมกัน เช่น การช่วยกันรักษาความสะอาด การจัดบ้านการตกแต่งบ้าน และการแบ่งเบาภาระอื่น ๆ ภายในบ้าน ได้แก่ การล้างถ้วยจาน การซักกรีด เสื้อผ้า การประกอบอาหาร ฯลฯ โดยการให้ความรู้และมุ่งให้มีความสามารถพร้อมกันไปด้วยการสอนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพนี้ จึงเน้นการสอนโดยการให้ความรู้พร้อมไปกับการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่องาน เน้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ขยันอดทน มีความเพียร ละเอียดถี่ถ้วน มีระเบียบ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และให้นักเรียนมีนิสัยรักการทำงาน นักเรียนในฐานะเป็นสมาชิกของบ้าน ฉะนั้น การช่วยทำงานภายในบ้าน จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่นักเรียนระดับประถมศึกษาสามารถกระทำ ได้ ซึ่งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนจะต้องผ่านการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติมาแล้วทุกคนแต่อาจจะเป็นได้ว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นจะเน้นวิชาการมากเกินไป จึงทำให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไม่สามารถจะใช้ชีวิตในด้านนี้ได้อย่างเหมาะสม
3. การใช้ชีวิตด้านการหารายได้พิเศษ หมายถึง การทำกิจกรรมเพื่อเสริมรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว ได้แก่ การขายของหน้าร้าน การรับจ้างเล็กๆ น้อย ๆ ในวันหยุดการประดิษฐ์สิ่งของขาย และการปลูกพืชผักเพื่อขาย เป็นต้น การใช้ชีวิตในด้านการหารายได้พิเศษจึงเป็น

การใช้ชีวิตด้านสำคัญด้านหนึ่งในภาวะสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งนักเรียนก็สามารถจะใช้เวลาที่ว่างจากการใช้ชีวิตด้านอื่น ๆ ทำเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้ และยังทำให้นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองอีกด้วย

4. การใช้ชีวิตด้านการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา หมายถึง การใช้ชีวิตของนักเรียนในการออกกำลังกาย และการเล่นกีฬา ได้แก่ การเล่นที่มีการเคลื่อนไหวทางกาย การวิ่งเหยาะ ๆ การเล่นกีฬาเพื่อการออกกำลังกาย กิจกรรมการกีฬา ได้แก่ กิจกรรมกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้ง กิจกรรมกีฬาประเภทใช้อุปกรณ์และไม่ใช้อุปกรณ์ การเล่นกีฬาประเภทบุคคลและประเภททีม เป็นต้น ซึ่งมีนักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้ เอก เกิดเต็มภูมิ (2540 : ม.ป.ป.) ได้ให้คำนิยามของการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา ไว้ดังนี้ การออกกำลังกายเป็นสำคัญชาติของมนุษย์ เพื่อกระตุ้นให้ระบบทางสรีรวิทยาของร่างกายได้มีการพัฒนาตามกระบวนการโดยสมบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนากระบวนการทางด้านจิตใจและกระบวนการทางด้านสังคมของมนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น สามารถแบ่งระดับของการกีฬาได้เป็น 3 ระดับ คือ การกีฬาเพื่อสุขภาพและนันทนาการ การกีฬาเพื่อการแข่งขัน และการกีฬาเพื่อสังคมและการเมือง การออกกำลังกาย หรือการเล่นกีฬาทำประโยชน์ให้แก่มนุษย์ในหลายด้านซึ่งกิจกรรมกีฬา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณค่าทางด้านการพัฒนาความเจริญเติบโตทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่ง สมบัติ กาญจนกิจ (2535 :102-103) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมกีฬา และแบ่งกิจกรรมกีฬาออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมเกมกีฬาขั้นพื้นฐาน เช่น กรีฑา ยิมนาสติก ฟุตบอล
2. กีฬาประเภทเดี่ยวและประเภทคู่ เช่น ยิงธนู โบว์ลิง ยิงปืน จักรยาน แข่งเรือ ตกปลา โต้เขา เดินทางไกล ดำน้ำ กระโดดน้ำ กรีฑา วายน้ำ เป็นต้น
3. กีฬาประเภททีม กีฬาประเภททีมกำลังได้รับความนิยมสูง ทั้งนี้เพราะว่ากีฬาทีมช่วยส่งเสริมคุณค่าทางสังคม เช่น ความสามัคคี มนุษยสัมพันธ์ การรวมกลุ่ม เป็นสมาชิกของกลุ่ม การแสดงออกในการมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ตัวอย่างของกีฬาทีม ได้แก่ ฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ ฮอกกี้ ซอฟท์บอล เบสบอล เนตบอล แฮนด์บอล เป็นต้น
4. กีฬาสำหรับสตรีและเด็ก เป็นการจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อส่งเสริมให้สตรีมีบทบาท ในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬามากขึ้น เช่น เนตบอล บาสเกตบอล ฟุตบอล ยูโดคาราเต้ วิ่งมาราธอน กรีฑา วายน้ำ วอลเลย์บอล เป็นต้น
5. กีฬานันทนาการ หมายถึง กีฬามวลชน (Mass Sport) หรือกีฬาที่นิยมเล่น ทั้งชายและหญิง วัยเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ และแม้กระทั่งกีฬาเพื่อกลุ่มประชากรพิเศษ

เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมเล่นกีฬาในช่วงเวลาว่าง และส่งเสริมคุณค่าการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีได้มุ่งใส่สัมฤทธิ์ กีฬานั้นนันทนาการ ได้แก่ กีฬาสากล เช่น กอล์ฟ เทนนิส วอลเลย์บอล วิ่ง-เดินเพื่อสุขภาพ ตลอดจนกีฬาประเภทเสี่ยงอันตรายที่ท้าทายความสามารถ เช่น แข่งรถ แข่งเรือ

6. กีฬาเพื่อการแข่งขัน หมายถึง กีฬาที่เน้นในเรื่องทักษะกีฬาเพื่อแสดงความเป็นเลิศในเชิงกีฬา ถ้ามีการเล่นที่ฝึกหัดฝึกซ้อมกันอย่างต่อเนื่อง โดยหวังผลประโยชน์ก็เป็นกีฬาอาชีพ กีฬาประเภทนี้ในแง่ของนันทนาการเป็นกีฬาสำหรับผู้ชมเป็นการบันเทิงอย่างหนึ่งที่ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์การพัฒนาทางด้านอารมณ์การมีส่วนร่วมของกลุ่มการเชียร์หรือส่วนหนึ่งของทีม การพักผ่อนหย่อนใจ กีฬาอาชีพและเพื่อการแข่งขัน ได้แก่ ยิมนาสติก กรีฑา ฟุตบอล มวยสากล เทนนิส กอล์ฟ บาสเกตบอล เป็นต้น การกีฬาเป็นกิจกรรมนันทนาการที่นิยมในชุมชนทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป และลาตินอเมริกา จนเกิดเป็นบริษัทธุรกิจข้ามชาติในการกีฬา เช่น บริษัทอาดิดาส ไนกี้ ดันล็อป ได้ลงทุนส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทางการกีฬา และอุปกรณ์กีฬา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลในสังคมได้เล่นกีฬานันทนาการ บริษัท ผู้สนับสนุนธุรกิจการค้าได้ใช้การกีฬาเพื่อโฆษณาธุรกิจการค้า ทำให้เกิดการเผยแพร่กีฬาโดยสื่อมวลชนประชาสัมพันธ์ เช่น วิทยุโทรทัศน์ หนังสือส่งเสริมให้กีฬาเป็นส่วนสำคัญในช่วงเวลาว่างที่สังคมต้องมีส่วนร่วม

5. การใช้ชีวิตด้านการงานอดิเรก หมายถึง การทำกิจกรรมที่ทำให้เพลิดเพลิน ได้แก่ การอ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง ท่องเที่ยว สะสมสิ่งของต่างๆ วาดรูประบายสี เขียนบันทึกประจำวัน เขียนจดหมาย ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ งานอดิเรกเป็นกิจกรรมของบุคคลในการสร้างความสมดุลและความเป็นอยู่ของชีวิตให้ดีขึ้น ในการที่บุคคลจะเลือกทำกิจกรรมแต่ละประเภทนั้นขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ความสนใจ ความพึงพอใจในสิ่งนั้น

การใช้ชีวิต (Lifestyle) จึงหมายถึง กิจกรรมการดำเนินชีวิตของบุคคลในชีวิตประจำวัน โสภณ สุภาพงษ์(2542 : 13 –15) ได้กล่าวถึงวิธีการใช้ชีวิต โดยแบ่งเป็น 6 ระดับ ดังนี้ คือ

1. การใช้ชีวิตตามความหวาดกลัว การตัดสินใจในชีวิตของบุคคลมักอยู่ด้วยสิ่งนี้ การใช้ชีวิตในระดับนี้ไม่สนใจเรื่องถูกต้อง แต่สนใจแต่เรื่องถูกใจ คิดแต่ความหวาดกลัว
2. การใช้ชีวิตตามกตึกา ในสังคมเราจะใช้กตึกาในการดำเนินชีวิต โดยกตึกาหลัก ๆ ที่เราใช้จะเกี่ยวข้อง ใน 3 ด้าน คือ เงิน วิชา และกฎหมาย ด้านเงิน – เศรษฐศาสตร์ เราจะคำนึงถึงความคุ้มถึงกำไร เรามักจะตั้งคำถามว่า ได้เงินไหม ความคุ้มและกำไรเป็นเหตุผล หลักในการตัดสินใจ เช่น เรื่องเวลา ปัจจุบันนี้เรามักคิดกันว่าทุกเวลาที่ไม่ได้เงิน เป็นการเสียเวลาเปล่าประโยชน์ เวลาที่จะอยู่ดูแลบ้านดูแลครอบครัว เวลาที่จะได้พบปะเพื่อนฝูง หรือออกดูเรอบอกว่าเสียเวลาเพราะไม่ได้ให้ผลตอบแทนแก่เราเป็นตัวเงิน ด้านวิชาการตัดสินใจทำสิ่งใดอาศัยว่าได้เรียนมาอย่างไร เรียนรู้มา

อย่างไรก็ตามทำไปตามนั้น ด้านกฎหมาย สิ่งนี้ทุกคนต้องดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับกฎหมาย ดำเนินชีวิต ไปตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่กฎหมายก็ไม่ได้หมายความว่าทำให้ยุติธรรม หรือเที่ยงธรรมแต่ทำให้ยุติ ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้เขียนกฎหมาย เขียนเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับใคร และใครเป็นผู้ใช้

3. การใช้ชีวิตตามสำนึกที่ดี ส่วนใหญ่แล้วเราใช้ชีวิตในระดับสำนึกที่ดี แต่บางทีเราก็ท้อแท้ว่าทำดีแล้วไม่ได้ดี เพราะเราทำดีแล้วเราหวังว่าเราควรจะได้อะไรตอบแทน ที่ไม่ได้ก็ผิดหวัง แต่เมื่อเราได้พบเห็นคนที่เขาทุกข์ยากลำบากกว่าเรา เราเองก็อาจจะรู้สึกว่าเขาดีเท่าไรแล้วที่เราได้ทำดี ได้ใช้ชีวิตที่ดี

4. การใช้ชีวิตตามความจริง เราควรใช้ชีวิตอยู่กับความจริงที่เป็นจริง ไม่ใช่ความจริงที่เราอยากเห็นอยู่กับความจริงที่เป็นจริง ๆ คาดหวังให้ตรงกับความเป็นจริงแต่ต้องระวังอย่าให้กระทบใจเรามากจนเกิดความหมกหมองท้อแท้ แล้วเราจะเกิดกำลังใจ มีความแจ่มใส ทำให้เราประเมินสถานการณ์ได้ ความจริงไม่ใช่สิ่งที่เราต้องค้นหา ขอเพียงเราอย่าใส่ความไม่จริงลงไป แรงบันดาลใจจะเกิดขึ้นตรงนี้ ถ้าเราใช้ชีวิตอย่างไม่เข้าใจความจริง เราก็จะใช้ชีวิตไปตามแรงจูงใจเท่านั้น เช่น แรงจูงใจด้วยอุดมคติ แรงจูงใจด้วยความคาดหวังซึ่งเสี่ยงต่อความพลาดผิดหวัง ท้อแท้ และเสียใจ ทำให้เกิดความทุกข์ในใจมา

5. การใช้ชีวิตด้วยความว่าง เมื่อเราเริ่มมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่ตกลงตรงหน้าเรา เห็นว่าสิ่งทั้งหลายมันเปลี่ยนแปลงและมีวันตาย เห็นความจริงแท้ว่ามันสุข ๆ ทุกข์ ๆ เมื่อเจอความทุกข์เราก็สามารถเผชิญหน้ากับมันได้ และมีความหวังว่าจะได้พบกับความสุข หากทำใจได้เช่นนี้ เมื่อเผชิญหน้ากับปัญหาเราก็จะเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ เพราะเป็นธรรมชาติที่ชีวิตต้องเจอ

6. ชีวิตที่หลุดพ้น เป็นชีวิตที่แข็งแกร่งมาก ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของความอยากความต้องการที่เกินจำเป็นใด ๆ มองเห็นชีวิตตามความเป็นจริง เลือกใช้ชีวิตแต่ในสิ่งที่ป็นสาระโดยส่วนมากแล้วบุคคลจะใช้ชีวิตอยู่ในช่วงที่หนึ่งถึงช่วงที่สี่ แต่จะเน้นหนักไปที่ช่วงใดมากนั้น แล้วแต่บุคคลที่ได้รับการอบรมและสั่งสมประสบการณ์ชีวิตมา

สรุปได้ว่าการใช้ชีวิตเป็นการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกาวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานาน บรรทัดฐานของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีเป้าหมาย

5. บทบาทหน้าที่ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู

มนุษย์มีความต้องการความมั่นคงและความอยู่รอดทางสังคม สถานที่แห่งแรก ที่ทำหน้าที่คือครอบครัว ดังนั้น สถาบันครอบครัวจึงเป็นสถาบันสังคมหลักอันดับแรกซึ่งสร้างเสริมให้

ชีวิตให้สมบูรณ์ หรือ พัฒนาการความเจริญงอกงามทางร่างกาย จิตใจ ความคิด สติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก สังคม คุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะบุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากที่สุด คือ พ่อ แม่ ซึ่งเป็นบุคคลต้องมีความรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพและบทบาท

ดังนั้น พ่อแม่ ควรมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน เพื่อจะได้เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นแกนนำที่สำคัญที่สุด เพราะต้นกำเนิดบุคลิกภาพของเด็กเกิดขึ้นจากกระบวนการสังคมปฏิกิริยา ในครอบครัว พ่อและแม่เป็นผู้ให้การเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ สถาบันครอบครัวมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิต ถ้าสมาชิกของครอบครัว สามารถปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบต่อสถานภาพและบทบาทของตนเอง ครอบครัวย่อมเป็นสถาบัน ที่นำมาซึ่งความเรียบร้อย ราบรื่น สุขสงบของชีวิตและสังคมที่อาศัยอยู่ (สำนักงานกิจการพิเศษ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ : 2539)

สุชา จันท์เอม. (2542 : 165-166) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้เด็กประสบผลสำเร็จในชีวิตบิคาราคาเป็นส่วนสำคัญ ในการสร้างบุคลิกภาพให้กับเด็ก ความรักความอบอุ่น จากบิคาราคา ทำให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ลินเวอร์ และซิลเวอร์เบิร์ก (Linver and Silverberg. 1995) อ้างอิงจาก (เพียว ผลภาค. 2539 : อ้างอิงมาจาก Linver and Silverberg. 1995) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ความรักของบิคาราคา และการเลี้ยงดู

กุสุมาวดี คำเกลี้ยง และคณะ (2550 : 22) คำว่า “ครอบครัว” เป็นคำธรรมดาที่ใช้กันอยู่เสมอ แต่ความหมายของคำอาจเปลี่ยนไปตามทัศนะของวิชาการด้านต่างๆ ได้ กล่าวคือ

ในทางชีววิทยา ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่เกี่ยวพันกันทางสายเลือด

ในทางกฎหมาย ครอบครัว คือ บุคคลที่มีสายสัมพันธ์กันในทางกฎหมายโดยการสมรส มีบุตร หรือบุตรบุญธรรม

ในทางเศรษฐกิจ ครอบครัว คือ กลุ่มคนที่ใช้จ่ายร่วมกันจากเงินงบเดียวกัน

ในทางสังคม ครอบครัวอาจเป็นกลุ่มคนที่อยู่รวมกันภายในบ้านเดียวกัน อาจเกี่ยวหรือไม่เกี่ยวพันกันในทางสายเลือดหรือในทางกฎหมาย ครอบครัวเช่นนี้มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “ครัวเรือน” ครอบครัวเดียวกันอาจไม่อยู่ร่วมหลังคาเรือนเดียวกันก็ได้ แต่ทุกคนในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในบทบาทของสามี ภรรยา บิดา มารดากับบุตร ที่กับน้องมีความรักกัน เอาใจใส่ต่อกัน มีจิตใจผูกพันกัน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้

กมลพรรณ จันท์พยอม (2550:บทคัดย่อ) สภาพแวดล้อมทางครอบครัวด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดาและมารดา บทบาทบิดาทางครอบครัวและสังคมด้านสันตนาการ

ด้านการแก้ปัญหาและสนับสนุน และด้านการหาเลี้ยงครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และด้านความสัมพันธ์กับครูมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น

สำนักงานกิจการพิเศษสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2539:21) สถาบันครอบครัวมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตมนุษย์ ถ้าสมาชิกของครอบครัวสามารถปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบต่อสถานภาพและบทบาทของตนเอง ครอบครัวย่อมจะเป็นสถาบันที่นำมาซึ่งความเรียบร้อย ราบรื่น สุขสงบของชีวิตมนุษย์และสังคมที่เขาอาศัยอยู่

มุขริดา ศิริจันทร์ (2547 :บทคัดย่อ) ครอบครัวไม่ค่อยให้ความสำคัญในการเลี้ยงดูบุตรหลานหรืออาจไม่มีความรู้ในการเลี้ยงดูให้ความรักเอาใจใส่เท่าที่ควรทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

เฮอร์ล็อก(ใจทิพย์ พวงทอง 2540 : 42 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1974)กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพโดยผ่านวิธีการอบรมเลี้ยงดู เช่นเดียวกับ โครวและ โครว (Crow and Crow. 1965 : 369-370) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การที่เด็กจะประสบความสำเร็จในการปรับตัวได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพครอบครัว

ใจทิพย์ พวงทอง (ใจทิพย์ พวงทอง 2547: 41 ; อ้างอิงจาก Srouf, Cooper and DeHart. 1992 : 459 ; citing Becker.1964) ใจทิพย์ พวงทอง กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปะละเลยจะมีผลต่อเด็ก 2 ด้านด้วยกัน ประการหนึ่ง เด็กจะเป็นคนเปิดเผย เข้าสังคมได้ดี แต่อีกประการหนึ่งจะทำให้เด็กไม่เชื่อฟัง คือและโมโหง่าย

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา มีผลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิต ของวัยรุ่นทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพครอบครัว

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีงานวิจัยเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา เช่น

กฤษณา บริหาร (2549: บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่นหญิง : กรณีศึกษาผลการศึกษาพบว่ากลุ่มวัยรุ่นหญิงตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะ ความต้องการมีตัวคนอยู่ในกลุ่มเพื่อนอยากได้รับการยอมรับจากกลุ่ม พ่อแม่มีส่วนสนับสนุน

ทางอ้อมให้ลูกค้ำเครื่องค้ำที่มีแอลกอฮอล์ ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าการค้ำเครื่องค้ำที่มีแอลกอฮอล์ของลูกเป็นสิ่งที่ผิดและมีการยอมรับการค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิงอยู่ในระดับที่ดูแลได้

อดิศร อัครพัก (2547: บทคัดย่อ) ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการกำกับติดตามดูแลป้องกันการเกิดปัญหาตามมา

มรุจิต ชมดวง (2546: 84-85) การศึกษาการใช้เวลากับครอบครัวของบิดามารดาและบุตรธิดาที่เป็นวัยรุ่น บิดามารดาที่ใช้เวลากับวัยรุ่นและดูแลวัยรุ่นได้เต็มทีคือบิดามารดาที่มีรายได้ที่มั่นคงและมีรายได้ที่ 15,000 บาท / เดือน ขึ้นไป ส่วนครอบครัวที่มีรายได้ต่ำมีเวลาให้กับบุตรธิดาน้อยเนื่องจากต้องทำงานมากขึ้น ทำงานล่วงเวลา ทำงานในวันหยุดโอกาสที่จะทำกิจกรรมกับครอบครัวมีน้อย

ชัยยุทธ ศรีเรงกล้า (2549:99-101) พฤติกรรมต่อต้านสังคมของวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามารดาอพยพไปทำงานต่างถิ่น : กรณีศึกษาอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการศึกษาพฤติกรรมต่อต้านสังคมของวัยรุ่นที่บิดามารดาอพยพไปทำงานต่างถิ่น วัยรุ่นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับบรรทัดฐานสังคมไม่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่าพฤติกรรมทะเลาะวิวาท การแข่งขันรถจักรยานยนต์บนท้องถนน การแสดงความก้าวร้าวต่อผู้อื่น การเปลี่ยนคู่นอน การโกหกหลอกลวงผู้อื่น การเที่ยวกลางคืน การดื่มสุรา การเสพยาเสพติด และการเล่นการพนันไม่ดี การที่บิดามารดาอพยพไปทำงานต่างถิ่นไม่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมด้านสังคมของวัยรุ่น

อรพินทร์ ชูชม (2549: บทคัดย่อ) การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย การถ่ายทอดทางปัญญา-อารมณ์ของบิดามารดา การปลูกฝังอบรมทางปัญญาสังคม-อารมณ์จากทางโรงเรียน การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อนและการควบคุมตนเอง สามารถพยากรณ์จิตสำนึกของวัยรุ่นได้ การถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดามารดามีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่นมากที่สุดและเยาวชนหญิงมีจิตสำนึกทางปัญญามากกว่าวัยรุ่นชาย

อนงค์ ทองเหม (2546 : 71-72) ปัจจัยเกี่ยวข้องกับการพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา นักเรียนที่อยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่ดีมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในสถานการณ์สังคมที่ด้อยกว่า นักเรียนที่มีจิตลักษณะสูง มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสูงกว่านักเรียนที่มีจิตลักษณะต่ำ นักเรียนที่มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสูง ส่วนใหญ่มา

จากการอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุนและให้เหตุผลและเป็นครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน

สัมพันธ์ ศิริมา (2544 :บทคัดย่อ) ปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ ปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมจากการศึกษาวิจัยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างคือ ปัจจัยด้านส่วนตัวสังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันแต่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และค้าขาย อาศัยอยู่ในย่านแหล่งค้าประเวณีและสถานเริงรมย์

เปรมปรีดิ์ มณีชัย (2549 : บทคัดย่อ) พฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากญาติ : กรณีศึกษาวัยเด็กตอนปลาย พฤติกรรมของเด็กแต่ละบุคคลสามารถดูแลตนเองได้ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน มีความร่าเริงแจ่มใส โอบอ้อมอารีกับผู้อื่นเสมอ มีการปรับตัวต่อสังคมได้ดี พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ เด็กมีความรักต่อญาติเหมือนกับพ่อแม่ของตน

เบญจวรรณ หอมหวาน (2546:100-103) การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน โรงเรียนสังกัดการศึกษาสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาคุณภาพชีวิต 9 ด้าน คือด้านการเรียน ความพอใจในโรงเรียน ความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ ความเครียด ความสัมพันธ์ทางสังคม ความรู้สึกต่อตนเอง บุรณาการสังคม นันทนาการและด้านสุขภาพ องค์ประกอบทั้ง 9 ด้านมีผลต่อคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันที่อายุ เพศ

มุขธิดา ศิริจันทร์ (2547 : 41-42) ความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงดูกับการแสดงออกของเยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในสถานศึกษา ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการเลี้ยงดูบุตรแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการแสดงออกทางวาจาและมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการกับการแสดงออกทางกายของพฤติกรรมก้าวร้าว เนื่องมาจากการเลี้ยงดูแบบคาดหวังกับเด็ก การใช้อำนาจบังคับ

ชญฉวี โยเหลาและคณะ (2545: 1-6) การเปลี่ยนแปลงบทบาทของครอบครัวที่ถูกกระทบจากสังคมภายนอกได้แก่การที่แม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้บทบาทในการถ่ายทอดหรือการให้การศึกษาแก่ลูกลดลงการเปลี่ยนแปลงทั้งสองแบบที่เกิดขึ้น มีผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวที่อาจปรับตัวไม่ได้ ทำให้เกิดภาวะเครียด ดังนั้นภาพของครอบครัว ต้องคำนึงถึงคุณภาพด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

วรรณวิมล ภิญโญสุภสิทธิ์. (2547: 140) การใช้ชีวิตด้านครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญอีกด้านหนึ่งของการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมทางด้านจิตใจแก่เด็กตลอดเวลา

สิ่งแวดล้อมภายในบ้านจึงมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นได้เป็นอย่างมาก

อาภรณ์ รัตนคช (2546 : 4-8)นักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา เป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางครอบครัวพร้อมมากกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่อาศัยอยู่กับบิดามารดาและบิดามารดาทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วน หรือมีประสิทธิภาพมากกว่าในหลายๆ ด้านตามหน้าที่ เช่น หน้าที่ทางชีววิทยา ซึ่งบิดามารดามีหน้าที่สำคัญ 2 ประเภท คือ หน้าที่ในการสร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคม และทำหน้าที่ให้บริการด้านปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่งได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ให้กับลูกหรือสมาชิกในครอบครัว แต่ในกรณีที่นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา อาจจะไม่ได้รับหรือได้รับในปริมาณที่ไม่เพียงพอกับความต้องการหรือความจำเป็น

ปิยวร กุมภีรัตน์ (2546: บทคัดย่อ)ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในจังหวัดแพร่ สามารถสรุปผลการวิจัยได้คือ

1. ปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ปัจจัยทางด้านเพื่อน โดยมีอิทธิพลด้านแบบอย่างทำตาม ปัจจัยทางด้านการมีคู่อรัก ปัจจัยทางด้านสื่อที่ให้ข่าวเกี่ยวกับเรื่องเพศ

2. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ คือการปลุกฝังขัดเกลาวรรณธรรมขั้นพื้นฐาน ไม่สมบูรณ์จากปัญหาครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวลดลง

วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง(2542)ที่พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาวัยรุ่นพบว่าปัจจุบันสังคมไทยมีเด็กและเยาวชนไทยจำนวนมากที่ประพฤตินั้นเป็นปัญหาต่อสังคม ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมา สามารถนำไปสู่การกระทำความคิดได้จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เด็กเยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องหาหลัก โฆษหรือก่อความสงบเรียบร้อยเป็นต้น ซึ่งการกระทำผิดของเยาวชนมาจากสาเหตุหลายประการได้แก่ การคบเพื่อน ครอบครัวไม่อบอุ่น สภาวะจิตใจของเด็ก

สุรชาติพ ลากสมทบ (2548: บทคัดย่อ) กระบวนการเข้าสู่ความเป็นแก๊งและวัฒนธรรมย่อยของแก๊งวัยรุ่นในเมืองเชียงใหม่: กรณีศึกษาจากกลุ่มวัยรุ่นเอ็นดีอาร์ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเข้าสู่การเป็นแก๊งของเด็กวัยรุ่นเอ็นดีอาร์นั้นมีปัจจัยมาจากปัญหาครอบครัว เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทั้งบริบทของชุมชน โรงเรียนและการคบเพื่อนอันมีผลทำให้เด็กวัยรุ่นเริ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและบางคนไม่สามารถทำตามเป้าหมายที่ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนคาดหวังไว้ได้ผลที่ตามมาคือเด็กเหล่านั้นกลายสภาพเป็นผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทำให้เด็กเริ่มเดินออกจากสังคมที่เคยอยู่ด้วยความกดดัน ปัจจัยที่สำคัญคือจุดหักเหและสถานการณ์ที่เด็กได้ประสบในขณะนั้น ซึ่งทำให้เด็ก

เลือกที่กระทำสิ่งที่ยิ่งแตกต่างออกไปจากบรรทัดฐานทางสังคม เช่น การมีพฤติกรรมรุนแรง การเสพยาและการรวมกันเป็นแก๊ง สิ่งเหล่านี้ยังทำให้สังคมปฏิเสธเด็กวัยรุ่นด้วยการเบียดขับเขาออกไปจากสังคม

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ฮูด (Hood. 1992 : 33) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานและการรับรู้ทางครอบครัวกับรูปแบบการใช้เวลาของเด็กวัยรุ่น โดยสมมุติฐานว่า เด็กวัยรุ่นจะยังคงใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว และอิทธิพลของครอบครัวจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเขา โดยศึกษาถึงองค์ประกอบทางจิตวิทยาสำหรับเด็กวัยรุ่นกับความพึงพอใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างเปอร์เซ็นต์ของการใช้เวลากับพื้นฐาน และการรับรู้ทางครอบครัวขององค์ประกอบทางจิตวิทยา 9 องค์ประกอบสามารถนำมาเป็นองค์ประกอบในการวัดการใช้เวลาของเด็กวัยรุ่น

เรย์มอร์ (Raymore. 1994 : 702) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบของพฤติกรรมการใช้เวลาในช่วงเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาช่วงวัยรุ่นในมหาวิทยาลัยจนถึงช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและการคงอยู่ของรูปแบบพฤติกรรมการใช้เวลาตามช่วงวัยดังกล่าว ได้แก่ เพื่อนสนิท และผู้ปกครอง รูปแบบการใช้เวลาที่ทำการศึกษา ได้แก่ ระดับของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม กิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวร่างกาย กิจกรรมบันเทิง กิจกรรมที่บ้าน และกิจกรรมที่เสี่ยงอันตราย นักเรียนเมื่ออยู่ในช่วงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาในเกณฑ์ต่ำและจะเปลี่ยนแปลงโดยเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาสูงขึ้นเมื่อเข้าเรียนในระดับวิทยาลัย และเปลี่ยนแปลงอีกครั้งเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นกล่าวคือ จะเข้าร่วมในกิจกรรมการใช้เวลาน้อยลง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณี ใช้ระเบียบวิธีศึกษาแบบธรรมชาติอยู่ในวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณีศึกษา มุ่งศึกษาพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนนาเชือก-พิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคามในปีการศึกษา 2552

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คนโดยการสุ่มแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์คือ สามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีระเบียบวินัย ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 คนประกอบด้วย ชาย 2 คน หญิง 2 คน

กลุ่มที่ 2 มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ คือ แต่งกายไม่เรียบร้อย ไม่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง มาโรงเรียนสาย ขาดเรียนบ่อย หนีเรียน ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมแบบชู้สาวเล่นการพนัน เที่ยวกลางคืน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 คน ประกอบด้วย ชาย 2 คน หญิง 2 คน

2. นิยามปฏิบัติการ

2.1 พฤติกรรมการดำเนินชีวิต หมายถึง พฤติกรรมของวัยรุ่น ที่ผู้ปกครอง บุคคลที่อยู่แวดล้อม ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน ครูแนะแนว เพื่อน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่บ้านและที่โรงเรียน สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบบันทึกพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์นักเรียน ครูที่ปรึกษา เพื่อน แบบบันทึกการออกเยี่ยมบ้าน แบบบันทึกผลการเรียน อัตชีวประวัติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับจากกระบวนการในการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีของ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 30-276)

2.2 วัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา หมายถึง พฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่บ้านและที่โรงเรียนของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่ร่วมกับบิดามารดา อาศัยอยู่กับญาติ อยู่กับพี่น้อง อยู่คนเดียวตามลำพัง สามารถวัดได้ โดยใช้ แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองแบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบบันทึกการออกเยี่ยมบ้าน แบบบันทึกผลการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับจากกระบวนการในการศึกษานุคคลเป็นรายกรณีของ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527: 30-276)

2.3 พฤติกรรมที่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมของของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา สามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีระเบียบวินัย ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ สามารถวัดได้ โดยใช้แบบสังเกตของผู้วิจัย ครูผู้สอน แบบสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว เพื่อน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยปรับจากกระบวนการในการศึกษานุคคลเป็นรายกรณีของ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527: 30-276)

2.4 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา ที่แต่งกายไม่เรียบร้อย ขาดเรียนบ่อย ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมแบบชู้สาวเที่ยวกลางคืน สามารถวัดได้ โดยใช้แบบสังเกตของผู้วิจัย ครูผู้สอนการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว เพื่อน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับจากกระบวนการในการศึกษานุคคลเป็นรายกรณีของ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 30-276)

2.5 ปัญหาและความต้องการ หมายถึง ปัญหาความต้องการของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบสัมภาษณ์นักเรียน อัดชีวประวัติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยปรับจากกระบวนการในการศึกษานุคคลเป็นรายกรณีของ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 30- 276)

2.6 สภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัย หมายถึง สภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นปัจจัยต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา สามารถวัดได้ โดยใช้ แบบบันทึกพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์นักเรียนครูที่ปรึกษาเพื่อน แบบบันทึกการออกเยี่ยมบ้าน แบบบันทึกผลการเรียน อัดชีวประวัติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยปรับจากกระบวนการในการศึกษานุคคลเป็นรายกรณีของ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527: 30- 276)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 โครงสร้างและลักษณะของเครื่องมือ

ในการศึกษาในครั้งนี้ มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดโดยมีจุดมุ่งหมาย

เพื่อใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา:กรณีศึกษา
โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แทนการสัมภาษณ์ด้วย
ตัวเอง โดยการเขียนข้อความต่าง ๆ ที่ต้องการสัมภาษณ์แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อความ
ตอบลงในแบบสอบถามแทนการตอบ โดยการผูกแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมข้อความในแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงที่สุด ในการตอบ

แบบสอบถาม แบบสอบถามไม่มีผลเสียต่อนักเรียนแต่อย่างใด

ก. ประวัติส่วนตัวและครอบครัวของข้าพเจ้า

1. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....ชื่อเล่น.....
กำลังศึกษาอยู่ชั้น.....อาจารย์ที่ปรึกษา.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....
นับถือศาสนา.....
2. ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

ข. ประวัติสุขภาพ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เหมาะสมกับนักเรียน

และเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. สุขภาพของข้าพเจ้าในขณะนี้ ( ) ดีมาก ( ) ดี ( ) พอใช้ ( ) ไม่ดีเลย
2. ข้าพเจ้าเคยเจ็บป่วยอย่างหนักมาก่อน ( ) เคย ( ) ไม่เคย
ถ้าเคยเป็น บอกชื่อโรค .....อายุขณะเป็น โรค.....ปี
3. ข้าพเจ้าเคยเป็นโรคเรื้อรังมาก่อน ( ) เคย ( ) ไม่เคย
ถ้าเคยเป็น บอกชื่อโรค .....อายุขณะเป็น โรค.....ปี
4. ข้าพเจ้าเคยประสบอุบัติเหตุร้ายแรงมาก่อน ( ) เคย ( ) ไม่เคย
ถ้าเคย ประสบอุบัติเหตุอะไร.....
ได้รับบาดเจ็บอะไรบ้าง.....

ค. ประวัติสังคมและกิจกรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เหมาะสมกับนักเรียนและเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ที่อยู่ของครอบครัวของข้าพเจ้า ( ) บ้านบิคามารดา
( ) บ้านญาติ
( ) บ้านเช่า
( ) อื่น ๆ อธิบาย.....
  2. ความรู้สึกของข้าพเจ้าต่อที่อยู่อาศัย ( ) ชอบ
( ) ชอบมาก
( ) ไม่ชอบเลย
  3. เพื่อน ๆ มาเที่ยวหรือเยี่ยมเยียนข้าพเจ้า ( ) มาบ้าง
( ) มาบ่อย ๆ
( ) ไม่มาเลย
  4. ข้าพเจ้าชอบให้เพื่อนมาบ้าน ( ) ชอบให้มาเสมอ
( ) ชอบให้มาบ้างเป็นครั้งคราว
( ) ไม่ชอบให้มาเลย
  5. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเมื่อได้พบปะกับเพื่อน ๆ .....
- ง. กิจกรรมการศึกษาและปัญหา
1. เมื่อปีที่แล้ว ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัด คือ.....
กิจกรรมที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด คือ.....
  2. ข้าพเจ้า ( ) เคย ( ) ไม่เคย เป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรม
ข้าพเจ้า ( ) เคย ( ) ไม่เคย เป็นหัวหน้าชั้น
  3. ในโรงเรียนนี้ข้าพเจ้ามี ( ) เพื่อนมาก ( ) เพื่อนน้อย ( ) ไม่มีเพื่อนเลย
เพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้า ชื่อ.....
สิ่งที่ข้าพเจ้าและเพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้าทำด้วยกันเสมอ คือ.....
  4. ตามปกติข้าพเจ้าใช้เวลาอ่านหนังสือเรียนในวันหนึ่ง ๆ ประมาณ .....ชั่วโมง
ข้าพเจ้า ( ) มี ( ) ไม่มี สถานที่เงียบสงบเหมาะสมกับการอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน

2. แบบบันทึกพฤติกรรมจากการสังเกต เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สังเกตบางขณะเวลาโดยแบ่งเป็น 2 รูปแบบคือการสังเกตแบบมีโครงสร้าง และแบบไม่มีโครงสร้าง โดยมีผู้สังเกตคือ ครูที่ปรึกษา ผู้วิจัย ครูแนะแนว

ตัวอย่างแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ผู้สังเกตเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงของพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตเท่าที่สังเกตได้

4 คะแนน หมายถึง	แสดงพฤติกรรมมากที่สุด
3 คะแนน หมายถึง	แสดงพฤติกรรมมาก
2 คะแนน หมายถึง	แสดงพฤติกรรมน้อย
1 คะแนน หมายถึง	แสดงพฤติกรรมน้อยที่สุด

ชื่อผู้ถูกสังเกต ..... อายุ.....เพศ.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ..... โรงเรียน.....วันที่.....เวลา.....

ข้อที่	พฤติกรรมใน โรงเรียน	น้ำหนักคะแนน			
		4	3	2	1
1	มาโรงเรียนทันเวลาร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง				
2	มีความกระตือรือร้น				
3	คุยกับเพื่อนในห้องเรียน				
4	เหม่อลอย				
5	ทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
6	เข้าเรียนทุกรายวิชา				
7	หลับในห้องเรียน				
8	ช่วยเหลือเพื่อน				
9	เก็บหน่วยการเรียนรู้				

ลงชื่อ

ผู้สังเกต

(.....)

ตำแหน่ง.....

ตัวอย่างแบบสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมในโรงเรียน

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....อายุ..... เพศ.....
 ชั้น.....โรงเรียน.....วันที่.....เวลา.....สถานที่.....
 พฤติกรรม.....
 ความคิดเห็น.....
 ข้อเสนอแนะ.....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

(.....)

ตำแหน่ง.....

3. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองแบบมีโครงสร้าง

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ปกครองแบบมีโครงสร้าง

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้น.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.
 สถานที่.....
 สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว.....
 สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว.....
 บทบาทหน้าที่ในการดำเนินชีวิตในครอบครัว.....
 การดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวัน.....
 การตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ.....
 การวางแผนอนาคตและความต้องการ.....
 วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน.....
 สรุปผลจากการสัมภาษณ์.....
 ความคิดเห็น.....
 ข้อเสนอแนะ.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์และบันทึก

(.....)

4. แบบสัมภาษณ์ ครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนว/ ครูผู้สอน/เพื่อน แบบมีโครงสร้าง

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนว/ ครูผู้สอน/เพื่อน แบบมีโครงสร้าง

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้น.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

สถานที่.....

สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน.....

บทบาทหน้าที่และ พฤติกรรมในโรงเรียน.....

ผลการเรียน.....

การร่วมกิจกรรมในโรงเรียน.....

ความสัมพันธ์กับครู.....

สรุปผลจากการสัมภาษณ์.....

ความคิดเห็น.....

ข้อเสนอแนะ.....

ลงชื่อ.....

ผู้สัมภาษณ์และบันทึก

5. แบบสัมภาษณ์นักเรียนแบบกึ่งมีโครงสร้าง

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์นักเรียนแบบกึ่งมีโครงสร้าง

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้น.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

สถานที่.....

1. ประสบการณ์ในวัยเด็กของฉัน.....

2. ครอบครัวของฉันเมื่อพ่อแม่ต้องไปทำงาน.....

3. สิ่งที่ฉันรอคอย.....

4. ชีวิตของฉันใน โรงเรียนปัจจุบัน.....

5. สังคมปัจจุบันกับการดำเนินชีวิตของฉัน.....

6. แบบบันทึกผลการเรียน ปพ. 1 เป็นเอกสารประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ บันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บันทึกผลการเรียนเป็นรายวิชา

ตัวอย่างแบบ ปพ.1

โรงเรียน	ชื่อ			
ตำบล /แขวง	ชื่อสกุล			
อำเภอ/เขต	เลขประจำตัว			
จังหวัด		เลขประจำตัวประชาชน		
เขตพื้นที่การศึกษา		เกิด		
วันเข้าเรียนโรงเรียนนี้		เพศ	สัญชาติ	ศาสนา
โรงเรียนเดิม		ชื่อบิดา		
จังหวัด		ชื่อสกุลบิดา		
ชั้นเรียนสุดท้าย		ชื่อมารดา		
		ชื่อสกุลมารดา		

ผลการเรียนสาระการเรียนรู้

รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต	ผลการประเมิน	รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต	ผลการประเมิน	รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต	ผลการประเมิน
ปีที่ 1 ปีการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ท 41101 : ภาษาไทยพื้นฐาน ค 41101 : คณิตศาสตร์พื้นฐาน	1.0	☐						
	1.0	☐						
						ผลการเรียนเฉลี่ย ตลอดหลักสูตร	หน่วยกิต	ผลการเรียน เฉลี่ย
						ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ		
						ผลการเรียนเฉลี่ย		

7. บันทึกการออกเยี่ยมบ้าน

ชื่อผู้เยี่ยมบ้าน.....

ชื่อนักเรียน.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....

ชื่อบิดา.....ชื่อมารดา.....

ที่อยู่.....

วันที่ไปเยี่ยม.....เวลา.....

ข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมบ้าน

1. บรรยายรูปร่างลักษณะสภาพบ้านและบริเวณที่ตั้ง.....

.....

2. บรรยายลักษณะ สภาพภายในบ้าน.....

.....

3. บรรยายสภาพภายในบ้าน.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

3.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น

2. กำหนดขอบข่ายของข้อคำถามที่จะสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมพฤติกรรม

ที่ต้องการเก็บข้อมูล

3. ศึกษาเอกสาร ตำรา ในการสร้างเครื่องมือในการศึกษานุคคลเป็นรายกรณี

นำมาดัดแปลงให้สอดคล้องกับความต้องการในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น

ที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาให้มากที่สุด

4. เสนอร่างเครื่องมือต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

5. นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ใช้แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนตัวที่สร้างขึ้น โดยขอความร่วมมือนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

4.2 บันทึกพฤติกรรมจากการสังเกตนักเรียนกลุ่มตัวอย่างขณะอยู่ในโรงเรียน โดยผู้วิจัยสังเกตเอง และขอความร่วมมือจากเพื่อนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จากครูผู้สอน และครูที่ปรึกษาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ใช้แบบบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการสังเกตในระยะเวลา 1 ภาคเรียน ในภาคเรียนที่ 1/2552 การสังเกตพฤติกรรมขณะอยู่ในห้องเรียน อยู่กับเพื่อน ร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน รวมทั้งสัมพันธ์ภาพกับครู

4.3 สัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ใช้แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คนละ 2 ครั้ง

4.4 สัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มเป้าหมายด้วยการนัดหมาย เป็นรายบุคคลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง คนละ 2 ครั้ง

4.5 สัมภาษณ์ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูผู้สอน เพื่อน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2 ครั้ง

4.6 บันทึกข้อมูล จากการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง โดยการจดบันทึกทันทีหลังจากการสัมภาษณ์

4.7 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสังเกตพฤติกรรมนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การสังเกตใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

การสังเกตแบบ ไม่มีส่วนร่วมเป็นการสังเกต โดยที่กลุ่มตัวอย่างไม่ทราบว่าได้รับการสังเกต สังเกตการแต่งกาย สังเกตการอยู่กับเพื่อน การเรียน และการแสดงกิริยาท่าทางต่าง ๆ

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม จะเป็นการสังเกตในช่วงเวลาที่สอนหรือเข้าไปร่วมพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างในเวลาว่าง สิ่งสังเกตคือการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนท่ามกลางความสัมพันธ์กับเพื่อน

5.2 การสัมภาษณ์ ใช้รูปแบบในการสัมภาษณ์ทั้งเป็นทางการ ไม่เป็นทางการควบคู่กับการสังเกต

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการหรือแบบไม่มีโครงสร้างโดยผู้สัมภาษณ์เตรียมประเด็นที่ต้องการทราบจากกลุ่มตัวอย่าง การสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับจังหวะและโอกาสนำสู่ประเด็นคำถาม

การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการพูดคุยเพื่อค้นหาคำตอบ นำไปสู่ประเด็นคำถามและได้ถามเจาะลึกที่ผู้วิจัยต้องการทราบ ด้วยการสร้างความคุ้นเคยและให้ความสนิทสนมเกิดความไว้วางใจ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษารายกรณี เป็นการศึกษาระเบียบวิธีศึกษาแบบธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry) วิธีการเช่นนี้เคลื่อนไหวไปมาระหว่างคำพูดกับการกระทำ วิธีศึกษาแบบธรรมชาติอยู่ในวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ(Qualitative Methodology) ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ

6.1 ค้นหาความจริงโดยไม่ตั้งเอาเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ออกจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงแต่พยายามวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับเหตุการณ์กับสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้จากการเห็นภาพรวมหลายมิติ

6.2 การหาความจริงโดยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจดบันทึก สอบถาม และจดบันทึกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การกำหนดประเด็นขึ้นมาวิเคราะห์เนื้อหาความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทั้งหมดแล้วตีความหมาย

6.3 การวิจัยประเภทนี้ให้ความสำคัญกับข้อมูล ประเภทอัตชีวประวัติ ความรู้สึกนึกคิด ความหวัง ความต้องการ ฯลฯ มาประมวลเข้าด้วยกันและตีความหมายกำหนดแนวทางพฤติกรรมของบุคคล

6.4 การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปตีความจากข้อมูลที่ได้มาของกลุ่มตัวอย่าง จากการจดบันทึก การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์กรอบเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา นำไปสรุปผลการศึกษาโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากรณีศึกษา มุ่งศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา โดยทำการศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เป็นวัยรุ่น(นักเรียน)ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม ในปีการศึกษา 2552 ซึ่งผู้วิจัยได้หีบยกเรื่องราวพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มีพฤติกรรมเลวร้าย เรื่องราวที่ได้จากการศึกษาอาจเป็นคำตอบที่ทำให้หลายคนเข้าใจพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของบุคคลที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา จากการนำเสนอพฤติกรรมทั้งใน โรงเรียนและที่บ้านของวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

กรณีศึกษาที่ 1

ข้อมูลส่วนตัว

ต้นคุณเป็นชายหนุ่ม อายุ 17 ปี สูง 162 ซม. น้ำหนัก 48 กิโลกรัม สุขภาพแข็งแรง ต้นคุณเป็นคนที่แต่งกายสะอาดเรียบร้อย รูปร่างผอม ผิวขาว คิ้วเข้ม หน้าตาดี พูดจาถ่อม พูดเสียงดังฟังชัด มีรอยยิ้มบนใบหน้าอยู่เสมอเป็นคนอารมณ์ดี มีอารมณ์ขันและมีอัธยาศัยดี บ่อยครั้งที่ต้นคุณมักจะมีเรื่องตลกขบขันมาเล่าเพื่อนฟังสร้างเสียงหัวเราะในกลุ่มเพื่อนเสมอ จากการที่ต้นคุณมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกน่าไว้วางใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและบุคคลรอบข้าง เป็นบุคคลที่ใส่ใจเรื่องราวของเพื่อน พยายามทำให้เพื่อนสบายใจเมื่ออยู่ใกล้ ต้นคุณปรับตัวเข้าได้กับทุกคน เขาจึงเป็นที่รักของเพื่อนๆ เป็นที่รักของครูหลายๆ ท่าน ต้นคุณมีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบ ตั้งใจเรียนมีความมั่นใจในตนเองสูง มีสัมมาคารวะ ต้นคุณเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกและชอบการแสดง มีภาวะความเป็นผู้นำและเป็นคนที่มีความคิด

หากมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนหรือบุคคลรอบข้างรวมถึงเวลาน้อยใจต้นคุณจะแสดงออกโดยการเงียบ
เมื่อมีปัญหาที่ไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ด้วยตนเองต้นคุณ จะปรึกษาครู ที่เขาไว้วางใจ

สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

บ้านของต้นคุณตั้งอยู่ที่ อำเภอขามเฒ่าสุราษฎร์ จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากโรงเรียน
นาเชือกพิทยาสรรค์ ที่ต้นคุณกำลังศึกษาอยู่ ประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านในสังคมชนบทที่
รวมกันเป็นกลุ่ม แวดล้อมไปด้วยบ้านของญาติพี่น้อง บ้านต้นคุณเป็นบ้านไม้ 2 ชั้นสภาพแวดล้อม
บริเวณบ้านสะอาดเรียบร้อยน่าอยู่อาศัย ไม่มีรั้วรอบขอบชิด ภายในบ้านจัดเป็นระเบียบเรียบร้อย
สวยงามน่าดู สมาชิกในครอบครัวมี 4 คน คือ ต้นคุณ ชาย ป้า(พี่สาวของแม่) และแม่ของต้นคุณ
ที่มีภาระต้องไปทำงานที่กรุงเทพมหานครเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว แม่เป็นเสาหลักในการ
ทำงาน ชายกับป้า(พี่สาวของแม่)เป็นผู้รับบทบาทเป็นทั้งพ่อแม่ของต้นคุณ โอกาสที่ต้นคุณจะได้
พบกับแม่คือช่วงเทศกาลหรือช่วงปิดภาคเรียนเท่านั้น ต้นคุณจะคิดถึงมากเมื่อแม่กลับมาเยี่ยมที่บ้าน
และจะรอคอยการกลับมาของแม่อยู่เสมอ เพื่อที่จะมีโอกาสได้อยู่ด้วยกัน ต้นคุณไม่อยากให้แม่จาก
ไปไหนอีกแล้ว และรู้สึกเสียใจทุกครั้งเมื่อแม่ต้องกลับไปทำงาน ป้า(พี่สาวของแม่)จะเป็นคนคอย
ปลอบใจและให้เหตุผลกับต้นคุณความจริงแล้วแม่ของต้นคุณไม่อยากไปทำงานไกลบ้าน แม่ของ
ต้นคุณอยากอยู่กับต้นคุณ แต่แม่ของต้นคุณมีความจำเป็นต้องไปเพราะแม่ของต้นคุณต้องรับผิดชอบ
ปากท้องของทุกคนในครอบครัว ด้วยเหตุผลของป้า(พี่สาวแม่)ทำให้ต้นคุณต้องยอมรับสภาพที่ต้อง
แยกกันอยู่กับแม่และอดที่จะภาคภูมิใจในตัวแม่ไม่ได้ที่แม่เป็นหญิงแกร่ง ทำงานเพื่ออนาคตของ
ทุกคนในครอบครัว

ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับพ่อนั้นต้นคุณทราบแต่เพียงว่าตัวเองเป็นลูกคนเดียวของแม่ตั้งแต่
ลืมตาโลกต้นคุณไม่เคยพบหน้าพ่อบังเกิดเกล้าเลย ป้า(พี่สาวของแม่)ของต้นคุณเล่าให้ต้นคุณฟัง
ว่า พ่อกับแม่ไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร พอแม่ตั้งท้องต้นคุณใกล้ถึงกำหนดคลอด แม่ได้กลับมา
รอคลอดต้นคุณอยู่ที่บ้าน เพื่อความสะดวกและมีคนคอยดูแลคือป้า(พี่สาวของแม่) และชาย
หลังจากแม่คลอดต้นคุณและมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงดีแล้ว แม่ได้ฝากต้นคุณ ไว้กับป้า(พี่สาว
ของแม่)และชาย แม่ได้เดินทางไปกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะไปทำงานกับพ่อเหมือนเคย แต่เมื่อไป
ถึงกรุงเทพมหานครภาพที่แม่ของต้นคุณไปพบคือ พ่อไม่ได้อยู่คนเดียวพ่อกับได้อยู่กินกับผู้หญิง

คนใหม่ แม่ของต้นคูณเสียใจมากจึงได้หนีไปเข้าบ้านอยู่คนเดียวตามลำพัง โดยไม่ยอมติดต่อกับ พ่อต้นคูณอีกเลย แม่ตัดสินใจที่เลี้ยงดูลูกเพียงลำพังคนเดียว ภาระการดูแลเลี้ยงดูต้นคูณจึงตกอยู่กับ ป้า(พี่สาวของแม่) รวมทั้งยายด้วย ที่ต้องเลี้ยงดูหลาน ชีวิตของต้นคูณก็เหมือนกับคนธรรมดาทั่วไป มีทั้งความสุขและความทุกข์ ปะปนกันไป แต่สิ่งที่ต้นคูณแตกต่างจาก คนอื่นๆ คือการรอคอยที่จะ ได้พบหน้าพ่อ ต้นคูณเห็นคนรอบข้างเขามีพ่อแต่ตัวเองไม่มีก็อดน้อยใจไม่ได้ ต้นคูณไม่เคยได้รับรู้ เรื่องราวของพ่อจากแม่หรือบุคคลในครอบครัวเลย ต้นคูณจึงให้เหตุผลกับตัวเองว่าแม่และคนใน ครอบครัวคงไม่อยากพูดถึงคงเพราะอยากให้ความเจ็บปวดมันจางหายไปกับกาลเวลา ถึงแม้ว่า ความรักความอบอุ่นที่แม่และคนในครอบครัวมีให้ต้นคูณมากเพียงใด แต่ก็ไม้อาจที่จะทดแทน ความรักความต้องการที่ต้นคูณ ไขว่คว้าหาจากผู้เป็นพ่อตั้งแต่ลืมตาโลกลได้ สักครั้งหนึ่งในชีวิต ต้นคูณอยากมีความทรงจำดี ๆ เกี่ยวกับพ่อ แต่ต้นคูณก็ไม่โอกาสได้รับความทรงจำดี ๆ เกี่ยวกับพ่อ เลย มีหลายครั้งที่ใครพูดถึงพ่อหรือถามถึงพ่อ หรือเล่าเรื่องของพ่อให้ต้นคูณฟังต้นคูณก็จะเงิบ และรู้สึกผิดหวังในใจนิด ๆ ซึ่งบางครั้งฟังแล้วเหมือนเป็นเรื่องลมๆ แล้งๆ ที่ต้นคูณรู้สึกว่าจะต้องคอย ค้นหาความจริงอยู่เสมอ เป็นความเจ็บปวดที่อยู่ในใจของต้นคูณเสมอมา ในวัยเด็กต้นคูณรู้สึก เกือบพ่อมาก แต่ด้วยความ โชคดีของต้นคูณที่มีป้า(พี่สาวของแม่)และญาติพี่น้องคอยเตือนสติ ต้นคูณเสมอว่าถึงเขาจะเป็นอย่างไรเขาก็เป็นผู้กำเนิดเราอยู่ดี อย่าไปโกรธเขาเลยเดี๋ยวมันจะบาป ติดตัวเราไป แต่ทุกวันนี้สิ่งที่ต้นคูณคิดกลับตรงกันข้ามกับในวัยเด็ก ต้นคูณอยากพบพ่อยากจะไป ขอโทษพ่อ และอยากให้พ่อกับแม่กลับมาอยู่ด้วยกัน ต้นคูณพยายามติดต่อรายการ วันนี้ที่รอคอยที่ ดำเนินรายการโดย นายกิตติ สิงห์หำปัด เพื่อให้เขาติดตามหาพ่อให้ วันที่ต้นคูณติดต่อกับฝ่าย ประสานงานได้ต้นคูณดีใจมากเขารีบวิ่งมาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าเขามีความหวังแล้วด้วยท่าทางดีใจ แล้วต้นคูณก็พูดออกมาลอย ๆ เหมือน ได้คำตอบให้กับตนเอง คงจะเป็นเพียงความฝันเท่านั้น

ต้นคูณดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตในชุมชนเหมือนเด็กชนบททั่วไป เมื่อถึงฤดูฝนใน ชนบทอีสานจะมีอาหารที่ชาวอีสานเรียกว่าอาหารป่าได้แก่ หน่อไม้ ดอกกระเจียว เห็ด อีลอก ฯลฯ และอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่น ได้แก่ สวก (ลูกอี๊ด) กบ เขียด ปลา กุ้ง หอย ฯลฯ ต้นคูณและเพื่อนๆ จะชวนกันไปหาอาหารตามป่าและตามทุ่งนา ต้นคูณจะได้ไปเที่ยวบ้างเมื่อ มีงานเทศกาลในชุมชนใกล้เคียง โดยจะไปกับเพื่อนกับพี่และญาติที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียงการดำเนิน ชีวิตเป็นไปด้วยความเรียบง่ายตามวิถีชีวิตสังคมชนบท

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

ครอบครัวของต้นคุณมีฐานะปานกลาง รายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำนา ทำไร่ และ รายได้จากการไปรับจ้างของแม่ ต้นคุณได้เงินมาโรงเรียน วันละ 60 บาท ใช้จ่ายเป็นค่ารถและ ค่าอาหาร

หน้าที่ในครอบครัว และการตัดสินใจ

เมื่อสมาชิกในบ้านที่อยู่ด้วยกันมีเพียง 3 คน คือ ชาย ป้า(พี่สาวของแม่) และต้นคุณ การแบ่งหน้าที่ในครอบครัวของต้นคุณจึงไม่ชัดเจน ต้นคุณเป็นเด็กผู้ชายคนเดียวในบ้านที่ต้อง ทำงานทุกอย่างที่เป็นการแบ่งเบาภาระของยายกับป้า (พี่สาวของแม่) ทำงานบ้าน เช่น ล้างถ้วย ล้างชาม หุงหาอาหาร ซักผ้า รีดผ้า เมื่อถึงฤดูทำนา ต้นคุณเป็นกำลังหลักสำคัญในการทำนา เริ่ม ตั้งแต่ไถนาพรวนดิน หว่านกล้า ไถนาเพื่อปักดำ เมื่อเสร็จจากทำนาของตนเองต้นคุณจะไปรับจ้าง ไถนาในวันเสาร์อาทิตย์หรือบางครั้งหลังเลิกเรียน เนื่องจากต้นคุณเป็นผู้ชายคนเดียวในบ้าน เมื่อ เสร็จภารกิจจากการช่วยเหลือครอบครัวต้นคุณมีหน้าที่ในการเรียนหนังสือ การตัดสินใจในเรื่อง ต่าง ๆ เกือบทุกเรื่อง ต้นคุณจะคอยปรึกษาป้า(พี่สาวของแม่)และยาย ส่วนเรื่องเกี่ยวกับการเรียนต้น คุณจะเป็นคนเลือกและตัดสินใจเอง โดยขอคำแนะนำจากครู

การวางแผนอนาคตและความต้องการ

การวางแผนอนาคตเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ชีวิตความหวังในอนาคตของต้นคุณคงไม่ แตกต่างจากบุคคลอื่นที่มุ่งหวังจะต้องมีอาชีพที่มั่นคง และเป็นอาชีพที่ตนเองชอบ ต้นคุณมี ความหวังและมีความใฝ่ฝันในอนาคตอยากเป็นนักแสดง เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับครอบครัว สร้างความมั่นคงและจะได้มีรายได้ไว้ดูแลแม่ ดูแลยายและดูแลป้า(พี่สาวของแม่)ให้มีความเป็นอยู่ อย่างสบาย ต้นคุณอยากให้ทุกคนยอมรับว่าลูกที่มาจากครอบครัวที่ไม่มีพ่อเป็นเสาหลักสามารถ ดำเนินชีวิตเป็นคนดีในสังคมได้ บุคคลที่ต้นคุณประทับใจและนำมาเป็นต้นแบบคือตุ๊กกี้ (นักแสดง ตกในขณะหม่าจ๊กม๊ก)

ความต้องการของต้นคุณ ต้นคุณต้องการความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา อยากมีผู้ที่คอย

ให้คำปรึกษาให้กำลังใจและต้องการคนเข้าใจคนที่สนใจคอยถามข่าวคราวเรื่องราวต่างๆไม่ต้องการการพูดคุยย่ำเรื่องที่ผ่านมา มีความสนใจและต้องการที่อยากทำให้ได้ดีตามความใฝ่ฝันของตนคืออยากศึกษาต่อในคณะศิลปกรรมสาขาการแสดง แต่ก็ยังมีความกังวลบ้างในเรื่องของการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาด้านคุณมีความตั้งใจเรียนให้จบในระดับปริญญาโท

วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ดันคุณจะเป็นผู้ที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและเป็นบุคคลที่คิดรอบคอบ เมื่อเกิดปัญหาเล็กน้อยที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ดันคุณจะพยายามที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง แต่บางครั้งเมื่อดันคุณมีปัญหาหรือมีเรื่องที่ตัดสินใจไม่ได้ ดันคุณจะใช้วิธีการปรึกษากับยาย ป้า(พี่สาวของแม่)ปรึกษาเพื่อนที่เขาไว้วางใจหรือครูที่เขาไว้วางใจ

สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

ดันคุณมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนทั้งเพื่อนหญิงและเพื่อนชาย แต่เพื่อนๆของดันคุณส่วนมากเป็นเพื่อนผู้หญิง อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากดันคุณเอง โดมากับครอบครัวที่มีแต่ผู้หญิง ทำให้ดันคุณเคยชินกับการอยู่กับเพื่อนผู้หญิงและเลือกที่จะคบเพื่อนผู้หญิงมากกว่าเพื่อนผู้ชาย บางคนก็จะตั้งคำถามว่าดันคุณเป็นหญิงหรือชาย ดันคุณก็ตอบว่าเป็นชายแต่ไม่ชอบความรุนแรงและดันคุณเป็นคนที่ชอบคุยในเรื่องตลกขบขันสนุกสนานร่าเริงและเป็นคนที่ตั้งใจเรียนเขาจึงเลือกเพื่อนผู้หญิงเป็นเพื่อนสนิทเพราะเพื่อนผู้หญิงให้ความสนิทสนมและตั้งใจทำงานผลงานออกมามีดีกว่า

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน

ดันคุณเข้าเรียนชั้นอนุบาลเมื่ออายุ 6 ขวบ ดันคุณเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนประจำหมู่บ้าน ที่อำเภอขามเฒ่า จันทุมพูน จังหวัดมหาสารคาม ดันคุณเป็นเด็กที่เรียนเก่งเป็นที่รักใคร่ของคุณครู เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนประจำหมู่บ้าน ทุกคนในครอบครัวเห็นว่าควรให้ดันคุณไปเรียนที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ ถึงแม้จะไกลแต่ก็มีโอกาสที่จะได้พัฒนาตนเองมากกว่าโรงเรียนเดิมที่เป็นโรงเรียนชาย โอกาส ดันคุณจึงได้สมัครสอบเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 ที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ต้นทุนเดินทางมาโรงเรียนด้วยรถโดยสารประจำทาง ซึ่งต้องออกจากบ้านประมาณ 07.00 น. ถึงโรงเรียนประมาณ 07.30น. ต้นทุนมาโรงเรียนทันเวลาเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงและกิจกรรมยิ้มไหว้ทักทายกันทุกวัน

ต้นทุนเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงทุกวันและเข้าชั้นเรียนตามตารางเรียนทุกวัน ต้นทุนเป็นนักเรียนที่ขยันเป็นแบบอย่างที่ดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย มีความรับผิดชอบมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นผู้ที่เสียสละ มีภาวะเป็นผู้นำมีความคิดสร้างสรรค์เป็นนักวางแผนที่ดี จากบุคลิกภาพภาวะความเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความรับผิดชอบ ต้นทุนได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนๆ เนื่องจากเพื่อนจากพี่ คัดเลือกให้ต้นทุนเป็นประธานคณะกรรมการนักเรียนในปีการศึกษา 2551 ต้นทุนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ และคณะครูในการพัฒนาโรงเรียนเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาคและระดับประเทศ ต้นทุนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุขกับการได้เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมและพัฒนาโรงเรียน มีความประทับใจในการทำคุณประโยชน์ให้กับโรงเรียน ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของต้นทุน ถึงแม้จะเหนื่อยที่ได้อุทิศตนเพื่อส่วนรวมจนต้องกลับบ้าน มีด ๆ ค่า ๆ

ต้นทุนเล่าว่า ต้นทุนมีความสุขมากกับการได้มาโรงเรียนเพื่อนคือกำลังใจ ครูคือผู้ที่คอยให้คำปรึกษา แต่มีบางครั้งที่ต้นทุนก็มีอาการเหม่อลอย อาจเป็นเพราะว่าต้นทุนมีความกังวลหรือไม่สบายใจ ต้นทุนเป็นคนขยันเรียนตั้งใจเรียนเข้าเรียนทุกรายวิชา วันใดที่ต้นทุนต้องไปร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนต้นทุนก็จะพยายามกระตือรือร้นสอบถามงานกับเพื่อนทำส่งตามที่กำหนดในการเรียนและการร่วมกิจกรรมของโรงเรียนไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของต้นทุนในโรงเรียน จากการที่ต้นทุนเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามเวลาที่กำหนด และเข้าเรียนตามตารางเรียนทุกวันทำให้ได้รับรางวัลต่างๆ มากมายเป็นสิ่งที่ต้นทุนภาคภูมิใจ ความรู้สึกเกี่ยวกับวิชาเรียน วิชาที่ต้นทุนชอบมากที่สุดง่ายที่สุดคือ แนะแนว และศิลปะ วิชาที่ชอบน้อยที่สุดคือภาษาไทย สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม วิชาที่ยากที่สุดคือวิชาเคมีและคณิตศาสตร์ วิชาที่ต้องท่องบ่นเอาใจใส่มากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษ และจากการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ต้นทุนสอบได้ห้องที่เรียนดีที่สุด ซึ่งโรงเรียนจะคัดนักเรียนที่เรียนดีไว้ 40 คน ต้นทุนมีผลการเรียนเฉลี่ย 3.58 จากการได้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทำให้ต้นทุน

ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์มากขึ้นมีความเข้าใจชีวิตมากขึ้นความคิดของต้นคุณแบบเด็ก ๆ ก็เริ่ม
จางหายไป

ความมีอิสระ

ต้นคุณมีอิสระในการคิดในการตัดสินใจทุกเรื่อง เพราะไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ด้วยเหตุผล
ที่ต้นคุณคือความหวังของทุกคนในบ้าน ต้นคุณต้องใช้เหตุผลในการปฏิบัติตนเพื่อให้ แม่ ยายและ
ป้า(พี่สาวของแม่)สบายใจ

สัมพันธ์ภาพกับครู

ต้นคุณมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับครูทุกคน เป็นที่รักของครู มีน้ำใจคอยช่วยเหลือครูเสมอ
มีกิจกรรมมาหาเตรียมร้อยตั้งใจเรียนเป็นที่รักของครูหลายท่าน

กรณีศึกษาที่ 2

ข้อมูลส่วนตัว

มีอายุ 17 ปี ส่วนสูง 162 เซนติเมตร น้ำหนัก 62 กิโลกรัม รูปร่างท้วมผิวดำแดง ใบหน้ากลม ดวงตาริเล็กสีน้ำตาลเข้มตัดผมสั้นเกรียน แต่งกายเรียบร้อย บุคลิกสุ่มเยือกเย็น เป็นคนที่มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น พูดไม่คล่องคิดอย่างเป็นบางครั้ง พูดน้อย ทำทางกรูมกริมเหม็นอายใบหน้าอมยิ้ม มะระเป็นคนจริงจังกับชีวิตตั้งใจทำงานและทำงานออกมาได้ดี มะระเป็นบุคคลที่ครูทุกคนชื่นชมถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เพื่อแม่ เป็นบุคคลที่เสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนเป็นที่รักของเพื่อนๆ มะระเป็นคนที่ชอบฟังวิทยุ อ่านหนังสือ คลกขบขัน อ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ชอบเล่นกีฬาฟุตบอล และเทเบิลเทนนิส ชอบฟังและร้องเพลง แนวเพลงสตริง งานอดิเรกของมะระคือปลูกต้นไม้ มะระมีโรคประจำตัวคือไมเกรนและเคยได้รับอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ล้มทำให้กระดูกนิ้วมือหัก

สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

มะระเติบโตมาในครอบครัวสังคมชนบทที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย ที่อยู่อาศัยร่วมกันเป็นชุมชน มีสภาพแวดล้อมประกอบไปด้วยบ้านของญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่เป็นหมู่บ้าน พ่อของมะระเสียชีวิตตั้งมะระยังเด็กด้วยอุบัติเหตุ แม่ของมะระได้แต่งงานใหม่ ครอบครัวของมะระมีสมาชิกทั้งหมด 5 คน คือ พ่อ แม่ มะระ และน้องของมะระอีก 2 คน พี่น้องของมะระเป็นผู้ชายทั้ง 3 คน มะระเป็นพี่ชายคนโต น้องคนที่ 2 เรียนอยู่ ชั้น ม.1 และน้องคนที่ 3 เรียนอยู่ชั้น ป.2 บ้านของมะระเป็นบ้านปูนชั้นเดียวหลังเล็กๆ ล้อมรอบไปด้วยบ้านญาติพี่น้อง ไม่มีรั้วรอบขอบชิด การเก็บกวาดบ้านและการจัดบ้านของมะระไม่ค่อยเป็นระเบียบ มีเพิงยื่นออกจากตัวบ้านเป็นห้องครัวและห้องน้ำ บรรยากาศในบ้านของมะระกับน้องๆ มีความผูกพันกันดีแต่ครอบครัวของมะระไม่ค่อยมีเวลามาดูแลกันมากนัก ได้อยู่พร้อมหน้ากันเวลารับประทานอาหารในมือเย็นพอได้มีเวลาพูดคุยกันถามทุกข์สุข ของสมาชิกในครอบครัว ในขณะที่เดียวกันก็รับประทานอาหารเช้าไปด้วย ซึ่งเป็นภาพที่เคยชินของมะระ เมื่อพ่อแม่ต้องเดินทางไปทำงานที่ต่างจังหวัด มะระต้องเป็นหลักในการดูแลครอบครัว ในวันหยุดมะระและน้องๆ จะออกหาอาหารพื้นบ้านที่มีตามฤดูกาล เช่น เมื่อถึงฤดูฝนในชนบทอีสานจะมีอาหารที่ชาวอีสานเรียกว่าอาหารป่าได้แก่ หน่อไม้ ดอกกระเจียว เห็ด อีลอก ฯลฯ และอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่น ได้แก่ ฮวก(ลูกฮ้อ) กบ เขียด ปลา

กึ่ง หอย ฯลฯ และถ้ามีการจ้างแรงงาน ตัดอ้อย คายหญ้า มะระและน้องก็จะไปรับจ้างเพื่อช่วยพ่อแม่ประหยัดค่าใช้จ่ายอีกทางหนึ่ง

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

ด้วยฐานะทางครอบครัวของมะระเองยากจน รายได้ในแต่ละปีไม่แน่นอน รายได้มาจากการไปรับจ้างของพ่อแม่ แม่ส่งเงินให้มะระและน้องเดือนละ 4,000 บาท เป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดภายในบ้าน และค่าใช้จ่ายในการเรียนของมะระและน้องๆ

หน้าที่ในครอบครัว และการตัดสินใจ

เมื่อพ่อแม่ของมะระต้องเลือกการเดินทางไปทำงานต่างจังหวัด ภาระหน้าที่ทั้งหมดในบ้านตกเป็นหน้าที่ของมะระ พ่อแม่ของมะระจะสอนเสมอว่าคนเราอยู่ด้วยกันต่างคนต่างต้องช่วยเหลือกัน มะระเองเป็นลูกคนโตจะต้องช่วยเหลือตัวเองและดูแลน้องๆ แทนพ่อแม่ให้ได้ มะระทำหน้าที่ภายในบ้านแทนพ่อแม่ทุกอย่าง มะระตื่นนอนตั้งแต่ตีสี่ หุงข้าว ทำกับข้าวไว้ให้ตัวเองและน้อง ประมาณตีห้ามะระจะอาบน้ำให้สดชื่น อ่านหนังสือทบทวนตำราเรียนตามตารางที่มะระจัดไว้ จนถึงหกโมงเช้า และจะทำหน้าที่เป็นนาฬิกาปลุกน้องทั้ง 2 คนให้ตื่นอาบน้ำทำธุระส่วนตัว ในขณะที่น้องทำธุระส่วนตัวมะระจะรีดเสื้อผ้าเตรียมให้น้องและตัวเอง หลังจากนั้นก็เตรียมอาหารเช้าเพื่อรับประทานก่อนไปโรงเรียน มะระและน้องออกจากบ้านประมาณ 07.00 น. ด้วยรถจักรยานยนต์ มะระมีหน้าที่ในการไปส่งน้องที่โรงเรียนในหมู่บ้านซึ่งอยู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง เมื่อส่งน้องถึงโรงเรียนเรียบร้อยแล้วมะระก็จะเดินทางไปโรงเรียน หลังเลิกเรียน มะระจะต้องรีบเดินทางกลับบ้านแวะซื้อกับข้าวที่ตลาด แวะรับน้องที่โรงเรียน เมื่อกลับถึงบ้านมะระทำหน้าที่สอนการบ้านให้กับน้องทั้ง 2 คน ทำอาหารเย็นล้างถ้วยชามที่ใช้ในตอนเช้า กรอกน้ำ ซักเสื้อผ้า เมื่อเสร็จงานแล้ว 3 พี่น้องก็ร่วมกันรับประทานอาหารเย็น หลังจากนั้นน้องๆ จะดูทีวี โดยมะระจะกำหนดเวลาให้น้องเข้านอนไม่เกิน 2 ทุ่ม ส่วนตัวมะระเองจะทำการบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเข้านอน ซึ่งเป็นภารกิจที่กำหนดเวลาเข้านอนไม่ได้จนกว่างานจะเสร็จ

การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ถ้าเป็นเรื่องที่มะระสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองมะระจะตัดสินใจเอง แต่ถ้าเป็นเรื่องที่มะระไม่สามารถตัดสินใจเองได้มะระจะปรึกษากับพ่อแม่หรือครูที่มะระไว้วางใจ

การวางแผนอนาคตและความต้องการ

ความหวังในอนาคตของม๊ะระ ม๊ะระคิดเสมอว่าในอนาคตข้างหน้าไม่มีใครรู้ว่าจะเป็นอย่างไร แต่ม๊ะระเองใฝ่ฝันที่จะวางแผนชีวิตอนาคตตนเอง ม๊ะระมีความรักและศรัทธาในอาชีพครูเป็นอย่างมาก ม๊ะระมีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพเป็นครู แม้มักสนับสนุนให้ม๊ะระประกอบอาชีพเป็นครู แต่พ่อของม๊ะระมีความคิดว่าต้องการให้ม๊ะระมีอาชีพเป็นทหาร อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติและมีศักดิ์ศรีมากในความรู้สึกของม๊ะระ ม๊ะระมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นครูสอนวิชาภาษาไทย เพราะภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติและเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ม๊ะระมีความตั้งใจที่แน่วแน่ว่าถ้าได้เป็นครู ม๊ะระจะสอนลูกศิษย์ให้เข้าใจภาษาไทย พูดภาษาไทยให้ถูกต้อง ฝึกพูดให้เสียงดังฟังชัด โดยเขาให้เหตุผลว่าขณะนี้คนไทยไม่ให้ความสำคัญกับภาษาไทย แต่กับรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้และพูดสลับไปมาทำให้เกิดความสับสน ม๊ะระจะปลูกฝังให้กับลูกศิษย์ของเขาให้รักความเป็นไทยให้ได้ ม๊ะระคิดเสมอว่าสิ่งที่เขาตั้งใจไว้เขาจะต้องทำให้สำเร็จ จะสอนพิเศษให้กับลูกศิษย์โดยไม่เรียกเก็บค่าจ้างใดๆจากลูกศิษย์ แต่ถ้าเขาไม่ได้เป็นครูดังที่หวัง เขาขอเลือกเป็นทหารตามที่พ่อต้องการเพื่อที่จะได้รับใช้ประเทศชาติ และเมื่อม๊ะระมีอาชีพที่มั่นคงแล้วม๊ะระมุ่งหวังว่าจะต้องมีเงินสักก้อนเพื่อที่จะต่อเติมบ้านให้กับพ่อแม่ให้มีขนาดใหญ่และกว้างกว่าในปัจจุบันให้พ่อแม่ได้อยู่อย่างสบาย หลังจากนั้น ม๊ะระตั้งใจจะบวชทดแทนบุญคุณของพ่อแม่ 1 พรรษา และ สิ่งที่เขาต้องการให้ครูช่วยเหลือเขาคือคำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน และรอคอยการกลับมาอยู่พร้อมกันของพ่อแม่ ม๊ะระต้องการผู้ที่ยกย่องให้กำลังใจและสอบถามความเป็นอยู่ของม๊ะระกับน้อง ๆ เมื่อกลับถึงบ้าน

วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ม๊ะระจะเป็นผู้ที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและเป็นบุคคลที่คิดรอบคอบ เมื่อเกิดปัญหาเล็กน้อยที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ม๊ะระจะพยายามที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง แต่บางครั้งเมื่อม๊ะระมีปัญหาหรือมีเรื่องที่ตัดสินใจไม่ได้ ม๊ะระจะใช้วิธีการปรึกษาพ่อแม่ ปรึกษาเพื่อนที่เขาไว้วางใจหรือครูที่เขาไว้วางใจ

สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

ด้วยบุคลิกของม๊ะระเป็นคนพูดน้อย สุขุม เรียบร้อย ม๊ะระเป็นบุคคลที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนทุกคนสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้ ทั้งเพื่อนหญิงและชาย ม๊ะระและเพื่อนในกลุ่ม

จะไปรับประทานอาหารด้วยกันทุกวัน หลังจากนั้นก็จะแยกกันไปทำหน้าที่ของคนที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวัน เพื่อนสนิทเป็นเพื่อนที่รู้ใจและเป็นคู่หูและคอยให้การช่วยเหลือมะระเป็นผู้ชายมีบุคลิกนิสัยใจคอคล้ายกันกับมะระ เวลาว่างมะระกับเพื่อนก็จะเข้าศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุด สืบค้นงานที่ห้องสืบค้น ในบางวันก็จะรวมกลุ่มกับเพื่อนทั้งหญิงและชายสนทนากันในเรื่องสัพเพเหระแต่มะระเองจะเป็นผู้ฟังมากกว่าผู้พูด นานๆมะระจะพูดเพื่อนก็จะเฮฮาสนุกสนาน

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน

มะระเข้าเรียนในระดับอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนประจำหมู่บ้าน ตั้งอยู่ที่ ตำบลเขวาไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสอยู่ในหมู่บ้าน มะระได้สอบเข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม บ้านของมะระอยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 5 กิโลเมตร การเดินทางมาโรงเรียนของมะระเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ เพื่อความสะดวกในการไปรับไปส่งน้อง มะระจะมาถึงโรงเรียนประมาณ 07.30 น.หรือวันไหนที่มาสายก็จะไม่เกิน 08.00น. มะระจะแต่งกายเรียบร้อยก่อนเข้าโรงเรียน เมื่อเดินทางถึงโรงเรียนมะระจะไปที่ห้องเรียนที่เป็นห้องประจำชั้นและทำความสะอาดห้องเรียนทุกวันถึงแม้ไม่ใช่หน้าที่เวรประจำวัน ยกเว้นวันใดที่เป็นเวรกิจกรรมยิ้มไว้ทุกข์ทายกัน ที่ห้องของมะระรับผิดชอบมะระก็จะไปร่วมทำกิจกรรมยิ้มไว้ทุกข์ทายกันที่ประตูโรงเรียน เมื่อสัญญาณเข้าแถวประกอบพิธีหน้าเสาธงคังขึ้น มะระจะรีบไปเข้าแถวเพื่อประกอบพิธีหน้าเสาธง มะระจะเป็นคนที่ยืนอยู่คนหน้าสุดของแถวนักเรียนชายและจะเข้าเรียนทุกรายวิชาของแต่ละวัน มีความกระตือรือร้นในการเรียน ขยันและตั้งใจเรียน มะระทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพื่อนหญิงหรือชาย มะระได้รับคัดเลือกให้เป็นหัวหน้าห้องได้รับการคัดเลือกจากเพื่อนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้เป็นประธานระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประสานงานกับครูในระดับชั้น โดยมะระเองจะทุ่มเทเอาใจใส่ในหน้าที่ที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี แต่การบริหารจัดการของมะระต้องมีครูคอยให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลืออยู่ห่างๆเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับมะระ เพราะบางครั้งเพื่อนบางคนไม่ให้ความร่วมมือ มะระจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นการร้องขอหรือให้สมัครใจ ผลการเรียนของมะระอยู่ในระดับดี รายวิชาที่มะระ ชอบเรียนมากที่สุดคือวิชาสุขศึกษา วิชาที่มะระชอบน้อยที่สุดคือศิลปะ วิชาที่ยากมากสำหรับมะระ คือคณิตศาสตร์ วิชาที่ง่ายที่สุดสำหรับมะระคือวิชาภาษาไทย วิชาที่

ต้องท่องเอาใจใส่มากที่สุดคือภาษาอังกฤษ มะระเองพยายามขอคำแนะนำในการเรียนกับครูผู้สอน อยู่เสมอ มะระมีความรับผิดชอบส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนด มะระเป็นคนที่มีความตั้งใจชอบช่วยเหลือเพื่อนและคุณครูเป็นคนที่มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก มีภาวะความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดีและเป็นคนที่มีความประพฤติดี รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มะระมีผลการเรียนอยู่ในระดับดี ผลการเรียนเฉลี่ย 3.19

สภาพแวดล้อมของชุมชนกับการดำเนินชีวิตของมะระ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบข้างของมะระเป็นสังคมที่เสี่ยง มีทั้งสิ่งเสพติดคอกซ์โมย เทียวเตร่ ทะเลาะวิวาท แต่ไม่ได้เป็นปัญหาของการดำเนินชีวิตของมะระ มะระดำเนินชีวิตที่ยึดหลักความพอเพียงเขาต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างให้กับน้อง คนเราเลือกที่จะปฏิบัติตัวได้ มะระจะไม่ให้สภาพแวดล้อมมาอิทธิพลเหนือตัวเองได้ มะระให้เหตุผลว่าเขาสามารถเลือกคบเพื่อนที่ดีได้ และเลือกที่จะเป็นคนดีได้

ความมีอิสระ

ความมีอิสระของบุคคลที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดานั้นมีมากแน่นอน มะระมีอิสระทุกเรื่องในการตัดสินใจดำเนินชีวิต ตัดสินใจแทนพ่อแม่เพราะมะระต้องรับผิดชอบทุกเรื่อง แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีอิสระมากมาย มะระจะเป็นคนที่ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน โดยไม่ได้ใช้ความรู้สึกและความต้องการอย่างเดิยซึ่งตัวเองมีความสำนึกดีเสมอและปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ

สัมพันธ์ภาพกับครู

มะระเป็นคนพูดน้อย สุขุม เรียบร้อย มะระเป็นคนที่อ่อนน้อมถ่อมตน ครูท่านใดได้พบเห็นก็กล่าวชื่นชม มะระมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับ ครูทุกท่าน มีน้ำใจคอยให้ความช่วยเหลือทุกครั้งที่ได้พบเห็นครูหอบหิ้วสัมภาระ

กรณีศึกษาที่ 3

ข้อมูลส่วนตัว

มะม่วงแก้วเป็นลูกสาวเพียงคนเดียวของพ่อแม่ มะม่วงแก้วอายุ 17 ปี มีส่วนสูง 160 ซม. น้ำหนัก 44 กก. มะม่วงแก้วมีรูปร่างผอม ผิวขาว ตาโต ผมสั้นเลยคิ้ว แต่งกายสะอาด เรียบร้อย สวมแว่นตา พูดจาชัดเจน บุคลิกร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นคนที่จริงจังกับชีวิต พูดน้อยเป็นผู้ฟังที่ดี มะม่วงแก้วชอบเล่นกีฬาในช่วงเวลาที่ว่าง หรือไม่ก็เล่นกีตาร์ร้องเพลง มะม่วงแก้วเป็นนักกีฬาเซปักตะกร้อและเทเบิลเทนนิส พ่อแม่ของมะม่วงแก้วได้ฝากมะม่วงแก้วให้อาศัยอยู่กับปู่ย่า ซึ่งปู่ย่าเองก็มีลูกหลานของปู่ย่าอีก 3 คนเป็นลูกพี่ลูกน้องกับมะม่วงแก้วที่พ่อแม่ของพวกเขา ก็ไปทำงานที่กรุงเทพมหานครเช่นเดียวกันกับพ่อแม่ของมะม่วงแก้ว ในวัยเด็กของมะม่วงแก้ว การดำเนินชีวิตไม่แตกต่างจากเด็กทั่วไปที่อยู่ในชนบทเล่นของเล่นที่มีในธรรมชาติ เช่น ขาขนมใช้ใบไม้ในการซื้อขาย ปีนป่ายต้นไม้แข่งกัน เล่นน้ำในแม่น้ำลำคลอง ด้วยความขนแบบเด็กของมะม่วงแก้ว ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของเด็กชนบทในการปีนป่ายต้นไม้ มะม่วงแก้วพลัดตกต้นไม้ได้เสียบทั้งหมด 7 เข็ม ความประทับใจในวัยเด็กของมะม่วงแก้ว มะม่วงแก้วมีความประทับใจในวัยเด็กเมื่อได้มีโอกาสไปเที่ยวต่างจังหวัดเพราะนานๆ ถึงจะได้ไปครั้งหนึ่ง เมื่อคิดถึงพ่อแม่มะม่วงแก้วก็จะคิดถึงพ่อแม่ทางโทรศัพท์ โอกาสที่จะได้พบกับพ่อแม่คือช่วงเทศกาล และวันนักขัตฤกษ์

สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

ครอบครัวของมะม่วงแก้ว เป็นครอบครัวขนาดเล็ก อยู่ในหมู่บ้านชนบท อาศัยอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน แวดล้อมไปด้วยบ้านญาติและเพื่อนบ้าน ครอบครัวของมะม่วงแก้ว มีสมาชิก 3 คน มีพ่อ มีแม่ และมะม่วงแก้ว พ่อกับแม่ของมะม่วงแก้วได้เดินทางไปทำงานอยู่ที่ต่างจังหวัด มะม่วงแก้วอยู่กับปู่ย่าอยู่ด้วยกัน 5 คน มีปู่ ย่า มะม่วงแก้ว หลานของปู่ย่าอีก 2 คน การดำเนินชีวิตในครอบครัวก็จะช่วยเหลือกัน มีโอกาสได้รับประทานอาหารร่วมกัน เฉพาะในมื้อเย็นเท่านั้น เพราะต่างคนต่างต้องออกจากบ้านไปทำหน้าที่ของตน ในขณะที่รับประทานอาหารก็จะดูทีวีไปด้วย ปู่ย่าก็จะสอนลูกหลานไปด้วย เป็นช่วงเวลาเดียวที่ได้อยู่ด้วยกันอย่างพร้อมหน้า เป็นการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย หลังจากรับประทานอาหารเย็นเสร็จ มะม่วงแก้วจะแยกไปอยู่คนเดียวเข้าห้องส่วนตัวทำการบ้าน อ่านหนังสือ การฟังวิทยุเป็นบางครั้ง ดูโทรทัศน์เป็นบางครั้ง มะม่วงแก้วชอบอ่านหนังสือประเภทตลกขบขัน หรือไม่ก็เป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หนังสือแนว

จินตนาการ หนังสือชีวประวัติ และหนังสือวิทยาศาสตร์ มะม่วงแก้วจะใช้เวลาในการอ่านหนังสือวันละประมาณ 3 ชั่วโมง ก่อนเข้านอนหลังจากเสร็จสิ้นภารกิจไม่ได้กำหนดเวลา

มะม่วงแก้วดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตในชุมชนชนบททั่วไป ในวันหยุดในช่วงฤดูฝน มะม่วงแก้วเข้าป่าไปอาหาร กับเพื่อนๆหรือบางครั้งก็จะไปกับญาติพี่น้องไปกับย่า อาหารป่าที่มีมากในป่าใกล้หมู่บ้านของมะม่วงแก้วคือเห็ด เป็นเห็ดดินที่มีมากมายหลายชนิด เช่น เห็ดโคน เห็ดไค เห็ดระโงก เห็ดตับเต่า ฯลฯ และหาผักที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติในหน้าฝน เช่น ผักติ้ว ใบส้มลม อีลอก หน่อไม้ เป็นต้น อาหารดังกล่าว นอกจากนำมาปรุงเป็นอาหารแล้ว สามารถเก็บไว้รับประทานนอกฤดูกาลได้ หรือนำไปขายในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียงได้ นอกจากการเข้าป่าเก็บเห็ด หมู่บ้านของมะม่วงแก้วอยู่ใกล้ชลประทานเป็นแหล่งที่มีกุ้ง หอย ปู ปลา ย่าของมะม่วงแก้วก็จะชวนลูกหลานไปหากุ้งหอยปลาและผักที่มีในแม่น้ำลำคลองมาปรุงเป็นอาหาร วันใดที่ไม่ว่างมะม่วงแก้วหาซื้ออาหารจากร้านค้าในชุมชน หรือไม่ก็เดินทางมาซื้อในตลาดที่อยู่ในตัวอำเภอนาเชือก

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

ครอบครัวของมะม่วงแก้วมีฐานะยากจน พ่อแม่มีอาชีพทำนาไม่มีอาชีพเสริม หลังจากฤดูทำนา รายได้ส่วนมากได้จาก พ่อแม่ของมะม่วงแก้วก็จะไปรับจ้างที่ต่างจังหวัด พ่อทำงานก่อสร้าง รายได้เดือนละ 8,000 บาท แม่เป็นแม่บ้านรายได้เดือนละ 5,000 บาท พ่อแม่จะส่งให้มะม่วงแก้วโดยให้ผ่านย่า มะม่วงแก้วได้เงินมาโรงเรียนวันละ 50 บาทเป็นค่าอาหารกลางวัน หน้าที่ในครอบครัวและการตัดสินใจ

มะม่วงแก้วเป็นหลานคนโตในบรรดาลูกหลานของปู่ย่าที่อยู่ด้วยกัน หน้าที่หลักคือเรียนหนังสือ ส่วนหน้าที่ที่รับผิดชอบในบ้านของมะม่วงแก้ว คือทำงานบ้าน หุงข้าว ทำกับข้าวให้ตนเองและน้องๆรับประทานก่อนไปโรงเรียน ส่วนปู่ย่าท่านจะทำเพื่อรับประทานเอง หลังจากกลับจากโรงเรียนภาระหน้าที่ของมะม่วงแก้วคือต้อง หุงหาอาหาร ล้างถ้วยล้างชาม ซักผ้า รีดผ้า และทำการบ้านอ่านหนังสือ

การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมะม่วงแก้ว มะม่วงแก้วจะคอยปรึกษาปู่กับย่าหรือไม่กี่โทรศัพท์ปรึกษากับพ่อแม่ ปรึกษาเพื่อน ปรึกษา ครูก่อนแล้วค่อยตัดสินใจเป็นเรื่องราวไป แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียน มะม่วงแก้วขอตัดสินใจด้วยตัวเอง แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการในครอบครัวปู่ย่าจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจ

การวางแผนอนาคตและความต้องการ

ความใฝ่ฝันของมะม่วงแก้วตั้งแต่เด็กคืออยากเป็นหมอ และเป็นคุณหมอใจดีคอยช่วยเหลือประชาชน โดยขึ้นความใฝ่ฝันของมะม่วงแก้วยังอยู่ในสายอาชีพเดิมแต่เปลี่ยนเป็นตำแหน่งพยาบาลตำรวจ มะม่วงแก้วหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเขาจะตั้งใจเรียนและต้องทำให้ได้ มะม่วงแก้วได้ตั้งความหวังไว้ในอนาคตไว้ว่า ถ้าไม่ได้ประกอบอาชีพเป็นพยาบาลตำรวจ เขาจะเรียนต่อให้จบการศึกษาในระดับสูง ๆ ทำงานเป็นข้าราชการและต้องเรียนให้จบระดับปริญญาเอกให้ได้ มะม่วงแก้วเชื่อว่าการที่เขามีการศึกษาสูง หน้าที่การงานสูงขึ้น ครอบครัวพ่อแม่ ญาติพี่น้องคงไม่ต้องลำบาก

สิ่งที่มะม่วงแก้วต้องการและรอคอยมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. รอคอยกลับบ้านอยู่พร้อมหน้ากันของครอบครัวมีพ่อแม่และมะม่วงแก้ว มาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวที่มีความสุข
2. รอคอยความสำเร็จของตนเองในวันที่ตัวเองได้เข้าเรียนในสาขาวิชาที่ชอบมีงานทำมีความมั่นคง

วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

การแก้ปัญหาของมะม่วงแก้ว ถ้าเป็นปัญหาที่มะม่วงแก้วสามารถแก้ไขได้ด้วยตัวเองได้ มะม่วงแก้วก็จะแก้ปัญหานั้นด้วยตัวเอง แต่ถ้าเป็นปัญหาที่ยาก มะม่วงแก้วแก้ปัญหาโดยขอคำปรึกษาจากเพื่อนมะม่วงแก้วมีความรู้สึกว่าเป็นที่ปรึกษาที่ดี นอกจากเพื่อน มะม่วงแก้วขอคำปรึกษาจากครูที่ปรึกษา ครูที่มะม่วงแก้วไว้วางใจ หรือบางครั้งขอคำปรึกษาจากปู่ย่า

สัมพันธภาพกับเพื่อน

มะม่วงแก้วเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อนของมะม่วงแก้วที่อยู่ในหมู่บ้านจะมีทั้งเพื่อนในวัยเดียวกันและเพื่อนต่างวัย มะม่วงแก้วเป็นคนที่มีน้ำใจกับเพื่อนๆ ชอบช่วยเหลือเพื่อนนานๆ เพื่อนก็จะมาหามะม่วงแก้วบ้างที่บ้านและเขาเองรู้สึกชอบเมื่อเพื่อนมาหาที่บ้าน ได้ร่วมวงสนทนาอย่างสนุกสนาน แม้จะต่างกันที่อายุแต่ก็เป็นเพื่อนที่พูดคุยกันได้ ทำกิจกรรมในชุมชนได้ในโรงเรียนมะม่วงแก้วมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนทุกคนทั้งหญิงและชายสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ได้ดี มะม่วงแก้วมีกลุ่มเพื่อนที่ไปไหนด้วยกัน เป็นกลุ่มเพื่อนสนิท 4-5 คน

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน

มะม่วงแก้วเข้าเรียนชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนประจำหมู่บ้าน ตำบลเขวาไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนจากหลายหมู่บ้านมาเรียนร่วมกัน กิจกรรมการเรียนของนักเรียนในชุมชน มีทั้งเรียนในด้านของวิชาการ และสอบวิชาปฏิบัติ วิชาปฏิบัติที่มะม่วงแก้วได้ปฏิบัติตั้งแต่ ป. 1-ป.6 วิชาการงานอาชีพ ๆ คือการปลูกผักในหน้าหนาว และต้องมีแปลงผักคนละ 1 แปลงพอสิ้นภาคเรียนก็จะเก็บผักกลับบ้าน ส่วนหนึ่งก็จะฝากครู และหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบคือหน้าที่เวรประจำวัน ในการเรียนในชั้นประถมศึกษา มะม่วงแก้วชอบและมีความสุขในการได้ช่วยงานครู วันใดที่ครูวานให้ช่วยถือข้าวของเป็นวันที่มีมะม่วงแก้วปลื้มใจมาก มีความรู้สึกรู้สึกว่าครูมีความสนใจตัวเองมาก วันต่อไปมะม่วงแก้วจะไปโรงเรียนแต่เช้าเพื่อจะมายืนรอครูอีก รอรับครูไปส่งที่ห้องพัก ก่อนที่มะม่วงแก้วจึงจะไปวิ่งเล่นกับเพื่อน ๆ ช่วงที่มะม่วงแก้วเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษา มะม่วงแก้วเคยได้รับคัดเลือกเป็นหัวหน้าห้องและเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนหลายกิจกรรม

หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนประจำหมู่บ้าน มะม่วงแก้วได้สอบเข้าเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งอยู่ ห่างจากหมู่บ้านของมะม่วงแก้วประมาณ 5 กิโลเมตร มะม่วงแก้วเดินทางไปโรงเรียนด้วยรถจักรยานยนต์ เมื่อจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มะม่วงแก้วได้สมัครเข้าเรียนที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ โดยสมัครเป็นนักเรียนโควตาพิเศษ มะม่วงแก้วได้เข้าเรียนในห้อง ม. 4/8 เป็นห้องที่เรียนในระดับดีถึงดีมาก ปัจจุบันมะม่วงแก้วกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การดำเนินชีวิตในโรงเรียนของมะม่วงแก้ว มะม่วงแก้วเดินทางมาถึงโรงเรียนก่อน 08.00 ทุกวัน การปฏิบัติภารกิจของมะม่วงแก้วในโรงเรียนในแต่ละวันก็จะคล้ายๆ กัน ในวันใดที่มีภารกิจที่ได้รับมอบหมายเช่น ทำหน้าที่ เวรประจำวันก็จะไปดูแลความสะอาดที่ห้องเรียน เวรตามโครงการอิมโหว์ทักทายกันที่ไปยื่นต้อนรับที่หน้าประตูทางเข้าโรงเรียนมะม่วงแก้วมาถึงโรงเรียนก่อน 07.30น. แล้วก็ไปปฏิบัติหน้าที่จนถึง 08.00 น. ในวันที่ไม่มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ มะม่วงแก้วจะมารอเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงที่มาหินอ่อนข้างศูนย์ประชาสัมพันธ์เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบพิธีหน้าเสาธง ซึ่งมะม่วงแก้วเป็นหนึ่งในคณะกรรมการนักเรียนและในช่วงที่รอสัญญาณเวลาในการเข้าแถวประกอบพิธีหน้าเสาธง มะม่วงแก้วจะคอยช่วยเหลือครู ช่วยดูแลความสะอาดของศูนย์ประชาสัมพันธ์ กรอกน้ำเข้าตู้เย็น ถ้างั้วน้ำที่เตรียมไว้บริการผู้ปกครองและครู ในเวลามาติดต่อประสานงานกับโรงเรียน เมื่อสัญญาณเวลาดังขึ้น มะม่วงแก้วและเพื่อนๆ ทำหน้าที่เชิญธงไปที่เสาธงตามขั้นตอนของการจัดกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนด หลังจากเสร็จพิธี

หน้าเสาธง มะม่วงแก้วจะเข้าเรียน ตามตารางตั้งแต่เวลา 08.30 น. ถึง 12.00 น. พักกลางวัน 1 ชั่วโมง มะม่วงแก้วจะรับประทานอาหารที่โรงอาหารของโรงเรียนกับกลุ่มเพื่อนประมาณ 4-5 คน ในกลุ่มเพื่อนที่ไปด้วยกันจะมีเพื่อนสนิทที่มะม่วงแก้วสนิทมากที่สุด 1 คน หลังจากรับประทานอาหารเที่ยงเสร็จ มะม่วงแก้วและเพื่อน ๆ ก็จะมานั่งพักที่ม้าหินข้างศูนย์ประชาสัมพันธ์ เพื่อรอเข้าเรียนในภาคบ่าย ในเวลา 13.00 น. ถึงเวลา 15.40 น. มะม่วงแก้วชอบเรียนที่สุดคือวิทยาศาสตร์ วิชาที่ยากที่สุดคือคณิตศาสตร์ วิชาที่ง่ายศิลปะ วิชาที่เอาใจใส่มากที่สุดคือภาษาอังกฤษ มะม่วงแก้วจะเป็นคนที่ตั้งใจเรียนและมีความรับผิดชอบส่งผลให้มะม่วงแก้วไม่มีปัญหาในการเรียน ผลการเรียนเฉลี่ยของมะม่วงแก้ว 3.59

นอกจากกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียนแล้ว มะม่วงแก้วจะเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนทุกครั้งทั้งด้วยความสมัครใจหรือมีการร้องขอ มะม่วงแก้วเป็นคณะกรรมการนักเรียนที่มีคณะกรรมการที่เป็นผู้หญิงเป็นส่วนมากที่เป็นกำลังหลักในการช่วยจัดกิจกรรม มะม่วงแก้วและเพื่อนๆ ได้ตั้งชื่อกลุ่มให้กับตัวเอง “กลุ่มผู้หญิงเข้มแข็ง” มะม่วงแก้วมีความรู้สึกผูกพันกับโรงเรียนมาก โรงเรียนเหมือนบ้านหลังที่ 2 เป็นที่ทำให้มะม่วงแก้วมีความสุขได้มีพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อน ๆ ทำให้มะม่วงแก้วรู้จักเพื่อนมากขึ้นเป็นการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่สนุกสนาน รู้จักคุ้นเคยกับ ครูหลายท่านเป็นที่รักและเคารพนับถือ

ส่วนสภาพแวดล้อมในชุมชนที่มะม่วงแก้วอาศัยอยู่ เป็นหมู่บ้านชนบทที่บรรยากาศดี อยู่ติดกับอ่างเก็บน้ำที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ที่ห่างจากตัวอำเภอณาเชือกประมาณ 5 กิโลเมตรในขณะเดียวกัน ความเจริญเข้ามาถึงความเปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าไปบริหารจัดการเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมที่น่าอยู่กลับกลายเป็นสังคมที่อันตราย หมู่บ้านของมะม่วงแก้วเป็นแหล่งพักยา(ยาบ้า) และเป็นแหล่งจำหน่ายยา(ยาบ้า)ให้กับวัยรุ่นในละแวกนั้น เส้นทางยามาจากกรุงเทพฯ ซึ่งหลายครั้งตำรวจได้เข้าจับกุมแต่ก็ยังมีลักลอบจำหน่าย นอกจากนี้ก็มีร้านอาหารผุดขึ้นเหมือนดอกเห็ด มีโรงแรมที่พักที่ทุกคนเรียกว่ารีสอร์ท ทำให้สังคมของคนในหมู่บ้านเปลี่ยนไป มีความเสี่ยงมากขึ้นเป็นดาบสองคมที่น่าเป็นห่วงในสังคมปัจจุบัน ความเสี่ยงในหมู่บ้านของมะม่วงแก้วที่มีโอกาสอาจเกิดขึ้น เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด เสี่ยงต่อการติดเกม เสี่ยงต่อการมั่วสุมทำในสิ่งที่ไม่ดี แต่ด้วยความจำเป็นต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ด้วยภาระเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ความอยากให้ตนเองและครอบครัวได้อยู่ดีทัดเทียมกับคนอื่น หลายครอบครัวจำเป็นต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งคือเลือกให้ลูกอยู่กับญาติพี่น้อง ปู่ย่าตายาย หรืออยู่ตามลำพัง พ่อแม่ ต้องไปประกอบอาชีพต่างจังหวัดในช่วงวัยหนุ่มมีพลังกำลังที่พอจะหาได้และกลับมาอยู่กับลูกในช่วงอายุมากขึ้น

ความมีอิสระ

มะม่วงแก้วมีอิสระในการคิดในการตัดสินใจทุกเรื่อง เพราะไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ แต่ด้วยมะม่วงแก้วต้องอยู่กับปู่ย่าและน้องๆหลานของปู่ย่า ทำให้มะม่วงแก้วใช้เหตุผลในการปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับน้องๆ และเพื่อให้พ่อแม่สบายใจ

สัมพันธ์ภาพกับครู

มะม่วงแก้วเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูทุกคน เป็นบุคคลที่มีน้ำใจคอยช่วยเหลือครูเสมอ กิริยามารยาทเรียบร้อยตั้งใจเรียนเป็นที่รักของ ครูหลายคน

กรณีศึกษาที่ 4

ข้อมูลส่วนตัว

ดอกเข็มอายุ 17 ปี ส่วนสูง 150 เซนติเมตร น้ำหนัก 55 กิโลกรัม รูปร่างท้วม ผิวดำ ผมหักศก พุดจาคล่องอุปนิสัยร่าเริงสนุกสนาน ดอกเข็มมีปัญหาด้านสุขภาพคือปวดศีรษะบ่อยๆ ครอบครัวของดอกเข็มมี 3 คน มีพ่อ น้องชายและดอกเข็ม ในวัยเด็กดอกเข็มมีความประทับใจ เมื่อครั้งแมยังมีชีวิตอยู่ แม่ของดอกเข็มจะพาดอกเข็ม น้องชายและลูกหลานไปเที่ยวต่างจังหวัดทุกปีเมื่อปิดภาคเรียนในช่วงเดือนเมษายน แม่จะเป็นคอยดูแลลูกๆ และทุกคนที่ไปด้วยกันเป็นอย่างดี ในวัยเด็กดอกเข็มชอบไปวิ่งเล่นกับเพื่อนในหมู่บ้านจนมืดค่ำกลับบ้านไม่ตรงเวลา โคนพอกับแม่ดูเป็นประจำ ทุกครั้งที่พอกับแม่ก็เพราะความเป็นห่วงแต่ในความเป็นเด็กไม่รู้ไม่เข้าใจวันหลังก็ไปวิ่งเล่นเหมือนเดิม ในบางวันที่พอมีเวลว่างดอกเข็มจะดูโทรทัศน์บ้างและอ่านหนังสือ ดอกเข็มชอบอ่านหนังสือประเภทลึกลับ ตลกขบขัน แนวจินตนาการ บางครั้งก็อ่านหนังสือพิมพ์รายวัน เล่นกีฬา เล่นกีตาร์

สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

บ้านของดอกเข็มเป็นบ้าน 2 ชั้น ครึ่งไม้ครึ่งปูนมีรั้วรอบขอบชิด บ้านของดอกเข็มอยู่ท้ายหมู่บ้าน หน้าบ้านติดซอยเล็ก ๆ ที่เชื่อมกับถนนรอบหมู่บ้าน ตรงข้ามกับหน้าบ้านดอกเข็มเป็นทุ่งนา หลังบ้านติดกับบ้านป่า(พี่สาวของแม่) บริเวณทางเข้าประตูหน้าบ้านของดอกเข็มมีดินดอน 2 ดันภายในบ้าน โลงมีตู้ 1 หลังและชั้นวางโทรทัศน์โต๊ะวางคอมพิวเตอร์และโต๊ะอาหารบรรยากาศในบ้านเย็นสบาย ดอกเข็มเกิดมาในครอบครัวชาวนา อยู่ที่ตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากโรงเรียนประมาณ 20 กิโลเมตร ในวัยเด็กดอกเข็มมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีครอบครัวที่อบอุ่น พ่อของดอกเข็มมีรถรับจ้างรับส่งผู้คนเดินทางไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร และรับคนจากกรุงเทพมหานครกลับมาส่งบ้าน เมื่อครั้งที่แมยังมีชีวิตอยู่ ฐานะทางบ้านของดอกเข็มจัดอยู่ในฐานะปานกลาง ดอกเข็มอายุ 15 ปี แม่ดอกเข็มได้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งเต้านม การดำเนินชีวิตของดอกเข็มก็เปลี่ยนไป หลังจากแม่เสียชีวิตไม่นานพ่อของดอกเข็มก็เลิกจากอาชีพขับรถรับจ้าง เพราะสู้กับราคาน้ำมันที่แพงไม่ไหว พ่อได้เดินทางไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร

ปล่อยให้ดอกเข็มอยู่กับน้อง 2 คน เหตุผลของพ่อเพื่อที่จะหาเงินส่งเสียให้กับดอกเข็มและน้อง พอถึงฤดูทำนาพ่อก็จะกลับมาทำนา เสร็จจากทำนาพ่อก็จะกลับไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร แต่มา ระยะเวลาพ่อไม่กลับมาทำนาพ่อก็ให้ญาติทำนาแทนและแบ่งข้าวกัน พ่อจะกลับมาเยี่ยมดอกเข็มเมื่อ ถึงเทศกาลหรือวันนักขัตฤกษ์ พ่อไปทำงานอยู่กรุงเทพมหานครไม่นาน พ่อก็ได้ภรรยาใหม่ที่อยู่ หมู่บ้านใกล้ๆกับหมู่บ้านของดอกเข็ม ระยะเวลาการติดต่อกับพ่อกลับต้องผ่านภรรยาคนใหม่ของ พ่อทุกครั้งความสัมพันธ์กับพ่อดูห่างเหินกันมากขึ้น ค่าใช้จ่ายที่เคยได้ก็ลดลงหรือบางเดือนไม่ได้ เลยคงเหลือรายได้จากเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ดอกเข็มอยู่ในสังคมชนบทที่มีการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกันมากนัก ไม่มีแม่เป็นหลัก พ่อต้องไปทำงานมีป่า(พี่สาวแม่ดูแลอยู่ห่าง ๆ) ในการดำเนินชีวิตของดอกเข็มกับน้องในแต่ละวัน ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ตื่นเช้าหุงข้าว ทำกับข้าว รับประทานอาหารเช้า ไปโรงเรียน บางวัน ก็ไม่ได้รับประทานอาหารเช้าเพราะตื่นสายจะไม่ทันรถรับส่งนักเรียนในหมู่บ้าน และไม่ทันเข้า แถวประกอบพิธีหน้าเสาธง ต้องรับประทานอย่างอื่นแทน เมื่อเลิกโรงเรียนกลับถึงบ้านดอกเข็ม กับน้องต่างคนต่างก็ทำหน้าที่ของตนเอง ทำงานบ้าน ทำการบ้าน เมื่อเสร็จจากภารกิจแล้วมีบาง วันสองพี่น้องฟังเพลง เล่นเกม ด้วยกัน บางวันดอกเข็มก็ทบทวนเนื้อหาและสอนการบ้านให้กับ น้อง ความรักที่ดอกเข็มและน้องได้จากพ่อทุกวันคือ ได้ยินเสียงของพ่อทาง โทรศัพท์ ที่คอยโทรหา ทุกวันถามเรื่องทุกข์สุขต่าง ๆ ด้วยความเป็นห่วง ดอกเข็มจะบอกกับน้องเสมอว่า “เราต้องตั้งใจ เรียนเพื่อแม่ที่อยู่บนฟ้าและพ่อที่ทำงานหาเงินให้เราเรียนหนังสือ”

ในวันหยุดดอกเข็มและน้องจะไปรับจ้างซึ่งในชนบทนอกจากทำนาแล้ว ผู้ที่มีที่ดิน มากมีฐานะดีก็จะทำไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ว่าจ้างแรงงานในหมู่บ้านไป ช่วย ดอกเข็มและน้องก็จะไปกับเพื่อนๆ เป็นบรรยากาศที่สนุกสนานความเหน็ดเหนื่อย และได้เงินมา ใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับพ่อ วันใดที่ไม่มีงานให้ไปรับจ้างดอกเข็มก็ จะอยู่บ้านจัดบ้าน ดอกเข็มชอบบ้านหลังนี้มาก จากการบอกเล่าของเพื่อสนิทของดอกเข็มหลังจาก ที่พ่อมีภรรยาใหม่ดอกเข็มกับน้องลำบากมาก ค่าใช้จ่ายที่พ่อเคยให้แทบไม่ได้เลยพ่อจะโทรบอกว่า โอนเงินให้แล้วโดยให้ภรรยาของพ่อเป็นคน โอนแต่เวลาไปเช็คเงินกับธนาคารไม่มีเงินเข้า พ่อของ ดอกเข็มอยู่กินกับภรรยาคนใหม่ได้ประมาณปีกว่า ๆ พ่อของดอกเข็มก็เสียชีวิต ดอกเข็มกับน้อง

ต้องอยู่ตามลำพังแต่ก็ยังมีโชคคือที่พี่สาวลูกสาวของป้า(พี่สาวของแม่) อาสาดูแลน้องให้เรียนจบ ม. 6 หรือถ้ามีรายได้มากพอก็จะส่งให้เรียนในระดับที่สูงขึ้นไป

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวดอกเข็ม

ครอบครัวของดอกเข็มเมื่อครั้งแม่มยังมีชีวิตอยู่ถือว่าเป็นครอบครัวที่ฐานะปานกลางมีที่นาหลายสิบไร่ ทำนาแต่ละปีได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่หลังจากแม่เสียชีวิต พ่อต้องรับภาระทุกอย่างแทนแม่ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเกิดความแห้งแล้ง และพิษของเศรษฐกิจส่งผลให้รายได้ในครอบครัวลดลง พ่อจำต้องตัดสินใจไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร พ่อส่งเงินให้กับดอกเข็มเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวเดือนละ 5,000 บาท ดอกเข็มจะเป็นผู้บริหารจัดการเองทั้งหมด ค่าใช้จ่ายในครอบครัวไม่ถึงกับขาดสน ถ้าจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากกว่าเงินที่มีอยู่ก็จะจากป้า(พี่สาวของแม่)หรือไม่ก็ไปรับจ้างในช่วงวันหยุด ดอกเข็มมีความรู้สึกว่าเป็นปัญหาในสังคมปัจจุบันมีปัญหามากมายที่กระทบกับเศรษฐกิจของครอบครัวของดอกเข็มเป็นสาเหตุที่ทำให้พ่อต้องจากเขาไปทำงานต่างจังหวัด ต้องคืนเงินทำให้พ่อต้องเหนื่อยล้า และได้เสียชีวิตด้วยโรคหัวใจล้มเหลว หน้าที่ในครอบครัวและการตัดสินใจ

เมื่อไม่มีทั้งพ่อและแม่ ภาระหน้าที่ที่ดอกเข็มต้องรับผิดชอบนั้นมากมายเหลือเกิน ดอกเข็มต้องทำหน้าที่ทุกอย่างที่บ้านแทนพ่อกับแม่ ต้องทำให้น้องมีความรู้สึกอบอุ่นเหมือนกับครั้งที่มีพ่อและแม่ พยายามทำกิจกรรมร่วมกับน้องเพื่อที่จะไม่ให้น้องได้ออกไปเที่ยวเตร่ในหมู่บ้านไปคบกับเพื่อนที่ไม่ดี ดอกเข็มต้องจัดการทุก ๆ เรื่องในบ้าน ดอกเข็มจะแบ่งหน้าที่กับน้องช่วยกันรับผิดชอบโดยให้น้องดูแลบริเวณนอกบ้าน เช่น เก็บกวาดใบไม้ ตัดตกแต่งกิ่งไม้ เผาขยะ กรอกน้ำ ส่วนดอกเข็ม จะดูแลในตัวบ้าน ทำงานบ้าน หุงหาอาหาร ทำความสะอาดบ้าน จัดบ้าน ซักรีดเสื้อผ้า และงานอื่นๆที่ต้องรับผิดชอบภายในบ้านเป็นหน้าที่ของดอกเข็ม ส่วนการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ถ้าเป็นเรื่องที่ดอกเข็มสามารถตัดสินใจเองได้ ดอกเข็มก็จะตัดสินใจเอง แต่ถ้าเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของดอกเข็ม ดอกเข็มก็จะปรึกษาป้า(พี่สาวของแม่)หรือไม่ก็ ครูที่เขาไว้ใจ

การวางแผนอนาคตและความต้องการ

ดอกเข็มมีการวางแผนมีโครงการและความหวังในอนาคต เรียนให้จบมีงานทำที่มั่นคง ส่งน้องเรียนหนังสือสูง ให้พ่อเลิกทำงานกลับมาอยู่บ้านเพื่อได้พักผ่อน ดอกเข็มมีความใฝ่ฝันที่จะเป็นสถาปนิก ถ้าดอกเข็มได้เป็นสถาปนิกดังที่ตั้งใจ ดอกเข็มจะเปิดบริษัทเล็กๆ รับออกแบบบ้าน รับออกแบบตกแต่งภายใน ถ้าหากสิ่งที่ตั้งความหวังเอาไว้ไม่ประสบผลสำเร็จ อีกอาชีพหนึ่งที่ดอกเข็มตั้งใจเอาไว้คือ ดอกเข็มจะทำสวนดอกไม้ ขายไม้ดอกไม้ประดับ และรับจัดสวน เมื่อมีงานมีเงิน ดอกเข็มจะต่อเติมบ้าน

วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

ดอกเข็มเป็นคนที่เก็บความรู้สึกได้เก่ง เก็บปัญหาไว้คนเดียวไม่ยอมบอกคนอื่น ปัญหาที่เกิดขึ้นกับดอกเข็มแทบจะไม่มีใครรู้ บางครั้งน้องชายของดอกเข็มเห็นพี่สาวเครียดไม่ได้ ก็จะแอบไปบอกกับป้า(พี่สาวของแม่) ปัญหาที่เกิดขึ้นดอกเข็มจะเป็นคนที่แก้ปัญหาด้วยตัวเองเป็นส่วนมาก โดยไม่ยอมขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น การแก้ปัญหาของดอกเข็มบางครั้งก็แก้ได้บางครั้งก็แก้ไม่ได้ ส่งผลทำให้ดอกเข็มเกิดอาการเครียด ปวดศีรษะเป็นไมเกรน ถ้าเพื่อนทราบก็พอช่วยเหลือได้บ้าง เพื่อนคอยเป็นกำลังใจและช่วยแก้ปัญหานั้น ๆ แต่ถ้าหากเป็นเรื่องที่เพื่อนช่วยไม่ได้เพื่อนก็จะเป็นคนประสานกับครูที่ปรึกษาเพื่อให้ช่วยในการแก้ปัญหา

สัมพันธภาพกับเพื่อน

ดอกเข็มเป็นคนที่มนุษยสัมพันธ์ดีพูดเก่งเพื่อนของดอกเข็มจึงมีทั้งรุ่นพี่รุ่นน้อง ดอกเข็มเป็นคนที่อารมณ์ดี สนุกสนานร่าเริงพูดติดตลก เพื่อนๆในกลุ่มของดอกเข็มมี 6-7 คน เรียนอยู่ห้องเดียวกัน 3 คน อีก 4 คนอยู่คนละห้อง เพื่อนที่สนิทมากๆ เป็นพิเศษ มี 2 คน เป็นเพื่อนที่คุยกันได้ทุกเรื่องก็จะนัดพบกันในช่วงพักกลางวัน ดอกเข็มจะเป็นผู้ที่สร้างสีสัน สร้างเสียงหัวเราะให้กับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน มีความเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมการเรียนเมื่อได้รับมอบหมายจากครูแต่ละรายวิชา เพื่อนของดอกเข็มตั้งฉายาให้ดอกเข็มเป็นตุ๊กที่ขิงร้อยขิงล้าน ถ้าไม่ทราบภูมิหลังของดอกเข็มทุกคนจะเข้าใจว่าดอกเข็มมาจากครอบครัวที่พร้อม เพราะภาพที่เห็นดอก

เข้มนในโรงเรียนเป็นการแสดงออกตรงกันข้ามกับชีวิตความเป็นจริง เพื่อน ๆ จะมาที่บ้านของดอก
เข้มนบ่อย ดอกเข้มนชอบให้เพื่อนมาที่บ้านสนุกดีไม่เหงา

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน

ดอกเข้มนเป็นบุคคลที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด แต่งกาย
เรียบร้อยดอกเข้มนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนประจำหมู่บ้าน ที่ตำบลลำโรง อำเภอนาเชือก
จังหวัดมหาสารคาม เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ในชั้นประถมดอกเข้มนเคยได้รับรางวัลชนะเลิศ
โครงการวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษาเป็นตัวแทนแข่งขันทักษะภาษาอังกฤษ เป็นตัวแทน
แข่งขันทักษะทางคณิตศาสตร์ เป็นนักกีฬาบอลเลย์บอล นักกีฬาเปตองของโรงเรียน หลังจาก
เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ดอกเข้มนได้สมัครสอบเข้าในระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ ปัจจุบันดอกเข้มนกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษา 5
ดอกเข้มนเดินทางมาโรงเรียนด้วยรถโดยสารประจำทางหมู่บ้านที่รับส่งนักเรียนและผู้โดยสารจาก
หมู่บ้านเข้ามาในอำเภอระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร เส้นทางระหว่างหมู่บ้านของดอกเข้มนกับ
อำเภอนาเชือกถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ การคมนาคมไม่สะดวก รถโดยสารประจำหมู่บ้านต้องออก
จากหมู่บ้านไม่เกิน 07.00 น. รถรับส่งผู้โดยสารก็จะเดินทางมาถึงอำเภอ ส่งผู้โดยสารที่หน้าตลาด
หลังจากนั้นจะส่งนักเรียน ที่หน้าโรงเรียน ดอกเข้มนมาโรงเรียนก่อนเวลาประกอบพิธีหน้าเสาธง
ทุกวัน ดอกเข้มนทำภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เช่น เหวประจำวันดูแลทำความสะอาดห้อง เหวยื่น
ต้อนรับหน้าประตูโรงเรียนตามโครงการยิ้มไหว้ทักทายกันไปยืนต้อนรับที่หน้าประตูโรงเรียน
ในตอนเช้าก่อนประกอบพิธีหน้าเสาธง ดอกเข้มนมาถึงโรงเรียนแล้วก็จะไปปฏิบัติตามภารกิจที่
ได้รับมอบหมาย ในวันที่ไม่มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ ดอกเข้มนจะมารอเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง
ที่ม้าหินอ่อนข้างศูนย์ประชาสัมพันธ์เพื่อเตรียมในการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง หลังจาก
ประกอบพิธีหน้าเสาธงดอกเข้มนจะทำหน้าที่เช็คชื่อสมาชิกในชั้นเรียนส่งงานส่งเสริมระเบียบวินัย
ดอกเข้มนเข้าเรียนทุกรายวิชาตามตารางเรียนทุกวัน ในช่วงพักกลางวันกลุ่มเพื่อนสนิทของดอกเข้มน
จะนัดพบกันที่โรงอาหารของโรงเรียน หลังจากรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้วดอกเข้มนและ
เพื่อนจะไปรอเรียนในภาคบ่ายตามม้าหินอ่อนได้ร่วมไม้โดยจับเป็นกลุ่มใหญ่ตั้งวงสนทนากันด้วย
ความสนุกสนาน หรือบางวันก็จะไปรอที่ห้องเรียน วิชาที่ดอกเข้มนชอบมากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษ

วิชาฟิสิกส์ วิชาที่ชอบน้อยที่สุด สังคมศึกษาฯ ชีววิทยา วิชาที่ยากที่สุด ชีววิทยา เคมี วิชาที่ง่ายที่สุด ภาษาไทย งานบ้าน วิชาที่ต้องท่องบ่นเอาใจใส่มากที่สุด ฟิสิกส์ ดอกเข็มมีเวลาในการอ่านหนังสือวันละ1-2 ชั่วโมง ผลการเรียนรู้เฉลี่ยของดอกเข็ม 3.44 ดอกเข็มจะเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนทุกครั้งแต่ ดอกเข็มมีความรู้สึกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่มีมากเกินไป ดอกเข็มให้เหตุผลว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องเสียเวลาในการเรียนที่เป็นวิชาการ บางครั้งคนที่ไม่ร่วมกิจกรรมก็ไม่มียกโทษเหมือนจัดไปแล้วก็ผ่านไป

สภาพแวดล้อมของชุมชน ในหมู่บ้านของดอกเข็มอาศัยอยู่เป็นหมู่บ้านที่เสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตแบบผิด ๆ เป็นหมู่บ้านที่มีการเล่นการพนันที่ค่อนข้างเปิดเผย วัยรุ่นในหมู่บ้านมีอิสระมากคบกันเป็นกลุ่มเป็นแก๊งยกพวกตีกันเป็นหมู่บ้านเวลามีงานบุญหรืองานประเพณีต่างๆ ตั้งวงดื่มสุราทั้งที่ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง มีแหล่งมั่วสุมมีปัญหาผู้ชาย โดยที่พ่อแม่ไม่ห้ามปราม หรือพ่อแม่บางคนก็จำเป็นต้องปล่อยไปตามยถากรรม เพราะว่ากลัวตักเตือนหรือห้ามปรามไม่ได้ผล ดอกเข็มเองต้องยอมรับกับสภาพสังคมที่คืนรนเพื่อความอยู่รอดและต้องประคับประคองตนเองและน้องให้อยู่ให้ได้อย่างไม่มีปัญหา

ความมีอิสระ

ดอกเข็มจะมีความอิสระทุกด้านทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติตนในสังคม ดอกเข็มเป็นคนที่มีเหตุผลมีความมุ่งหวังกับอนาคต และต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับน้อง การปฏิบัติตนของดอกเข็มจึงอยู่บนความมีเหตุผล

สัมพันธ์ภาพกับครู

ดอกเข็มเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับ ครูทุกคนทั้งที่ได้สอนและไม่ได้สอน ดอกเข็มเป็นบุคคลที่อ่อนน้อมถ่อมตนและมีน้ำใจให้การช่วยเหลือครูทุกครั้งเมื่อมีโอกาส

กรณีศึกษาที่ 5

ข้อมูลส่วนตัว

ศักดิ์อายุ 17 ปี ส่วนสูง 154 ซม. น้ำหนัก 40 กก. รูปร่างผอม ผิวดำแดง คิ้วเข้ม ดวงตาเล็ก ผมขอยสั้น เจาะใบหูข้างละ 2 รู ใส่ต่างหูหลากสี พูจจากล่อง กล้าพูดกล้าแสดงออก มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเข้าได้กับทุกคน ขอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีความคิดที่ดีมีเหตุผล ศักดิ์เป็นคนที่เปิดเผย สนุกสนานร่าเริงและอารมณ์ดีมีอารมณ์ขันอหฺรยาศยดี ไม่ชอบฟังวิทยุ ไม่ชอบดนตรีกีฬา ไม่ชอบการร้องเพลง ไม่สนใจงานศิลปะ จะดูโทรทัศน์บ้างนานๆ ครั้ง ศักดิ์ชอบดูภาพยนตร์ ชอบอ่านหนังสือแนวผจญภัย งานอดิเรก ของศักดิ์คือ ดูภาพยนตร์และเล่นเกม ศักดิ์สุขภาพไม่ค่อยดีมีโรคประจำตัว จะมีอาการเจ็บป่วยเป็นภูมิแพ้ หอบหืดและความดันต่ำ การดำเนินชีวิตในวัยเด็กของศักดิ์ ไม่มีอะไรที่แตกต่างมากมายกับเด็กในชนบททั่วไป ไปไหนมาไหนกับพ่อแม่เท่านั้น เพราะความไม่สะดวกในการเดินทางและไม่ปลอดภัย เวลาว่างศักดิ์ไปวิ่งเล่นกับเพื่อนในหมู่บ้านที่มีทั้งเพื่อนผู้หญิงและเพื่อนผู้ชาย เล่นตามประสาเด็กๆ ดีกันบ้างทะเลาะกันบ้าง

สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

ศักดิ์เป็นเด็กที่เติบโตมาในสังคมชนบทที่มีวิถีชีวิต แวดล้อมไปด้วยเพื่อนบ้านที่เป็นญาติพี่น้อง เป็นสังคมที่ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันอยู่กันเป็นหมู่บ้านครอบครัวของศักดิ์พ่อแม่มีอาชีพทำนา อยู่ที่ตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม อยู่ห่างจากอำเภอนาเชือก 13 กิโลเมตร ครอบครัวของศักดิ์มี 4 คน มีพ่อ แม่ ศักดิ์และน้องสาว บ้านของศักดิ์เป็นบ้าน 2 ชั้นครึ่งไม้ครึ่งปูน มีเครื่องอำนวยความสะดวกทุกอย่าง ตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน ไม่มีรั้วรอบขอบชิด แวดล้อมไปด้วยบ้านของญาติ การจัดบ้านไม่ค่อยมีระเบียบ ด้วยภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวมีเพิ่มขึ้น ทำนาไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควรเพราะความแห้งแล้ง อาชีพเสริมไม่มีทำให้ขาดรายได้ที่จะมาจุนเจือครอบครัว พ่อแม่ของศักดิ์ จึงได้ตกลงกันว่าจำเป็นต้องไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร เพราะไม่มีเงินส่งเสียให้ลูกเรียน ขณะนั้นศักดิ์เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พ่อแม่ของศักดิ์จึงได้นำศักดิ์กับน้องสาวไปฝากไว้กับลุง(พี่ชายของแม่)ที่เป็นนักการภารโรงอยู่ที่โรงเรียนที่ศักดิ์เรียน

อยู่เป็นผู้คอยดูแลและเป็นผู้ปกครอง พ่อกับแม่ของศักดิ์ได้เดินทางทำงานทำและไปได้งานที่จังหวัดสมุทรสาครรายได้พอที่จะจุนเจือครอบครัวให้อยู่อย่างสบาย ศักดิ์กับน้องจะได้พบแม่ในช่วงเทศกาลและวันนักขัตฤกษ์ และในช่วงปิดภาคเรียน โดยค่าใช้จ่ายแม่จะส่งให้ลุงคอยดูแลศักดิ์กับน้องอยู่กับลุงได้ไม่นานก็ต้องกลับไปอยู่ เป็นเพื่อนของป้า (พี่สาวของแม่) เพราะลุงสามีของป้าเสียชีวิต ส่วนลูกๆของป้าต่างก็ไปทำงานและไปเรียนอยู่ต่างจังหวัด เมื่อไปอยู่ที่บ้านป้า (พี่สาวของแม่) ป้าเป็นคนที่ใจดีที่บ้านของป้าก็จะมีลูกหลาน เพื่อนบ้านแวะเวียนมาบ้านของป้า (พี่สาวแม่) อยู่เสมอ มาเล่นเกมบ้าง มาดูภาพยนตร์บ้าง มาตั้งวงดื่มสุราก็มา มาพูดคุยกันบ้าง มารับประทานอาหารบ้าง ทำให้ไม่เป็นส่วนตัว อยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ ศักดิ์กับน้องจึงกลับไปอยู่บ้านของตนเอง(บ้านของพ่อแม่)ซึ่งห่างกันไม่มากนัก โดยที่ป้าก็ยังคอยดูแลอยู่ห่าง ๆ

การดำเนินชีวิตของศักดิ์กับน้องในแต่ละวันไม่มีความแตกต่างกันมากนักในวันที่ไปโรงเรียนในตอนเช้าจะรับประทานอาหารเช้าที่โรงเรียนเพราะสะดวกไม่ต้องเสียเวลาในการทำในวันหยุดบางครั้งทำอาหารเอง หรือไปรับประทานอาหารที่บ้านป้า(พี่สาวของแม่) ส่วนมาก ศักดิ์กับน้องจึงตกลงกันว่าอยากจะรับประทานอาหารอะไรก็ซื้อพ้ออ้มกัน 2 คนพี่น้อง ศักดิ์เป็นผู้ดูแล บางวันถ้าตกลงกันไม่ได้ว่าจะซื้ออาหารประเภทไหนศักดิ์กับน้องก็จะไปซื้อด้วยกัน ในแต่ละวันหลังจากกลับจากโรงเรียนรับประทานอาหารเย็นเสร็จเรียบร้อย ศักดิ์กับน้องก็จะทำการบ้าน อ่านหนังสือเข้านอน ศักดิ์ดำเนินชีวิตอยู่ที่บ้านไม่แตกต่างกันกับวัยรุ่นทั่วไปที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา ศักดิ์เป็นเด็กดีมาตลอด ความเปลี่ยนแปลงของศักดิ์เริ่มมีจุดเปลี่ยนเมื่อศักดิ์กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ศักดิ์ได้มีเพื่อนใหม่มีทั้งเพื่อนผู้ชายและผู้หญิง เริ่มจับกลุ่ม เป็นกลุ่มเพื่อนที่รู้จักใจกัน ก็เริ่มชวนกันเที่ยวตามงานบุญงานประเพณีต่างๆ ไปดูภาพยนตร์ เล่นเกมไปเที่ยวขับรถเล่น ปล่อยให้ น้องอยู่กับป้า ป้าเตือนก็ไม่ฟัง พ่อแม่บอกก็ไม่ฟังถ้ามีคนบอกคนเตือนศักดิ์จะเถียงตอบกลับทันที ทำให้ไม่มีใครสนใจปล่อยเลยตามเลย แต่ก็ยังดีที่ศักดิ์ยังไปโรงเรียนและปรับไปส่งน้องตามปกติ เมื่อศักดิ์เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากที่ไม่มีคนอยากบอกไม่มีคนสนใจ เป็นผลให้ศักดิ์ยังเพิกเฉยกับการ ได้ทำอะไรตามใจของตนเอง ไม่นานศักดิ์ก็ได้พบกับเพื่อนชายที่เรียนอยู่โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งใกล้ ๆ กับโรงเรียนที่ศักดิ์เรียน จากการแนะนำของเพื่อนเริ่มจากความ เป็นเพื่อนก็พัฒนามาเป็นคนรักไปไหนมาไหนด้วยกันแบบเปิดเผย จนถึงขั้นมีความสัมพันธ์อัน ลึกซึ้ง พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายจึงเป็นที่ต้องหมั่นหมายกันไว้แบบเงิบ ๆ เพราะรู้ว่าทำอะไรก็ห้ามศักดิ์ไม่ได้ พฤติกรรมที่บ้านของศักดิ์ยิ่งแย่มากกว่าเดิม จากปัญหาที่เกี่ยวกับกลางคืนปัญหาที่นอนตื่นสายหนักเข้า ศักดิ์ไม่สนใจที่จะดูแลตัวเองไม่สนใจที่จะดูแลน้อง งานบ้านไม่สนใจที่จะ

ดูแลไม่สนใจการเรียน การบ้านไม่ทำ ไม่สนใจที่จะอ่านหนังสือ ไปอยู่บ้านของเพื่อนชายบ้าง กลับไปอยู่บ้านของตนเองบ้าง จนกลายเป็นเรื่องปกติ ป้า(พี่สาวของแม่)เป็นคนที่คอยดูแลน้องและงานบ้านให้ทั้งหมด หลังจากคบกับเพื่อนชายคนนี้ได้ไม่นาน คัดเค้าเริ่มขาดความเป็นอิสระไปไหนมาไหนต้องมีคนคอยตาม คัดเค้าต้องดูแลเวลาเพื่อนชายของเขาจะต้องรอคอยถ้าไม่เห็นเขากลับมา มีความเครียดมีความวิตกกังวลอยู่ตลอด เรียนก็ไม่รู้เรื่องเพื่อน ๆ ได้บอกให้เขาเลิกกับผู้ชายคนนี้ แต่คัดเค้าก็ยังยืนยันที่จะคบอยู่ต่อไป คัดเค้าไปมาหาสู่กับเพื่อนชายคนนี้เกือบปี จนทนไม่ได้คัดเค้าได้เลิกกับเพื่อนชายคนดังกล่าวและกลับไปอยู่บ้านกับน้องเป็นเพื่อนน้อง โดยที่พ่อแม่ของคัดเค้ายอมรับความจริงที่เกิดขึ้น แต่ก็อยู่ได้ไม่นานคัดเค้าก็ได้กลับไปอยู่บ้านของเพื่อนชาย พ่อแม่ของคัดเค้าไม่พอใจจึงให้ย้ายที่อยู่เข้าไปอยู่ในบ้านของเพื่อนชายและให้พ่อแม่ฝ่ายชายเป็นคนส่งเสียให้เรียน

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

ครอบครัวของคัดเค้ามีฐานะยากจน รายได้ส่วนหนึ่งมาจากการที่พ่อแม่ต้องไปรับจ้างที่ต่างจังหวัด หลังจากฤดูทำนาซึ่งบางปีรายได้จากการทำนาแทบไม่มีเพราะต้องเก็บข้าวไว้กินเอง รายได้ในแต่ละเดือนไม่แน่นอน พ่อแม่ของคัดเค้าส่งเงินให้คัดเค้ากับน้องสัปดาห์ละ 900 บาท ให้คัดเค้า 400 บาท ให้น้อง 300 บาท เติมน้ำมันรถ 200 บาท ค่าใช้จ่ายอย่างอื่นที่จำเป็นจะฝากให้กับป้า(พี่สาวของแม่)เป็นผู้ดูแลบริหารจัดการ คัดเค้าเป็นคนที่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หนีเที่ยว เงินส่วนหนึ่งเขาได้จากเพื่อนชาย

หน้าที่ในครอบครัวและการตัดสินใจ

ถึงแม้ว่าคัดเค้าจะมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ไม่พึงประสงค์แต่หน้าที่ในครอบครัวของคัดเค้า ที่ต้องรับผิดชอบ คัดเค้ายังได้ปฏิบัติหน้าที่นั้นตามปกติ ทำทุกอย่างแทนพ่อแม่ดูแลน้อง ทำงานบ้าน หุงหาอาหารซักผ้ารีดผ้าเก็บกวาดเช็ดถูบ้านรวมทั้งงานอื่นๆ เท่าที่คัดเค้าจะทำได้และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ส่วนมากคัดเค้าจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจด้วยตนเองแต่ถ้าเป็นเรื่องที่คัดเค้าตัดสินใจไม่ได้คัดเค้าจะปรึกษาเพื่อน หรือพ่อแม่

การวางแผนอนาคตและความต้องการ

ความหวังในอนาคตของคัคเค้า คัคเค้าจะเรียนในสายวิชาชีพครู คัคเค้าอยากเป็นครูสอนในโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านเล็กๆ สร้างบ้านใหม่ให้กับพ่อแม่ ซื้อรถยนต์ใหม่ให้กับพ่อแม่ ซื้อรถยนต์เพื่อเป็นของขวัญให้กับตัวเอง เปิดร้านขายของชำให้กับพ่อแม่ ปัจจุบันคัคเค้ารอคอยการกลับมาของพ่อแม่เพื่อที่จะได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ให้พ่อแม่กลับมาพักผ่อนคอยเป็นกำลังใจให้คัคเค้ากับน้อง

วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของคัคเค้า คัคเค้าจะแก้ปัญหาคด้วยตัวเอง บางครั้งก็แก้ปัญหานั้นได้ บางครั้งก็แก้ไม่ได้ การแก้ปัญหาคัคเค้าจะปรึกษาเพื่อนที่เขาไว้วางใจเท่านั้น บางครั้งก็หนีปัญหาหรือไม่ก็ปล่อยเลยตามเลย ปัญหาของคัคเค้าส่วนมากคือปัญหาไม่เข้าเรียน ปัญหาส่วนตัว

สัมพันธภาพกับเพื่อน

คัคเค้าเป็นคนที่มีเพื่อนมากทั้งหญิงและชาย คัคเค้ามีสัมพันธภาพกับเพื่อนทั้งหญิงและชายด้วยบุคลิกของคัคเค้าเป็นคนช่างพูด สนุกสนานร่าเริงเป็นคนเปิดเผย เพื่อนของคัคเค้าส่วนมากมีพฤติกรรมคล้ายกับคัคเค้าแต่งกายไม่เรียบร้อย คบเพื่อนต่างเพศในลักษณะแฟน เพื่อนที่สนิทของคัคเค้าในกลุ่มมี 5 คน ที่ไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ โดยที่ทุกคนคบเพื่อนต่างเพศในลักษณะแฟนแล้วแยกกัน ไปเป็นคู่ๆ แต่ระยะต่อมาหลังจากคัคเค้าได้อยู่กินด้วยกันกับเพื่อนชายและไปอยู่ที่บ้านของฝ่ายชาย เพื่อนของคัคเค้าก็เริ่มออกห่างจากคัคเค้า ทำให้คัคเค้าไม่ค่อยมีเพื่อน

สภาพแวดล้อมใน โรงเรียนและชุมชน

คัคเค้าเข้าเรียนชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนประจำหมู่บ้านอยู่ที่ตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม คัคเค้าเป็นคนที่เรียนอยู่ในระดับดี เมื่อจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คัคเค้าไม่อยากจะเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้านซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบลและเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ ผู้ปกครองของคัคเค้าก็เหมือนกันกับผู้ปกครองของนักเรียนทั่วไปมีค่านิยมส่งลูกไปเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมที่เป็นโรงเรียนประจำอำเภอ

หรือไม่ก็เป็นโรงเรียนประจำจังหวัด คัดเค้าได้เข้าเรียนชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนประจำหมู่บ้านหลังจากนั้นก็ได้ออกไปสอบเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนประจำอำเภอ

เมื่อคัดเค้าเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน คัดเค้าได้สมัครสอบเข้ามาเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นโรงเรียนประจำอำเภอ พ่อแม่ของคัดเค้าได้ย้ายน้องสาวของคัดเค้าเข้ามาเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเช่นกัน หมู่บ้านอยู่ห่างจากโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ ประมาณ 13 กิโลเมตร ไม่มีรถโดยสารประจำทาง มีแต่รถประจำหมู่บ้านที่วิ่งไปกลับระหว่างอำเภอกับหมู่บ้านวันละ 2 เที่ยว และรับส่งนักเรียนด้วย พ่อแม่ของคัดเค้าก็ยังพยายามที่จะหาเงินส่งคัดเค้ากับน้องให้ได้ และได้ซื้อรถจักรยานยนต์ให้กับคัดเค้าและน้องขับไปโรงเรียน ขณะที่คัดเค้าเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 คัดเค้าเป็นคนที่ถูกกล่าวถึงออกพูดจาจะฉาน คัดเค้าได้รับคัดเลือกเป็นหัวหน้าห้อง คัดเค้าจะคอยติดตามครูให้มาสอน คัดเค้าได้เข้าร่วมกิจกรรมแกนนำเพื่อนช่วยเพื่อน แกนนำในโครงการต่อต้านยาเสพติด เป็นความภาคภูมิใจของคัดเค้า และครูแทบทุกคนจะรู้จักคัดเค้า

หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คัดเค้าได้เข้าเรียนต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์เหมือนเดิม แต่สิ่งที่ใหม่ของคัดเค้าคือมีเพื่อนใหม่ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนอื่นที่เข้ามาเรียนต่อที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ด้วยกัน แรก ๆ คัดเค้ามาโรงเรียนเช้าเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนทุกวัน เช่น กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทายกันและเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง หลังจากนั้นก็จะเข้าเรียนตามตารางเรียน เลิกเรียนกลับบ้านตรงเวลา ในภาคเรียนที่ 2 ขณะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คัดเค้ากับเพื่อนในกลุ่มมีความสนิทสนมกันมากขึ้นเริ่มชวนกันหนีเรียน หนีเที่ยว ออกเที่ยวกลางคืน ดิ้นสายมาโรงเรียน ไม่ทันเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง ไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นในการเรียน ชอบคุยขณะที่ครูสอน เหม่อลอย กลับในห้องรู้สึกเบื่อหน่ายการเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียนเข้าห้องสมุดเมื่อครูบังคับ คัดเค้าเป็นที่ชอบพูดจาเสียงดังกับเพื่อนแต่เขายังเป็นที่รักของเพื่อน ๆ หลายคนและเพื่อนพยายามช่วยเหลือคัดเค้าในเรื่องเรียนหรือทำงานกลุ่ม คัดเค้าเข้าห้องเรียนสายเป็นประจำ โดยแอบเข้าด้านหลังของโรงเรียน บางวันฝ่ายปกครองจับได้ว่าแอบเข้าด้านหลังโรงเรียน คัดเค้าและกลุ่มเพื่อนก็จะถูกทำโทษหรือไม่ก็ถูกทำทัณฑ์บน ในเวลาเรียนคัดเค้า

นั่งหลับเรียนไม่รู้เรื่อง ผลการเรียนมีปัญหา คิด 0, ร, มส เมื่อมีกิจกรรมที่ต้องซ่อมแถวซ่อมเวลาในการร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงในช่วงก่อนปิดภาคเรียน คัดเค้าคือหนึ่งในจำนวนนั้น คัดเค้ากับเพื่อน ๆ ในกลุ่มของเขาไม่ได้หันหน้ากับผลการเรียนหรือการซ่อมกิจกรรมดังกล่าวเลย ทุกคนกลับเห็นเป็นเรื่องตลกคุยกันหัวเราะอย่างสนุกสนาน และเล่าให้ครูที่เขาไว้ใจฟังด้วยซ้ำและรู้ตัวเองเสมอว่าตนเองไปทำอะไรจึงมีปัญหาแต่ก็ไม่ยอมปรับปรุง เมื่อคัดเค้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คัดเค้าได้พบกับเพื่อนชายที่เรียนอยู่โรงเรียนเอกชน ที่ทำข้อตกลงใช้สถานที่ทำการเรียนการสอนกับโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ คัดเค้าและเพื่อนชายจะนัดพบกันที่ได้ดูอาคารเรียน 1 ด้านทิศตะวันตกทุกวันแรก ๆ จะนัดพบกันในช่วงพักกลางวันพร้อมกับกลุ่มเพื่อนของคัดเค้าแต่หลังจากคบกับเพื่อนชายนานเข้า คัดเค้าเริ่มแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนแอบนัดกันถึงชั้น บางวันหนีเรียนไปเที่ยวด้วยกันสองต่อสอง ขาดเรียนต่อเนื่องกันหลายวัน โรงเรียนต้องติดต่อกับผู้ปกครองและเชิญผู้ปกครองมาพบกับทางโรงเรียนเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาพฤติกรรมของคัดเค้า ยิ่งแก้ก็เหมือนยังมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์หนักขึ้นทุกวัน บางวันเจตนามาโรงเรียนสายเพื่อที่จะไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเพราะตัวเองแต่งกายไม่เรียบร้อย รอให้เพื่อนเข้าชั้นเรียนเรียบร้อยแล้วค่อยหลบเข้าด้านหลังโรงเรียน บางวันคัดเค้าจะแอบหนีออกนอกบริเวณโรงเรียนในช่วงพักกลางวันโดยเพื่อนชายของคัดเค้าจะเอารถจักรยานยนต์มารับ ไม่เข้าเรียนในภาคบ่าย การแต่งกายของคัดเค้าที่แต่งกายมาโรงเรียนเป็นประจำคัดเค้าสวมเสื้อยืดคอตตอน กางเกงวอร์ม สวมรองเท้าแตะทาเล็บมือเล็บเท้าสีดำ ในแต่ละวันคัดเค้าคอยหลบหนีครูที่เข้มงวด เข้าเรียนเฉพาะวิชาที่ครูไม่สนใจว่าเขาจะอยู่หรือจะไปไม่จู้จี้จุกจิกกับเขา ทุกครั้งที่เชิญผู้ปกครองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคัดเค้า คัดเค้ารับปากว่าจะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น ให้เลือกระหว่างเรียนกับออกไปอยู่บ้านคัดเค้าเลือกที่จะเรียนแต่ก็ไม่ดีขึ้น ครูที่ปรึกษาเรียกไปพูดคุยให้ข้อคิดครูผู้สอนว่ากล่าวตักเตือน คัดเค้ารับฟังเหมือนกับเข้าใจแต่พฤติกรรมก็ไม่ได้ดีขึ้น ผลการเรียนต่ำครูหลายคนบอกว่า“เด็กที่ไม่มีพ่อแม่อยู่ด้วยเป็นแบบนี้แหละต้องทำใจเพราะผู้ปกครองที่มาเป็นป้าบอกเขาไม่ได้หรอก”

พฤติกรรมของคัดเค้าที่โรงเรียนเป็นเรื่องที่ทุกคนกล่าวถึงด้วยความเป็นห่วง ทุกคนตั้งคำถามว่าพ่อแม่เขาคิดอย่างไร มีคนเคยเตือนหรือไม่ แต่ไม่มีคำตอบที่ตอบกลับมา ผู้วิจัยเคยถามเพื่อนสนิทของคัดเค้าถึงความเป็นอยู่ของคัดเค้ากับเพื่อนชาย เพื่อนสนิทของคัดเค้าก็ตอบว่า ก็เป็น

เหมือนที่คุณครูเห็น และทุกคนเข้าใจ ผู้วิจัยคุยกับศักดิ์ คำ จะเอาอะไรกันแน่กับกับอนาคต ศักดิ์ คำ คอบว่าจะเรียนต่อในระดับปริญญาตรี หรือถ้ามีโอกาสได้เรียนก็จะเรียนในระดับสูงขึ้น หลังจากนั้นจะไม่ค่อยได้พบกับศักดิ์ คำจนอยู่มาวันหนึ่งศักดิ์ คำได้ไปพบครูที่ปรึกษา และพูดกับครูที่ปรึกษา ว่ารรมจริง เขาเห็นได้ด้วยตัวเขาแล้วถ้าเขาเชื่อผู้ใหญ่ตั้งแต่ตอนแรกเขาคงไม่ทรمانต้องคอย คิดตามเพื่อนชาย เอาอกเอาใจเพื่อนชายขนาดนี้ แล้วศักดิ์ คำก็ร้องไห้เล่าเรื่องความเป็นอยู่ที่ศักดิ์ คำ เขาอยู่กับเพื่อนชายของเขาให้ครูที่ปรึกษาฟังอย่างละเอียดจนจบแล้วเขาก็หยุดร้องไห้ ศักดิ์ คำพูดทิ้ง ท้ายกับครูที่ปรึกษาของเขาว่า “ขณะนี้ศักดิ์ คำมีความสุขใจมากเลยเหมือนยกภูเขาออกจากอก”

สิ่งที่ศักดิ์ คำทำได้ดีและเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันกีฬาภายในเป็นกิจกรรมที่ศักดิ์ คำ ไม่เคยขาด และเป็นกำลังสำคัญที่จะให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยดีคือ การเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขัน กีฬาภายในของโรงเรียน ศักดิ์ คำจะเป็นคนคอยประสานงานทุกเรื่องทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ น้อง ๆ ในคณะที่ได้ทุกคน ศักดิ์ คำมีความสุขในการได้แสดงออก ได้แต่งตัวสวย ๆ ได้โชว์ความสามารถ ในการเชียร์ ผลงานที่ได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ

การดำเนินชีวิตของศักดิ์ คำ ศักดิ์ คำมีความรู้สึกลัวว่าสังคมไทยในปัจจุบันมีความยุ่งยาก มีแต่คนเห็นแก่ตัว แต่ไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของศักดิ์ คำ ถึงแม้ว่าจะเป็น การดำเนินชีวิตที่หลงผิดไปบ้าง สังคมชนบท ครอบครัว และโรงเรียนยังให้โอกาสศักดิ์ คำเสมอ สิ่งที่ ศักดิ์ คำมีความสนใจและต้องการทำให้ได้ดี คือทำตามความต้องการของพ่อแม่ พ่อแม่ไม่เคยห้าม ไม่เคยบังคับในเรื่องที่ศักดิ์ คำอยากจะทำ พ่อแม่พูดเสมอว่าถึงเราไม่มีเงินถ้าเราได้ทำงานดี ๆ ได้ทำ อะไรที่ดีมีแต่คนนับหน้าถือตา เป็นสิ่งหนึ่งที่เตือนให้ศักดิ์ คำอยากทำดีให้คนยอมรับ ศักดิ์ คำ ต้องการคนที่เข้าใจและสามารถแก้ปัญหาหรือให้คำปรึกษา

ความมีอิสระ

จากการที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา ความมีอิสระมีมากอยู่แล้ว ศักดิ์ คำมีความอิสระทั้งใน ด้านความคิด การตัดสินใจ และการดำเนินชีวิต ในการที่ศักดิ์ คำมีอิสระมากจนเกินไป และความ คึกคะนองรวมทั้งความมีอิสระในการคบเพื่อน ศักดิ์ คำทำทุกอย่างที่ตนเองอยากจะทำ ศักดิ์ คำได้ออก เที่ยวตามงานบุญงานประเพณีต่างๆ ไปดูภาพยนตร์ เล่นเกมไปเที่ยวช้อปปิ้ง และคบเพื่อนชาย

ในฐานะผู้รัก โดยไม่ได้คำนึงถึงความมีเหตุผล จากความมีอิสระของคัตเต้าส่งผลให้เขาได้
ตัดสินใจทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสมมีผลกระทบต่อการศึกษาและพ่อแม่ไม่สามารถที่จะห้ามคัตเต้าได้

สัมพันธ์ภาพกับครู

คัตเต้ามีความสัมพันธ์กับครูได้ดี แต่ด้วยพฤติกรรมของคัตเต้าเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึง
ประสงค์ ครูหลายคนที่พบเห็นก็ว่ากล่าวตักเตือน ทำให้คัตเต้าพยายามที่จะหลบหลีก ทำให้
สัมพันธ์ภาพกับครูมีน้อย คัตเต้าจะมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับครูที่คัตเต้าไว้ใจไม่กี่คนและครูที่ปรึกษา
คัตเต้าจะเข้าเรียนเฉพาะรายวิชาที่ครูไม่ว่ากล่าวตักเตือนเขาเท่านั้น

กรณีศึกษาที่ 6

ข้อมูลส่วนตัว

แพงพวยอายุ 17 ปี ส่วนสูง 162 เซนติเมตร น้ำหนัก 51 กก. รูปร่างสมส่วน ผิวขาว หน้ารูปไข่ ตาโต ตัดผมสั้นเลยคิงหู เขียนขอบตาด้านล่างแต่งหน้าเล็กน้อย สุขภาพร่างกายแข็งแรง แพงพวยเป็นคนสวย โดดเด่นในหมู่บ้านและในโรงเรียน แพงพวยเป็นคนพูดจาชัดถ้อยชัดคำแต่พูดน้อย ชอบฟังเพื่อนคุยกล้าแสดงออก ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีความคิด คิมีเหตุผล บุคลิกลักษณะภายนอกแพงพวยเป็นคนเรียบร้อย แพงพวยเป็นคนคือเจียบที่ บางครั้งการนิ่งเฉยของแพงพวยทำให้คนอื่นคาดไม่ถึงว่าพฤติกรรมการแสดงออกของแพงพวยจะตรงกันข้ามกับบุคลิกของเธอ แพงพวยเป็นคนที่ชอบดูโทรทัศน์ ชอบร้องเพลงโดยเฉพาะเพลงสดริงสนใจ นาฏศิลป์ไทย ชอบอ่านหนังสือตลกขบขัน ชอบออกกำลังกายด้วยการเล่นกีฬาแบดมินตัน การเคลื่อนไหวแบบโยคะ

สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

ครอบครัวของแพงพวยมีทั้งหมด 4 คน มีพ่อแม่ พี่สาวและแพงพวย แพงพวยไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ พ่อแม่เอาแพงพวยและพี่สาวมาฝากคุณยาย และคุณป้า(พี่สาวแม่)เป็นคนเลี้ยงและดูแลตั้งแต่แพงพวยอายุ 5 ขวบ บ้านที่แพงพวยอาศัยอยู่ในบ้านของน้ำ(น้องสาวของแม่)อยู่ที่ ตำบลบ่อพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากโรงเรียนที่แพงพวยเรียนอยู่ประมาณ 15 ก.ม. แพงพวยกับพี่สาวมีความผูกพันบ้านหลังนี้มาก แพงพวยเกิดที่กรุงเทพมหานคร พ่อของแพงพวยเป็นนายทหารเรือทำงานที่กรมทหารปืนตानी แม่ของแพงพวยมีอาชีพรับจ้าง อยู่ที่กรุงเทพมหานคร ในวัยเด็กแพงพวยอยู่กับแม่ที่กรุงเทพมหานคร ด้วยภาระหน้าที่การงานแม่จึงต้องจ้างนางมาเลี้ยงเพื่อช่วยพ่อในการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว แม่จึงเป็นต้องจ้างพี่เลี้ยงมาดูแลแพงพวย แต่พี่เลี้ยงแต่ละคนก็ดูแลแพงพวยได้ไม่คีนักแม่ได้เปลี่ยนพี่เลี้ยงมาดูแลแพงพวยถึง 3 คน คนแรกติดการพนันเล่นไพ่ พี่เลี้ยงคนที่สองมาดูแลแพงพวยได้ไม่นานก็ไปเล่นไพ่และเล่นไพ่เตลตาแก่กับโรงบ่อคบบม แม่จึงได้เปลี่ยนพี่เลี้ยงแพงพวยเป็นคนที่ 2 ให้มาดูแลแพงพวยพี่เลี้ยงคนที่ 2 ของแพงพวย กลับคุยแต่โทรศัพท์ที่ไม่สนใจแพงพวย แม่จึงนำแพงพวยไปฝากให้ ยายหมวยแก่เลี้ยงซึ่ง

ท่านเอาใจใส่ดูแลแพงพวยเป็นอย่างดี ชายหมวยแก่เลี้ยงแพงพวยอยู่จนถึงอายุ 5 ขวบแม่เห็นว่าชายหมวยแก่อายุมากแม่สงสารกอดปรกกับแพงพวยกำลังชนแม่ต้องทำงานหนักมากขึ้นแม่จึงส่งแพงพวยไปอยู่กับยาย ความประทับใจในวัยเด็กแพงพวยประทับใจเมื่อพ่อแม่พาแพงพวยไปเที่ยวตาห่างสรรพสินค้า เที่ยวสวนสัตว์ ไปรับประทานอาหารนอกบ้าน ทุกวันหลังเลิกงานพ่อแม่จะรีบกลับมาจับแพงพวยและพาไปเดินเล่นที่สวนสาธารณะ เพื่อ ไปออกกำลังกายเป็นสิ่งที่ทำให้แพงพวยมีความรักความผูกพันกับพ่อแม่มาตลอด

สภาพความเป็นอยู่ของแพงพวยเป็นสังคมชนบทที่ กำลังมีการพัฒนาเป็นสังคมเมือง หมู่บ้านของแพงพวยเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของตำบล มีสถานีตำรวจเป็นที่ตั้งของโรงเรียนมัธยมประจำตำบล มีการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนในรูปแบบที่ทันสมัย ซึ่งคนในชุมชนถือว่าเป็นการบ่งบอกถึงฐานะความเป็นอยู่ทางสังคม บ้านที่แพงพวยอาศัยอยู่กับครอบครัวไปทั้งหมด 2 ชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้ มีร้านเสริมสวยในบ้านเงินของน้ำ(น้องสาวของแม่) มีการจัดบ้านเป็นระเบียบเรียบร้อย มีเครื่องอำนวยความสะดวกตามฐานะ บริเวณบ้านมีรั้วรอบขอบชิด หน้าบ้านมีรั้วคอก ไม้เจียวชุ่ม มีม้านั่งสำหรับนั่งพักผ่อน มีบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกัน 2 หลัง บ้านของน้ำ(น้องสาวของแม่)และบ้านของป้า(พี่สาวแม่) บริเวณบ้านกว้างแต่อยู่ในชุมชนที่ค่อนข้างแออัด แพงพวยมีการดำเนินชีวิตที่บ้านเหมือนกับวัยรุ่นทั่วไป เล่นบั้ง เที่ยวบั้ง ไปหาเพื่อนบั้ง ความรักที่แพงพวยมีต่อแม่และพี่สาวพี่ชาย (พี่สาวแม่) และพี่สาวของแพงพวย 3 คนคือพี่สาวจะอยู่กินด้วยกันและแยกบ้านกันนอนเท่านั้น แพงพวยตื่นนอนแล้วบริหารจัดการเวลาของตนเอง อาบน้ำแต่งตัวรับประทานอาหารเช้าแล้วก็ไปโรงเรียน กลับจากโรงเรียน ทำการบ้าน อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์แล้วเข้านอน แพงพวยแพงพวยไม่ได้ทำอะไรเลยเป็นวันที่เรียนหนังสือผ่านไปเฉยๆ ลมบุคลิกที่นิ่งเงียบดูเป็นคนเรียบร้อยการดำเนินชีวิตที่บ้านจะต้องทำให้คนอื่นไว้วางใจ บางวันแพงพวยมีนัดออกไปเที่ยวงานบุญงานประเพณีกับเพื่อน ๆ ทั้งหญิงและชาย ก็จะแอบไปหลังจากที่ทุกคนเข้านอนแล้วและกลับเข้ามาให้พับผ้าที่ป้า(พี่สาวของแม่)หรือคนในบ้านจะตื่น พี่สาวของแพงพวยทราบว่าน้องมีพฤติกรรมไม่ดีแต่ก็ห้ามอะไรน้องไม่ได้ แพงพวยไม่เคยถูกจับได้เลย บางครั้งถ้าแพงพวยอยากออกไปเที่ยวกับเพื่อนแพงพวยจะวางแผนให้เพื่อนมาขออนุญาตจากยายขอยุญาติให้ไปก็ได้ไป เพราะยายของแพงพวยเป็นคนที่ค่อนข้างเข้มงวด เจ้าระเบียบบางครั้งแพงพวยบอกว่าขออนุญาตไปบ้านเพื่อนแต่หนีไปที่อื่นกับเพื่อนชาย ยายของแพงพวยอายุ 81 ปี

เป็นคนที่แข็งแรงมากเป็นคนที่มีโอกาสได้เรียนหนังสือในสมัยก่อน ขยายพยายามที่จะเล่าถึงความลำบากที่ตนเองได้เดินทางไปเรียนให้ฟัง และถือโอกาสสอนลูกหลานที่อยู่ด้วยกันขณะนั้น ได้ฟังและจะได้ติดตามไปด้วยโดยให้เหตุผลว่าทุกอย่างจะได้ไม่ลำบากในอนาคต ถึงพ่อแม่ต้องไปทำงานต่างจังหวัด ความรักความอบอุ่นที่ได้จากยายก็เป็นความรักความอบอุ่นที่มากพอ การติดต่อกับพ่อแม่ทางโทรศัพท์แทบทุกวันเป็นความอบอุ่นทางจิต เมื่อมีโอกาสไปอยู่กับพ่อแม่ก็มีความสุขเพิ่มมากขึ้น แต่ด้วยความผูกพันรู้กับยายตั้งแต่เด็กก็อดคิดถึงไม่ได้อยากกลับมาหายาย แพงพวยไม่มีปัญหาที่ต้องแยกกันอยู่กับพ่อแม่

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

ครอบครัวของแพงพวยถือว่าเป็นครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมพอสมควร จัดอยู่ในฐานะดี มีที่นาหลายสิบไร่ อาชีพของพ่อแม่มั่นคง แพงพวยไม่ได้มีปัญหาด้านการเงิน รายได้ของครอบครัวสามารถที่เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้อยู่ได้อย่างสบาย แพงพวยได้เงินมาโรงเรียนวันละ 40 บาทเป็นค่าอาหารกลางวัน

หน้าที่ในครอบครัว และการตัดสินใจ

หน้าที่ในครอบครัวของแพงพวยคือเรียนหนังสือ และทำงานบ้าน กวาดบ้านถูบ้านล้างถ้วยล้างชาม เพราะหน้าที่อื่นๆ ในครอบครัว(พี่สาวของแม่)ของแพงพวยจะเป็นคนดูแล ในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของแพงพวยในช่วงที่แพงพวยเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การตัดสินใจแพงพวยจะตัดสินใจเองแทบทุกเรื่อง ทุกคนจะให้ความอิสระในการตัดสินใจ แต่พอแพงพวยเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การตัดสินใจในแต่ละเรื่องต้องมีเหตุผลและยายต้องยอมรับ

การวางแผนอนาคตและความต้องการ

สังคมปัจจุบันมีส่วนที่ทำให้ทุกครอบครัวดำเนินชีวิตอย่างลำบากมาก แพงพวยมีความรู้สึกว่าการสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ต้องดิ้นรนเพื่อให้อยู่รอดและทัดเทียมกับคนอื่น ทำให้แพงพวยไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ได้แต่คิดถึงและต้องทำใจยอมรับ เป็นสังคมที่น่ากลัวไว้ใจกันไม่ได้ง่าย ๆ ต้องระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา โครงการและความหวังในอนาคตของแพงพวย ขอให้มั่งงานทำ และมีรายได้ที่มั่นคง เรียนจบปริญญาตรีที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือรับราชการตำรวจ มีบ้านอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ และคุณแม่พ่อคุณแม่มีเวลาให้กันและกันเลิกงานแล้วมาอยู่ด้วยกัน แพงพวย

รอกการได้กลับมาอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว แพงพวยมีความรู้สึกว่าได้ได้อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวความสุขความอบอุ่นก็คงมีมากกว่านี้ และแพงพวยได้ตั้งใจเอาไว้ว่าถ้าเขามีครอบครัวมีลูก เขาจะสร้างครอบครัวที่อบอุ่น แพงพวยจะเลี้ยงลูกด้วยตัวเองจะอยู่กับลูกคอยสั่งสอนและให้คำปรึกษากับลูก เมื่อแพงพวยมีปัญหาเนื่องจากแพงพวยอยู่กับเพื่อนมาก ผูกพันกับเพื่อนเมื่อมีปัญหาแพงพวยจะปรึกษาเพื่อน แต่ถ้าเพื่อนช่วยเหลือไม่ได้ถึงจะปรึกษายายหรือปรึกษาแม่ แพงพวยต้องการผู้ที่เข้าใจที่เชื่อใจได้ที่คอยให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ และคอยให้กำลังใจในเวลาที่ต้องการ

วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของแพงพวย แพงพวยจะปรึกษาเพื่อน เพราะเวลาส่วนมากแพงพวยจะอยู่กับเพื่อน ๆ เวลามีปัญหาอะไรแพงพวยก็จะปรึกษากับเพื่อนก่อน แต่ถ้าเพื่อนให้คำปรึกษาไม่ได้ แพงพวยจึงจะปรึกษายายและป้า(พี่สาวของแม่)หรือครูที่ปรึกษา

สัมพันธภาพกับเพื่อน

แพงพวยมีเพื่อนทั้งเพื่อนหญิงและชาย มีทั้งเพื่อนที่อยู่ห้องเดียวกันและอยู่คนละห้อง แพงพวยมีกลุ่มเพื่อสนิทที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันประมาณ 4-5 คนไปมาหาสู่กันเสมอ เพราะอยู่วัยเดียวกัน เรียนหนังสืออยู่ในระดับชั้นเดียวกัน ในกลุ่มเพื่อนของแพงพวยเป็นกลุ่มที่มีความทะเยอทะยานสูง แต่งตัวทันสมัย ต่างคนต่างมีเพื่อนชายจะไปไหนมาไหนด้วยกัน เป็นกลุ่ม

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน

แพงพวยกับพี่สาวเข้าเรียนชั้นอนุบาลและชั้น ป. 1 ที่โรงเรียน ประจำหมู่บ้านที่คุนยายจะต้องไปรับไปส่งวันใดที่แพงพวยอแง ยายต้องอยู่เฝ้าแพงพวยกับพี่สาวที่โรงเรียนทุกวัน คำนวณส่งสารคุนยาย คำนวณจึงขู่แพงพวยว่าถ้าให้ยายอยู่เฝ้าที่โรงเรียนคำนวณจะจับยายแพงพวยจึงยอมให้ยายกลับบ้านและมารับในตอนเย็น แพงพวยเป็นคนที่เรียนดีหลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนประถมศึกษาประจำหมู่บ้าน แพงพวยได้มาสอบเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ หมู่บ้านของแพงพวยอยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 15 กิโลเมตร แพงพวยเดินทางมาโรงเรียนด้วยรถจักรยานยนต์ หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แพงพวยได้สมัครเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ ด้วยการคัดเลือกโควตาเรียนดีของโรงเรียนและได้อยู่ห้องที่เรียนดีที่สุด แพงพวยเป็นนักเรียนที่เรียนดี เข้าเรียนทุกรายวิชาตามตารางเรียน พักกลางวันแพงพวยกับเพื่อนก็จะรับประทานอาหารที่โรงอาหารของโรงเรียนกับกลุ่มเพื่อนสนิท

หลังจากนั้นก็จับกลุ่มกันอยู่ที่ใต้ถุนอาคารเรียน 1 เพื่อรอเข้าเรียนในภาคบ่าย แพงพวยไม่เคยมี ปัญหาในวิชาที่เรียน ผลการเรียนของแพงพวยอยู่ในระดับดีคะแนนเฉลี่ย 3.60 แพงพวยชอบเรียน ในวิชาประวัติศาสตร์และวิชาพลศึกษามากที่สุด ไม่ชอบวิชาศิลปะและคอมพิวเตอร์ วิชาที่ยากที่สุด ของแพงพวยคือ ชีววิทยาและเคมี และวิชาที่ง่ายที่สุดของแพงพวยคือวิชาพระพุทธศาสนาวิชาที่ ต้องเอาใจใส่มากที่สุดของแพงพวยคือวิชาคณิตศาสตร์ ขณะที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แพงพวย ปฏิบัติตัวตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ได้รับคำชมจากครูที่สอนและครูหลายท่าน แพงพวยเข้า เรียนและเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนเป็นไปตามปกติ มีพฤติกรรมของแพงพวยเริ่มเปลี่ยนไป หลังจากแพงพวยมีเพื่อนกลุ่มใหม่ที่แบ่งกลุ่มชัดเจน ขณะที่แพงพวยเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แพงพวยมีเพื่อนชายที่คบกันในฐานะคนรัก แพงพวยเปลี่ยนไปจากเดิมมาก แพงพวยมาโรงเรียนแต่ เข้า แต่งกายเรียบร้อยแต่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงไม่เข้าร่วมกิจกรรมหรือภารกิจที่ได้รับ มอบหมายช่วงก่อนประกอบพิธีหน้าเสาธง โดยแพงพวยให้เหตุผลว่ากลัวครูตัดผม ซึ่งทางโรงเรียน ได้ประกาศระเบียบของ โรงเรียนอย่างชัดเจน แต่กลุ่มของแพงพวยเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมต่อต้าน อยากให้ผมยาวอยากแต่งตัวให้เป็นจุดเด่น พยายามหาเหตุผลมาอ้าง บางครั้งอ้างว่าต้องไปร้าน คอมพิวเตอร์หาข้อมูลทำรายงาน ไปติดต่อธุระที่ธนาคาร ถ้าถูกถามบ่อยเข้าแทนที่จะเข้าโรงเรียน ทางด้านหน้าประตูโรงเรียน ก็จะแอบปีนรั้วเข้าด้านหลังโรงเรียน

บุคลิกของแพงพวยดูเป็นคนเรียบร้อยมีเพื่อนจำนวนมากทั้งหญิงและชาย เป็นที่รักของ คุณครูหลายคน แต่เหมือนกับแพงพวยมีอะไรซ่อนอยู่ในใจ เวลาพูดคุยกับครูแพงพวยจะพูดน้อย ถามคำตอบคำ ถ้าแพงพวยมีเวลารว่างจากการเรียนแพงพวยจะแอบหนีออกนอกบริเวณ โรงเรียน ไปกับเพื่อนชาย ไปกับเพื่อนที่รู้จักกันจากการไปเที่ยวแล้วพบกันบ้าง บางครั้งไปที่ร้านเสริมสวย ฝึาเพื่อนชาย ที่เล่นการพนันและติดการพนัน บางครั้งก็ไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆหรือไป บ้านเพื่อนที่มีงานบุญ โรงเรียนได้เชิญผู้ปกครองของแพงพวยมาเพื่อชี้แจงปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่เป็นพฤติกรรมไม่พึงประสงค์หลายครั้ง และแพงพวยถูกคณะกรรมการส่งเสริมระเบียบวินัยว่า กล่าวตักเตือนกรณีผู้สาวหลายครั้ง แต่พฤติกรรมของแพงพวยก็ยังไม่ดีขึ้น แพงพวยชอบการจัด กิจกรรมของโรงเรียนมีความสุขกับการได้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เป็นสิ่งเดียวที่ทำให้ แพงพวยกับเพื่อนๆ ได้รวมกลุ่มกันเหมือนกับก่อนหลายเวลาไม่ได้เรียน แพงพวยไม่ยอมให้มี วันหยุดหรือวันปิดภาคเรียนเพราะแพงพวยต้องแยกกับกลุ่มเพื่อน แพงพวยรู้สึกเหงาเมื่อ ไม่มีเพื่อน

สังคมในหมู่บ้านของแพงพวย เป็นหมู่บ้านที่เศรษฐกิจดี มีฐานะทางการเงินค่อนข้างดี ฉะนั้น การดำเนินชีวิตของกลุ่มแพงพวยจึงเป็นวัยรุ่นยุคใหม่ มีโทรศัพท์มือถือคบเพื่อนต่างเพศ เปลี่ยนกันแวะเวียนไปเล่นบ้านเพื่อน ไม่เคยลำบากเรื่องอาหารการกินอยากจะทำอะไรก็ ซื้อตามร้านค้าในหมู่บ้านหรือไม่ก็เดินทางเข้าไปซื้อที่ตลาดในอำเภอ เวลาจะไปไหนแพงพวยก็

บอกขายว่าจะไปหาเพื่อนในกลุ่มแล้วแพงพวยก็แอบหนีไปที่อื่นเป็นประจำ แพงพวยเป็นคนหน้าตาดีมีเพื่อนผู้ชายเข้ามาพูดคุยด้วยเสมอ แต่อยู่ที่บ้านไม่มีใครทราบว่าแพงพวยมีเพื่อนชาย นอกจากพี่สาวและเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน เพื่อนชายของแพงพวยเป็นเพื่อนนักเรียนด้วยกันที่มีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยดี พี่สาวเตือนก็ไม่ฟังเพื่อนบอกเพื่อนห้ามแพงพวยก็ไม่ฟัง ยิ่งบอกก็เหมือนยิ่งยุ แพงพวยกับเพื่อนชายแอบหนีเที่ยวเป็นประจำใน ระยะเวลาหลังๆ แพงพวยกับเพื่อนในกลุ่มมีปัญหากันแพงพวยแยกตัวออกมาจากกลุ่มและไปไหนมาไหนคนเดียวหรือบางครั้งก็ไปกับเพื่อนชาย กลับเข้าบ้านมีดๆคำ บางครั้งก็ไปนอนค้างคืนที่บ้านเพื่อน และเพื่อนใหม่ที่มีพฤติกรรมคล้ายกันซึ่งก็เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ความมีอิสระ

ความมีอิสระแพงพวยมีอิสระในการที่จะคิดทุกเรื่อง ด้วยความที่มีความมีอิสระ แพงพวยได้ปฏิบัติตัวตามใจของตัวเองโดยไม่มีเหตุผล แอบหนีเที่ยวกับเพื่อน

สัมพันธ์ภาพกับครู

แพงพวยเป็นคนที่มิบุคลิกเรียบร้อย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความอ่อนโยน มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับครูทุกท่าน เป็นที่รักของครูหลายท่านที่ได้พบเห็น

กรณีศึกษาที่ 7

ข้อมูลส่วนตัว

มะเกลือเป็นชายหนุ่ม อายุ 17 ปี ส่วนสูง 165 เซนติเมตร น้ำหนัก 65 กก.

รูปร่างท้วมผิวกวไบหน้ากลม ผมหยิก ตาโต หูคาง ได้ชัดเจนแต่เป็นคนที่พูดน้อย ไม่กล้าแสดงออก มะเกลือเป็นคนที่สุขภาพแข็งแรง เวลาว่างมะเกลือดูโทรทัศน์ ดูภาพยนตร์อ่านหนังสือประเภท ลีลับ ตลกขบขัน หนังสือกีฬา และหนังสือ แนวจินตนาการ มะเกลือชอบเล่นกีฬาเซปักตะกร้อ สนุกเกอร์ เล่นดนตรีประเภทกีตาร์ ร้องเพลงแนวเพลงสตริง งานอดิเรกของมะเกลือคือ ฟังเพลง อ่านหนังสือ มะเกลือมีพี่น้อง 2 คน น้องชายของมะเกลือ อายุ 7 ขวบ เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่กับพ่อแม่ที่กรุงเทพมหานคร มะเกลือเป็นเด็กที่เติบโตมาจากกรุงเทพมหานครเข้าเรียนชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่กรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นพ่อแม่ได้ให้มะเกลือกลับมาอยู่ที่บ้านที่ตำบลหนองเรือ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นบ้านที่พ่อแม่มะเกลือปลูกไว้ให้มะเกลือมาอยู่ในการดูแลของป้า (พี่สาวของพ่อ) มะเกลือเองก็ไม่ทราบเหตุผลที่พ่อแม่ให้มะเกลือกลับมาเรียนที่บ้านซึ่งมะเกลือต้องอยู่คนเดียว ทั้งที่มะเกลือก็อยู่กับพ่อแม่ตลอดไม่มีปัญหาอะไร มะเกลือสรุปความความเข้าใจของตัวเองว่าเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของพ่อกับแม่เท่านั้น หรืออยากให้มะเกลือมาเฝ้าบ้าน มะเกลือจะได้พบกับพ่อแม่ในช่วงหยุดเทศกาล หรือวันนักขัตฤกษ์เท่านั้น

สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

บ้านของมะเกลืออยู่ในหมู่บ้านสังคมชนบท ที่ดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย เป็นหมู่บ้าน ที่การคมนาคมไม่สะดวกซึ่งตั้งอยู่ห่างจากอำเภอนาเชือก ประมาณ 20 กิโลเมตร อยู่ตำบลหนองเรือ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ถนนเป็นถนนลูกรังแยกออกจากถนนสายหลักการเดินทางค่อนข้างลำบาก บ้านของมะเกลือเป็นบ้านชั้นเดียว ไม่มีรั้วรอบขอบชิด สภาพแวดล้อมประกอบไปด้วยบ้านญาติพี่น้อง ภายในบ้านมีเครื่องอำนวยความสะดวกทุกอย่างแต่การจัดบ้านไม่เก๋ไม่ระเบียบ ครอบครัวของมะเกลือ มีทั้งหมด 4 คนคือ พ่อ แม่ มะเกลือ และน้องชาย พ่อแม่และน้องชาย มะเกลืออยู่ที่กรุงเทพมหานคร มะเกลืออยู่คนเดียวที่บ้านตามลำพัง พ่อแม่ตามใจมะเกลือทุกอย่างอยากได้คอมพิวเตอร์พ่อแม่ก็ซื้อให้ อยากได้รถจักรยานพ่อแม่ก็ซื้อให้แต่มะเกลือ

ไม่เข้าใจอยู่เรื่องเดียวคือทำไมเราต้องอยู่คนเดียวเมื่อน้องก็ได้อยู่กับพ่อแม่

การดำเนินชีวิตของมะเกลือแตกต่างไปจากวัยรุ่นที่อยู่ในหมู่บ้านทั่วไป เพราะมะเกลือเติบโตมาจากกรุงเทพมหานคร ไม่เคยลำบากในการหาอาหาร ไม่เคยมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในชนบท อาหารพื้นบ้านบางอย่างไม่ถูกรับประทานไม่เป็น แต่ดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวันอยู่ที่บ้านไม่แตกต่างกับวัยรุ่นทั่วไปที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา ป้า(พี่สาวของพ่อ)จะคอยหุงหาอาหารไว้ให้มะเกลือ ทั้งเช้าและเย็น แต่ถ้าป้า(พี่สาวของพ่อ)ไม่ได้เตรียมไว้ให้มะเกลือก็จะหาซื้ออาหารรับประทานเองตามร้านค้าในหมู่บ้าน เมื่อกลับถึงบ้านมะเกลือมีความรู้สึกรู้สึกว่าเป็นบรรยากาศที่น่าเบื่อ เข้าบ้านอยู่ในบรรยากาศเดิมๆ นานๆ เพื่อนก็จะไปที่บ้านของมะเกลือบ้างเพราะมะเกลือจะมีเพื่อนที่โรงเรียนเป็นส่วนมาก หรือบางครั้งบ้านของมะเกลือก็เป็นสถานที่ที่ใช้ในการสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนที่หนีเรียนไปรวมกลุ่มกันเพราะไม่มีใครสนใจเขามากนักป้า(พี่สาวของพ่อ)ก็ทำได้แค่เพียงคอยห่าง ๆ

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวมะเกลือมีฐานะค่อนข้างดี พ่อแม่ของมะเกลือทำงานที่กรุงเทพมหานคร มีรายได้ที่มั่นคงส่งให้มะเกลือสัปดาห์ละ 1,000 บาทไม่มีปัญหาทางการเงิน ถ้ามีความจำเป็นที่จะใช้จ่ายเพิ่มเติมมะเกลือสามารถที่จะขอจากพ่อแม่ได้ตลอด

หน้าที่ในครอบครัวและการตัดสินใจ

มะเกลืออยู่คนเดียวตามลำพัง หน้าที่ในบ้านของมะเกลือต้องทำอะไรทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการซักเสื้อผ้า รีดผ้า ล้างถ้วยล้างชาม กวาดบ้านดูบ้าน การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ถ้าเป็นเรื่องที่มะเกลือสามารถตัดสินใจด้วยตัวเองได้มะเกลือตัดสินใจด้วยตัวเอง แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ต้องมีค่าใช้จ่ายหรือเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของมะเกลือ มะเกลือก็จะปรึกษาพ่อแม่ หรือครูคนที่มะเกลือไว้วางใจ

การวางแผนอนาคตและความต้องการ

ในวัยเด็กมะเกลือเรียนไปทั้งที่ไม่มีหวังในอนาคต ในความที่มะเกลือเด็กเกินไปที่จะคิดถึงอนาคต แต่มะเกลือเองมีความใฝ่ฝันของมะเกลือคือเป็นวิศวกรและเป็นพนักงานบัญชี อยากจะเรียนให้จบในระดับปริญญาโท ต้องการอยู่ร่วมกับพ่อแม่เป็นชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์

วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของมะเกลือมะเกลือแก้ปัญหาด้วยตัวของเธอเองแต่ถ้าเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของมะเกลือ มะเกลือก็จะปรึกษาพ่อแม่

สัมพันธภาพกับเพื่อน

มะเกลือมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนในชั้นเรียนได้ทุกคน ทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ได้ดี และเป็นที่ยรักของเพื่อน แต่หลังจากเวลาเรียนแล้วมะเกลือจะไปไหนมาไหนคนเดียว มะเกลือไม่มีเพื่อนสนิทและไม่เคยมีปัญหากับใคร ทราบแต่เพียงว่าเหตุผลของมะเกลือที่ไปไหนมาไหนคนเดียว นั้นสบายใจกว่า

สภาพแวดล้อมใน โรงเรียนและชุมชน

หลังจากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากกรุงเทพมหานครแล้ว พ่อแม่ได้ส่งมะเกลือมาอยู่ที่บ้าน มะเกลือได้สอบเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ มะเกลือจะเดินทางมาโรงเรียนโดยรถจักรยานยนต์ เพราะหมู่บ้านของมะเกลือมีรถโดยสารประจำหมู่บ้านที่รับส่งนักเรียนและผู้คนที่เดินทางมาติดต่อธุระในอำเภอวันละ 2 เที่ยว คือเข้ามาส่งนักเรียนและผู้โดยสารและรับผู้โดยสารกลับ และเย็นเข้ามารับนักเรียน บางวันก็ไม่มีเพราะถูกว่าจ้างให้ไปที่อื่น นักเรียนในหมู่บ้านของมะเกลือที่มาเรียนหนังสือที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์มีไม่มาก เพราะการเดินทางมาเรียนไม่สะดวก ผู้ปกครองบางคนตัดสินใจไม่ให้ลูกเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา เพราะความยากจนและความไม่สะดวกในการเดินทาง มะเกลือมาโรงเรียนทุกวันแต่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงบางวัน ทั้งที่มะเกลือมาทันเวลาประกอบพิธีหน้าเสาธงทุกวันแต่มะเกลือ ไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อมีคนถามถึงเหตุผลมะเกลือยอมรับตรง ๆ ว่าบางวันก็ขี้เกียจ

แต่ตามความเป็นจริงแล้วเท่าที่สังเกตเห็นในวันที่ที่มะเกลือไม่ร่วมกิจกรรม เพราะมะเกลือแต่งกายไม่เรียบร้อยตื่นสาย เสื้อผ้าไม่ได้ซัก หรือไม่ได้รีดเสื้อผ้า มะเกลือชอบแต่งกายมาโรงเรียนด้วยเสื้อยัดกางเกงวอร์มรองเท้าแตะ พฤติกรรมของมะเกลือที่พบบ่อย ในวันที่แต่งกายด้วยชุดนักเรียน มะเกลือจะปล่อยเสื้อลอยชาย ผมหยาวไว้เลื้อยยาว ถ้าครูพบเห็นและว่ากล่าวตักเตือน มะเกลือก็ปฏิบัติตามจะรีบหนีบชายเสื้อเข้าในกางเกง อมยิ้มแล้วก็จะทำความเคารพก่อนเดินหลบไป พอไม่นานมะเกลือก็จะดึงออกเหมือนเดิม การว่ากล่าวตักเตือนมะเกลือจะยอมรับทุกครั้ง ไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบ แต่ก็ไม่ยอมปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง มะเกลือจะเข้ามาโรงเรียนเมื่อเพื่อนชั้นเรียนหมดแล้ว โดยแอบปีนรั้วเข้ามาข้าง แอบเข้าด้านหลังโรงเรียนบ้าง และเข้าเรียนเป็นบางรายวิชาที่เขามีความรู้สึกว่าเข้าไปเรียนแล้วครูไม่ต่อว่าหรือไม่สนใจ หรือเป็นคนที่พูดคุยกับมะเกลือดี ๆ ไม่ดูคำให้เหตุผลกับมะเกลือ มะเกลือก็จะยอมปฏิบัติตาม แต่ถ้าใช้คำพูดที่รุนแรงมะเกลือก็จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวด้วยกิริยาท่าทางและจะไม่เข้าเรียนในครั้งต่อไป โรงเรียนได้เชิญผู้ปกครองของมะเกลือมาพบหลายครั้งเพื่อช่วยกันปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลายครั้งแต่ก็ไม่ดีขึ้น เพราะไม่มีคนคอยกำชับติดตาม กลับถึงบ้านมะเกลือก็ต้องอยู่คนเดียว มะเกลือขาดความกระตือรือร้นในการเรียน เมื่อหน้ายการเรียนบางครั้งหลับในห้องเรียน ชอบคุยกับเพื่อนเวลาครูสอน ผลการเรียนของมะเกลือ ยังมีปัญหาอยู่หลายรายวิชาที่ต้องดำเนินการแก้ไข มะเกลือมีพฤติกรรมที่เรียกร้องความสนใจจากครูและเพื่อน ในขณะเดียวกันมะเกลือจะคุยและเข้ากับเพื่อนได้ดีมีการหยอกล้อกับเพื่อนอย่างสนุกสนาน มะเกลือเองเป็นคนที่มีน้ำใจกับเพื่อน ๆ มะเกลือจะพูดคุยกับคุณครูคนที่มะเกลือไว้ใจและคุยทุกเรื่อง มะเกลือไม่ค่อยรับผิดชอบหน้าที่ที่รับมอบหมาย เช่น ไม่ทำเวรประจำวัน ไม่สนใจเรียน ไม่ส่งงานหรือถ้าส่งก็ลอกเพื่อนมาส่ง มะเกลือไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเนื่องจากเขาคิดว่าไม่มีความจำเป็นไม่น่าสนใจ มะเกลือจะเดินไปกับกลุ่มเพื่อนในเวลาเรียนเท่านั้น วิชาที่มะเกลือรีบมาเรียนตรงเวลาและตั้งใจเรียนมากคือวิชาพลศึกษา มะเกลือจะมีความพยายามมากและพยายามที่ทำออกมาให้ได้ดี เช่น การเดินลีลาศ การเดินประกอบดนตรี การเรียน โยคะ

ความมีอิสระ

มะเกลือมีอิสระในด้านความคิด การตัดสินใจ ด้วยความที่มะเกลืออยู่คนเดียว มะเกลือไม่มีเพื่อนสนิทในหมู่บ้าน แต่มีเพื่อนที่คบหากันอยู่บ้าง โลกส่วนตัวของมะเกลือมีมาก มะเกลือจะเป็นคน นอนดึก ตื่นสายโดย มะเกลือจะใช้เวลาในการเล่นเกมนิวเตอร์ถึงขั้นเรียกว่า ดิคเกม เกือบทุกวัน มะเกลือบอกว่าเป็นเพื่อนแก้เหงาที่ดีที่สุด เพราะไม่รู้อะไร เล่นแล้วเพลิน เมื่อว่างก็เข้านอน ตื่นเช้ามาก็อาบน้ำแต่งตัวไปโรงเรียน มะเกลือมีอิสระที่จะทำอะไรได้ตามใจของตัวเอง ด้วยความที่มะเกลือมีอิสระแต่ไม่มีคนที่คอยให้คำปรึกษาตั้งแต่เด็ก มะเกลือจึงถูกมองว่าเป็นเด็กมีปัญหา มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ คำถามที่ทุกคนถามกันเมื่อเห็นมะเกลือจะถามเสมอว่า มันจะไปรอดไหม และก็มีคำตอบจากครูบางคนสวนขึ้นมาบ่อยครั้งว่า “เด็กมันอยู่คนเดียว ตั้งแต่เด็กอยู่ในสังคมได้ขนาดนี้ก็ถือว่าดีแล้ว”

สัมพันธ์ภาพกับครู

มะเกลือมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับครูทุกท่าน แต่มะเกลือเป็นคนที่พูดน้อยไม่สูงถึงกับใคร และดูเหมือนว่ามะเกลือไม่มีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น มะเกลือจะพูดคุยกับครูที่เขาคุ้นเคยและให้ความสนใจ

กรณีศึกษาที่ 8

ข้อมูลส่วนตัว

สัมป๋อยเป็นชายหนุ่มอายุ 17 ปีส่วนสูง 172 ซม. น้ำหนัก 52 กิโลกรัม สุขภาพแข็งแรง รูปร่างผอมสูง ผิวดำแดง คิ้วเข้ม หน้าตาดี พูดจาฉะฉานชัดเจน กล้าพูดกล้าทำและ กล้าแสดงออก แต่ไม่มีภาวะความเป็นผู้นำ การแสดงออกบางครั้งเพื่อเรียกร้องความสนใจ สัมป๋อยชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และดูภาพยนตร์เป็นบางครั้ง สัมป๋อยชอบอ่านหนังสือประเภทกีฬา เล่นกีฬาฟุตบอล ฟุตบอล ตะกร้อ เครื่องดนตรีที่สัมป๋อยพอเล่นได้คือกีตาร์และฟังเพลงในแนวของเพลงสตริง เพลงที่สัมป๋อยชอบเป็นพิเศษคือ แค่ผู้ชายมันทิ้ง นึกเสียวสางสาร ในวัยเด็กสัมป๋อยมีความประทับใจมากที่แม่ซื้อจักรยานให้ และปั่นจักรยานได้ด้วยตัวเอง สมาชิกของครอบครัวสัมป๋อยมี 6 คนคือ ตายาย พ่อแม่ สัมป๋อย และน้องสาว สัมป๋อยอยู่กับตายายที่บ้านที่ตำบลหนองกุ้ง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งอยู่ห่างจาก อำเภอนาเชือกประมาณ 10 กม. พ่อแม่และน้องสาวของสัมป๋อยอยู่ที่กรุงเทพมหานคร เหตุผลของพ่อแม่ของสัมป๋อยไม่แตกต่างจากคนอื่นคือไปหาเงินเพื่อมาจุนเจือครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ทัดเทียมกับคนอื่น มีเครื่องอำนวยความสะดวกให้ทุกคนในบ้านอยู่อย่างสบาย สัมป๋อยจะได้พบกับพ่อแม่ปีละ 1 ครั้ง สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

บ้านของสัมป๋อยอยู่ในหมู่บ้านสังคมนาชนบท บ้านของสัมป๋อยเป็นบ้านชั้นเดียว มีสภาพดี เป็นบ้านที่น่าอยู่ อยู่ติดกับถนนแต่ไม่มีรั้วรอบขอบชิด แวดล้อมไปด้วยบ้านของเพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง ภายในบ้านมีอุปกรณ์เครื่องใช้ มีเครื่องอำนวยความสะดวก จัดบ้านเป็นสัดส่วนมีระเบียบเรียบร้อยดี สัมป๋อยเป็นคนที่มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันระหว่างที่อยู่ในบ้านกับพฤติกรรมที่อยู่นอกบ้าน สัมป๋อยช่วยตายายทำงาน การดำเนินชีวิตของสัมป๋อยที่บ้านก็ไม่แตกต่างจากการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนาชนบททั่วไป ดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายตายายจะเป็นผู้ที่คอยดูแลเรื่องในบ้านทั้งหมด สัมป๋อยมีความสนิทสนมกับตา ยาย มากอยากได้หรือขออะไรตายายก็จะหาให้ด้วยความรักความสงสารหลาน ในแต่ละวัน หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจที่บ้านแล้วสัมป๋อยก็จะไปเล่นกีฬา

ที่สนามโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งในเวลากลางคืนสัมป่อยก็จะไปเล่นกับเพื่อนๆ ที่เป็นวัยรุ่น ในหมู่บ้านซึ่งจะมีการรวมกลุ่มกันตามสถานที่ต่างๆ ตั้งวงดื่มเหล้าบ้าง ชวนกันไปจับหนุมาที่ออกหากินในตอนกลางคืนเพื่อมาปรุงเป็นอาหารหรือกลับแกงส้ม ในช่วงหน้าแล้งสัมป่อยก็จะไปกับญาติ และเพื่อนบ้าน เข้าป่าหารวงผึ้งมาขาย ในตอนเย็นที่ตลาดเทศบาลนาเชือก เมื่อถึงฤดูฝนในชนบทอีสานจะมีอาหารที่ชาวอีสานเรียกว่าอาหารป่าได้แก่ หน่อไม้ ดอกกระเจียว เห็ด อีลอก ฯลฯ และอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่น ได้แก่ ฮวก (ลูกอี๊ด) กบ เขียด ปลา กุ้ง หอย ฯลฯ สัมป่อยและเพื่อนๆ จะชวนกันไปหาอาหารตามป่าและตามทุ่งนา ถ้าได้เป็นจำนวนมากก็จะแบ่งให้กับเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง หรือนำไปขายในหมู่บ้าน สัมป่อยมีพฤติกรรมลักเล็กขโมยน้อย เขาขโมยข้าวของของตายายไปขายเพื่อไปซื้อเหล้าดื่ม เพื่อเล่นการพนัน ไม่ไปโรงเรียน ซึ่งตายายเองก็ทราบพฤติกรรมของสัมป่อยแต่ก็พูดอะไรไม่ได้ด้วยความรักหลานที่พ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วยปล่อยเลยตามเลย ส่งผลให้สัมป่อยเคยตัวคิดทำอะไรตามใจตัวเอง

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

ครอบครัวของสัมป่อยมีฐานะปานกลาง รายได้ส่วนใหญ่ได้มาจากพ่อแม่ของสัมป่อย ที่ทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานคร พ่อแม่ของสัมป่อยมีอาชีพเจียรไนพลอย ที่พ่อแม่ของสัมป่อยจะส่งเงินมาให้กับยาย ยายแบ่งให้สัมป่อยใช้เดือนละ 2,000 บาท ไม่มีปัญหาทางการเงิน

หน้าที่ในครอบครัวและการตัดสินใจ

ภาระหน้าที่ในครอบครัวหน้าที่หลักของสัมป่อยคือเรียนหนังสือและช่วยเหลืองานบ้าน ซักผ้า รีดผ้า กวาดบ้านดูบ้าน ล้างถ้วยล้างชาม และพาตาหรือยายไปธุระ การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ส่วนมากสัมป่อยจะตัดสินใจด้วยตนเอง ในบางเรื่องถ้าตัดสินใจเองไม่ได้สัมป่อยจะถามเพื่อนซึ่งทำให้สัมป่อยตัดสินใจผิดหลายครั้ง

การวางแผนอนาคตและความต้องการ

จากการตั้งความหวังการวางแผนในอนาคตที่สัมป่อยตั้งใจเอาไว้ว่าอนาคตสัมป่อย

อยากเป็นตำรวจ สัมป่อยต้องการมีงานทำ มีเงินเดือน เพื่อที่จะได้แบ่งเบาภาระของครอบครัว และส่งให้ตายาย สิ่งที่สัมป่อยรอคอยมาตลอดคือสัมป่อยรอคอยที่จะได้อยู่กับพ่อแม่พี่น้องพร้อมหน้าเหมือนกับครอบครัวอื่น ๆ ได้พูดคุยได้ใกล้ชิดคอยให้กำลังใจ

วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันสัมป่อยจะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง เป็นส่วนมาก แต่ถ้าสัมป่อยแก้ปัญหาด้วยตัวเองไม่ได้ ด้วยความที่สัมป่อยมีความผูกพันรู้กับเพื่อนมาก และใช้เวลาส่วนมากอยู่กับเพื่อนเมื่อเกิดปัญหาสัมป่อยก็จะปรึกษาเพื่อน แต่ถ้าปัญหานั้นเพื่อนช่วยไม่ได้ สัมป่อยจึงจะปรึกษา พ่อแม่หรือตายาย ให้ช่วยแก้ปัญหา

สัมพันธภาพกับเพื่อน

สัมป่อยมีสัมพันธภาพกับเพื่อนทั้งหญิงและชาย สัมป่อยมีเพื่อนทั้งรุ่นพี่รุ่นน้อง มีทั้งเพื่อนที่อยู่ในโรงเรียนและเพื่อนที่อยู่ในหมู่บ้าน สัมป่อยเป็นคนรักเพื่อนและผูกพันกับเพื่อนมาก มีน้ำใจกับเพื่อนเสมอ เพื่อนของสัมป่อยในโรงเรียนมีไม่มากนัก เพื่อนของสัมป่อยแต่ละคนมีพฤติกรรมคล้ายกันคือ เกเร หนีเรียน เล่นการพนัน ดิคเกม คืมสุรา และเที่ยวกลางคืน แต่งกายไม่เรียบร้อย สูบบุหรี่ ทะเลาะวิวาทหรือทำอะไรที่หลายคนคาดไม่ถึง สัมป่อยมีเพื่อนผู้หญิงคนพิเศษที่คอยเป็นกำลังใจให้สัมป่อยเข้าเรียน พยายามช่วยเหลือให้สัมป่อยปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่ไปตามเพื่อนในกลุ่มแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน

สัมป่อยเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนประจำหมู่บ้านที่ตำบลหนองกุง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม สัมป่อยจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมป่อยได้สอบเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม สัมป่อยเดินทางมาโรงเรียนด้วยรถโดยสารประจำหมู่บ้านที่รับส่งนักเรียน และหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สัมป่อยได้สอบเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ แม้ได้ซื้อรถจักรยานยนต์ให้สัมป่อยใช้ในการขับขี่เดินทางมาโรงเรียนเพื่อความสะดวก สัมป่อยได้

พบรักกับเพื่อนผู้หญิงที่เรียนห้องเดียวกัน ไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด นั่งเรียนคู่กัน การเรียนของสี่มป้อยดูเหมือนจะดีในตอนแรก แต่พอเพื่อนหญิงบอกเลิกการเรียนของสี่มป้อยแย่งสุดท้ายก็มีปัญหาทุกภาคเรียน สี่มป้อยแต่งตัวออกมาจากบ้านพร้อมกับเพื่อนทุกวัน แต่นาน ๆ จึงจะเห็นสี่มป้อยเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงสักครั้ง สี่มป้อยไม่มีตารางเรียน จะได้เข้าเรียนเมื่อพบกับเพื่อนในห้องหรือบางครั้งเพื่อนไปตามหาให้มาเรียน จุดนัดหมายกันของกลุ่มเพื่อนของสี่มป้อยคือร้านเช่าเสื้อผ้าและร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ที่อยู่ใกล้กับโรงเรียน สี่มป้อยจะรอเวลาที่ประกอบพิธีหน้าเสาธงเสร็จเรียบร้อยสี่มป้อยกับเพื่อนก็จะป็นรั้วเข้ามาในโรงเรียน ถ้าครูเวรมาพบสี่มป้อยกับเพื่อนก็จะวิ่งหนี ไม่ยอมเข้าในโรงเรียนอีกในวันนั้น สี่มป้อยไม่กระตือลือร้อนในการเรียน ไม่สนใจที่จะร่วมกิจกรรมใดที่โรงเรียนจัด ไม่มีวิชาใดที่ชอบเป็นพิเศษ จะเข้าเรียนเมื่ออยากจะเรียน ไม่อยากเรียนก็ไปแอบนอนที่เสตนเชียร์กีฬา หรือไม่ก็แอบป็นข้ามออกนอกรั้ว หนีออกนอกบริเวณโรงเรียนชวนกันกับเพื่อนหนีเที่ยวบ้าง เล่นการพนันบ้าง หรือไม่ก็ตั้งวงดื่มสุร่าบ้าง เป็นเหตุให้ผลการเรียนของสี่มป้อยมีปัญหาที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการแก้ไข หลายครั้งที่โรงเรียนได้เชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมของสี่มป้อย แต่ก็ไม่ได้ผล ทั้งที่ทุกคนพยายามที่จะให้การช่วยเหลือ ญาติพี่น้องที่อยู่ใกล้เคียงกันพูดเสมอว่าไม่มีใครพูดกับเขาได้จำเป็นต้องปล่อยสักวันหนึ่งเขาคงคิดได้

การอาศัยอยู่กับตาชายของสี่มป้อยก็เหมือนอยู่ตามลำพัง ด้วยความแตกต่างระหว่างวัยเมื่อได้พูดคุยกับสี่มป้อย ถ้ามถึงความเป็นอยู่ คำพูดที่สี่มป้อยพูดออกมาแทบทุกครั้ง “ มันก็เป็นอย่างนี้แหละครับอาจารย์ผมมันเป็นลูกพ่อแม่โสทั้ง (พ่อแม่ปล่อยทิ้ง) 2-3 ปีก็ไม่มาหาปล่อยให้ลูกอยู่คนเดียว” สี่มป้อยพูดออกมาด้วยความน้อยใจ หลังจากนั้นสักครู่สี่มป้อยก็จะหยุดคุยแล้วก็จะนั่งไป และจะเปลี่ยนเรื่องคุย

ความมีอิสระ

ในชุมชนหมู่บ้านของสี่มป้อยเป็นหมู่บ้านที่ความเจริญกำลังเข้ามาถึง มีความเปลี่ยนแปลงมากมาย คนแก่กับเด็กอยู่บ้าน พ่อแม่ไปทำงานต่างจังหวัด ในกลุ่มวัยรุ่นมีอิสระมาก สี่มป้อยเองก็มีอิสระที่จะทำทุกอย่างตามใจของตัวเอง โดยไม่คิดถึงบุคคลที่อยู่รอบข้าง สี่มป้อย

ปฏิบัติตัวเหมือนกับวัยรุ่นในหมู่บ้านกลุ่มเพื่อนของเขา โดยไม่คิดถึงภาระหน้าที่ที่จะต้องเรียนหนังสือ อยากไปโรงเรียนก็ไป ไม่อยากไปก็ไม่ไป ตายายไม่สามารถที่จะบังคับได้

สัมพันธภาพกับครู

สัมปอยเป็นคนที่ชอบอาสาพยายามที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์กับครูทุกท่าน แต่จากพฤติกรรมของสัมปอยเองที่ไม่กระตือรือร้นในการเรียน หนีไปไม่เข้าห้องเรียน หรือบางครั้ง ถูกครูว่ากล่าวตักเตือน ทำให้สัมปอยมีสัมพันธภาพกับครูน้อยลง และจะมีสัมพันธภาพเป็นกบฏบางคนเท่านั้น

สรุปผลการวิเคราะห์

พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา ของกรณีศึกษา 8 กรณี พบว่า กรณีที่ 1-4 มีพฤติกรรมในกลุ่มที่พึงประสงค์คือมีการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม สามารถเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีระเบียบวินัยปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ดำเนินชีวิตตามบรรทัดฐานของสังคม กรณีศึกษาที่ 5-8 มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ แต่งกายไม่เรียบร้อย ขาดเรียนบ่อย ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมแบบชู้สาว เทียบกลางคืน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีปัญหา 0,ร,ม.ส.ม.พ. การใช้ชีวิตอยู่ในสังคม เป็นผู้นำผู้ตามได้เป็นบางครั้งบางกิจกรรม แยกตัวออกจากเพื่อน ยกเว้นกรณีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี พฤติกรรมการดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความเสถียร

ปัญหาและความต้องการในการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับ บิดามารดาของกรณีศึกษา 8 กรณีพบว่ามีความต้องการอยู่ร่วมกับบิดามารดา ต้องการกำลังใจและผู้คอยให้คำปรึกษาให้คำแนะนำต้องการความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ต้องการความมั่นคงในหน้าที่การงาน

สภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาของกรณีศึกษา 8 กรณีพบว่า สภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปัญหาความยากจน และภูมิประเทศแห้งแล้ง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา ทัศนศึกษาโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม ในปีการศึกษา 2552 เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่บ้านและที่โรงเรียน รวมถึงปัญหาความต้องการเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตโดยสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา

1.1.2 เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา

1.1.3 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ สามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีระเบียบวินัย ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 คนชาย 2 คน หญิง 2 คน

กลุ่มที่ 2 มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ คือ แต่งกายไม่เรียบร้อย ขาดเรียนบ่อย ค่อมเครื่องค่อมที่มีแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมแบบชู้สาว ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เที่ยวกลางคืน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 คนชาย 2 คน หญิง 2 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนตัว
2. แบบบันทึกพฤติกรรมจากการสังเกต
3. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองแบบมีโครงสร้าง
4. แบบสัมภาษณ์ ครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนว/ ครูผู้สอน/เพื่อน แบบมีโครงสร้าง
5. แบบสัมภาษณ์นักเรียนแบบกึ่งมีโครงสร้าง
6. แบบบันทึกผลการเรียน ปพ.1
7. บันทึกการออกเยี่ยมบ้าน

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวที่สร้างขึ้น โดยขอความร่วมมือนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม
- 2) บันทึกพฤติกรรมจากการสังเกตนักเรียนกลุ่มตัวอย่างขณะอยู่ในโรงเรียน โดยผู้วิจัย สังเกตเอง และขอความร่วมมือจากเพื่อนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จากครูผู้สอน และครูที่ปรึกษาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ใช้แบบบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการสังเกตในระยะเวลา 1 ภาคเรียน ในภาคเรียนที่ 1/2552 การสังเกตพฤติกรรมขณะอยู่ในห้องเรียน อยู่กับเพื่อน ร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน รวมทั้งสัมพันธ์ภาพกับครู
- 3) สัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ใช้แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คนละ 2 ครั้ง
- 4) สัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยการนัดหมายเป็นรายบุคคล สัมภาษณ์ด้วยการสัมภาษณ์แบบ ไม่มีโครงสร้าง และแบบกึ่งมีโครงสร้างคนละ 2 ครั้ง
- 5) สัมภาษณ์ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูผู้สอน เพื่อน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2 ครั้ง
- 6) บันทึกข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง โดยการจดบันทึกทันที หลังจากการสัมภาษณ์
- 7) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสังเกตพฤติกรรมนำไป

วิเคราะห์ข้อมูล

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาระเบียบวิธีศึกษาแบบธรรมชาติ(Naturalistic Inquiry) วิธีการเช่นนี้เคลื่อนไหวไปมาระหว่างคำพูดกับการกระทำ วิธีศึกษาแบบธรรมชาติอยู่ในวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ

1) ค้นหาความจริงโดยไม่ตั้งเอาเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ออกจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงแต่พยายามวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับเหตุการณ์กับสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้จากการเห็นภาพรวมหลายมิติ

2) การหาความจริงด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจดบันทึกระหว่างที่เฝ้าสังเกต สอบถาม และจดบันทึก ที่เกี่ยวกับการศึกษา การกำหนดประเด็นขึ้นมาวิเคราะห์เนื้อหาความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทั้งหมดแล้วตีความหมาย

3) การวิจัยประเภทนี้ให้ความสำคัญกับข้อมูล ประเภททัศนวิสัย ทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ความหวัง ความต้องการ ฯลฯ มาประมวลเข้าด้วยกันและตีความหมายกำหนดแนวทางพฤติกรรมของบุคคล

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อตีความหมายของข้อมูลที่ได้มา

2. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

2.1 ผลการวิจัย

2.2.1 ผลการวิจัย กรณีที่ 1 คันทูน

การดำเนินชีวิตของคันทูนเป็นลักษณะการดำเนินชีวิตที่มีพฤติกรรมพึ่งประสงค์ คือใช้ชีวิตอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม สามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีระเบียบวินัย ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า คันทูนเป็นผู้มีภาวะผู้นำมีความรับผิดชอบ รู้จักช่วยเหลือการงานของครอบครัว เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเป็นผู้มีระเบียบวินัยมีผลการเรียนอยู่ในระดับดี

ส่วนเรื่องของปัญหาและความต้องการ สิ่งที่ต้นตูดังกล่าวมากที่สุดคือ ต้นตูดอกพุดพ้อ อยากจะไปขอโทษพ้อและอยากให้อพ้อกับแม่กลับมาอยู่ด้วยกันและต้องการความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา อยากให้มีใครสักคน คอยให้คำปรึกษาพูดคุยให้สบายใจและต้องการคนเข้าใจคนที่สนใจคอยถามข่าวเรื่องราวต่าง ๆ เป็นกำลังใจไม่ต้องการการพูดตอกย้ำเรื่องที่ผ่านมา

สภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตของต้นตูดอกพุดพ้อคือความรักความเอาใจใส่ของยายและป้า (พี่สาวของแม่) ที่คอยดูแลเอาใจใส่อบรมสั่งสอนรวมทั้งความรักของแม่ที่ยอมอดทนเสียสละ ไปประกอบอาชีพต่างถิ่นเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว

2.1.2 กรณีที่ 2 มะระ

การดำเนินชีวิตของมะระลักษณะการดำเนินชีวิตที่มีพฤติกรรมพึงประสงค์คือใช้ชีวิตอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม สามารถเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีระเบียบวินัย ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า มะระมีภาวะความเป็นผู้นำสูงเนื่องจากต้องรับภาระแทน บิดามารดา ในการดูแลเอาใจใส่น้องทั้ง 2 คนที่อยู่ในวัยเรียน ทำหน้าที่เป็นทั้งพี่ ทั้งพ้อ ทั้งแม่ ในคราวเดียวกันและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ปัญหาและความต้องการจากการที่มะระต้องรับภาระครอบครัวหนักเกินวัย ทำให้ มะระโหยหาการเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ ที่อยู่พร้อมหน้ากัน พ้อ แม่ ลูก และสิ่งที่ต้องการอีกส่วนหนึ่งคือต้องการให้ครูช่วยเหลือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน

สภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของมะระ มะระมีหลักคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สามารถใช้เป็นแบบอย่างได้ แม้ว่าสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบข้างของมะระเป็นสังคมที่เสี่ยง มีทั้งสิ่งเสพติดคอกซ์โมย เทียวเตร์ ทะเลาะวิวาท มะระได้ยึดหลักความพอเพียง ซึ่งเขาต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างให้กับน้อง มะระกล่าวว่า “คนเราเลือกที่จะปฏิบัติตัวได้ เขาจะไม่ให้สภาพแวดล้อมมาบีบคั้นหรือบีบคั้นเขาได้” มะระใช้ชีวิตตามสำนึกที่ดีที่มีอยู่ในตัวเอง

2.1.3 กรณีที่ 3 มะม่วงแก้ว

การดำเนินชีวิตของมะม่วงแก้วลักษณะการดำเนินชีวิตที่มีพฤติกรรมพึงประสงค์ คือใช้ชีวิตอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม สามารถเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีระเบียบวินัย ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ เป็นคนที่จริงจังกับชีวิต เลือคบเลือกพูดคุยกับคนที่คุ้นเคย จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า มะม่วงแก้วได้ดำเนินชีวิต แวดล้อมไปด้วยญาติพี่น้อง ถูกพี่ลูกน้องกับมะม่วงแก้วที่พ่อแม่ของพวกเขา ก็ไปทำงานที่กรุงเทพมหานครเช่นเดียวกันกับพ่อแม่ของมะม่วงแก้วและมะม่วงแก้วได้รับความรัก ความอบอุ่น จากปู่ย่าที่คอยเอาใจใส่

ปัญหาและความต้องการ สิ่งที่มะม่วงแก้วต้องการและรอคอยมีอยู่ 2 ประการ คือ 1. รอคอยกลับมาอยู่พร้อมหน้ากันของครอบครัว 2. รอวันที่ตัวเองได้เข้าเรียนในสาขาวิชาที่ชอบมีงานทำมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน

สภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม หมู่บ้านของมะม่วงแก้วเป็นแหล่งพักอาศัย(ชาบ๋า) และเป็นแหล่งจำหน่ายยา(ชาบ๋า)ให้กับวัยรุ่นในละแวกนั้น เส้นทางยามาจากกรุงเทพฯ มีสถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร เป็นที่นัดหมายของกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนและอำเภอใกล้เคียง มีโรงแรมที่พักที่ทุกคนเรียกว่ารีสอร์ท สภาพแวดล้อมไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของมะม่วงแก้ว มะม่วงแก้วดำเนินชีวิตด้วยสำนึกดี

2.1.4 กรณีที่ 4 ดอกเข็ม

การดำเนินชีวิตของดอกเข็มลักษณะการดำเนินชีวิตที่มีพฤติกรรมพึงประสงค์ คือใช้ชีวิตอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม เป็นผู้ตามที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี มีระเบียบวินัย เป็นคนที่อหยาอหยาดี ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ดอกเข็มอยู่กับน้อง 2 คนตามลำพัง ภาระหน้าที่ที่ดอกเข็มต้องรับผิดชอบ ดอกเข็มต้องทำหน้าที่ทุกอย่างที่บ้านแทนพ่อกับแม่ ต้องทำให้น้องมีความรู้สึกรับรองพยายามทำกิจกรรมร่วมกับน้องเพื่อที่จะไม่ให้น้องได้ออกไปเที่ยวเตร่ มีภาวะความเป็นผู้นำท่ามกลางความกดดันที่พ่อทิ้งไปมีภรรยาใหม่ ดอกเข็มต้องคั้นนหารายได้มาจุนเจือครอบครัวด้วยตนเอง

ปัญหาและความต้องการที่อยากทำให้ได้ดี ดอกเข็มอยากเรียนให้จบ มีงานทำที่มั่นคง เมื่อมีงานมีเงินดอกเข็มจะต่อเติมบ้าน ส่งน้องเรียนหนังสือสูง ให้พ่อเลิกทำงาน มาพักผ่อนอยู่ด้วยกันที่บ้าน

สภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม หมู่บ้าน ของดอกเข็มอาศัยเป็นหมู่บ้านที่เสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตแบบผิดๆ เป็นหมู่บ้านที่มีการเล่นการพนัน ที่ค่อนข้างเปิดเผย วัยรุ่นในหมู่บ้านมีอิสระมากคบกันเป็นกลุ่มเป็นแก๊งยกพวกตีกันเป็นหมู่บ้าน เวลาว่างงานบุญหรืองานประเพณีต่าง ๆ ตั้งวงดื่มสุราก็ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง มีแหล่ง มั่วสุมมีปัญหาผู้ชายสาวสภาพแวดล้อมไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของดอกเข็ม ดอกเข็ม มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง

2.1.5 กรณีที่ 5 คัดเค้า

การดำเนินชีวิตของคัดเค้ามักมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์คือ แต่งกายไม่ เรียบร้อย ขาดเรียนบ่อย ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมแบบผู้ชาย เทียวกลางคืน จากการ เก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า บิดามารดาได้ฝากคัดเค้าและน้องสาวให้อยู่ในความดูแลของลุง (พี่ชาย ของแม่) ครอบครัวของลุงมีปัญหา คัดเค้าและน้องต้องไปอาศัยอยู่กับป้า(พี่สาวของแม่) บ้านป้าอยู่ กันแบบครอบครัวใหญ่ คัดเค้ากับน้องจึงกลับไปอยู่บ้านของตนเอง โดยที่ป้าก็ยังคอยดูแลอยู่ห่างๆ ส่งผลให้คัดเค้ามักมีภาวะความเป็นผู้นำกล้าแสดงออก แต่ผลการเรียนค่อนข้างต่ำ

ปัญหาและความต้องการของคัดเค้าคัดเค้ารอคอยการกลับมาของพ่อแม่ เพื่อที่จะได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน คอยเป็นกำลังใจให้คัดเค้ากับน้อง คัดเค้าต้องการคนที่เข้าใจและ สามารถแก้ปัญหาหรือให้คำปรึกษา

สภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การที่ คัดเค้าต้องอยู่ตามลำพังกับน้องสองคน คัดเค้ามักมีเพื่อนชาย ในฐานะคู่รักอยู่กับกันด้วยกันมีอิสระ ในการตัดสินใจ เปลี่ยนที่อยู่บ่อย

2.1.6 กรณีที่ 6 แพงพวย

การดำเนินชีวิตของแพงพวยมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ คือ มีพฤติกรรม แบบผู้ชาย เทียวกลางคืน บางครั้งหนีเรียน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าแพงพวยอาศัยอยู่กับ ชายและน้ำ คบเพื่อนชาย เป็นผู้ตามที่ดีให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แต่งกายเรียบร้อย

และผลการเรียนดี

ปัญหาและความต้องการของแพงพวย มีงานทำและมีรายได้ที่มั่นคง มีบ้านที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ และคุณพ่อคุณแม่มีเวลาให้กันและกันเลิกงานแล้วมาอยู่ด้วยกัน แพงพวยรอกการได้กลับมาอยู่กับครอบครัว แพงพวยมีความรู้สึกได้ว่าถ้าได้อยู่ร่วมกัน คงเป็นครอบครัวที่ความสุข มีความอบอุ่นและแพงพวยได้ตั้งใจเอาไว้ว่าถ้าเขามีครอบครัว มีลูก เขาจะสร้างครอบครัวที่อบอุ่น แพงพวยจะเลี้ยงลูกด้วยตัวเองจะอยู่กับลูกคอยสั่งสอนและให้คำปรึกษากับลูกแพงพวยต้องการผู้ที่เข้าใจที่เข้าใจได้ ที่คอยให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ และคอยให้กำลังใจในเวลาที่มีความท้อแท้

สภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม หมู่บ้านของแพงพวยเป็นหมู่บ้านที่เศรษฐกิจดี มีฐานะทางการเงินพอสมควร ฉะนั้น การดำเนินชีวิตของกลุ่มแพงพวยจึงเป็นวัยรุ่นยุคใหม่ แต่งตัวที่ทันสมัย มีโทรศัพท์มือถือคบเพื่อนต่างเพศ เปลี่ยนกันแวะเวียน ไปเล่นบ้านเพื่อน แพงพวยเป็นคนหน้าตาดีมีเพื่อนผู้ชายเข้ามาพูดคุยด้วยเสมอ

2.1.7 กรณีที่ 7 มะเกลือ

การดำเนินชีวิตของมะเกลือมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ คือ แต่งกายไม่เรียบร้อย ขาดเรียนบ่อย คิดเกม เทียบกลางคืน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่ามะเกลืออยู่บ้านของพ่อแม่คนเดียวตามลำพัง เล่นเกมคอมพิวเตอร์ถึงขั้นที่เรียกว่าคิดเกม ผลการเรียนมีปัญหา ปัญหาและความต้องการ มะเกลือต้องการความสนใจจากครู เพื่อนและบุคคลรอบข้าง ความต้องการ ความใฝ่ฝันของมะเกลือคือเป็นวิศวกรและเป็นพนักงานบัญชี อยากจะเรียนให้จบในระดับปริญญาโท

สภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ด้วยความที่มะเกลืออยู่คนเดียวมีอิสระในด้านความคิด การตัดสินใจอยู่คนเดียวตามลำพัง

2.1.8 กรณีที่ 8 สัมป่อย

การดำเนินชีวิตของสัมป่อยมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ คือ แต่งกายไม่เรียบร้อยขาดเรียนบ่อย คิ่มเครื่องคิ่มที่มีแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ เทียบกลางคืน ทะเลาะวิวาท ดิดการพนันลักเล็กขโมยน้อย พฤติกรรมชู้สาว จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า สัมป่อยเป็นคนที่มีเหตุผลแต่พฤติกรรมการแสดงออกจะตรงข้ามกับคำพูด สัมป่อยรู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง

จากพ่อแม่ให้อยู่ตามลำพัง ผลการเรียนมีปัญหา

ปัญหาและความต้องการ สิ่งที่สัมป่อยรอกอยมาตลอดคือสัมป่อยรอกอยที่จะได้อยู่กับพ่อแม่พี่น้องพร้อมหน้าเหมือนกับครอบครัวอื่นๆ ได้พูดคุยได้ใกล้ชิดคอยให้กำลังใจ ต้องการความสนใจ จากครูและบุคคลรอบข้าง

สภาพแวดล้อมทางสังคมเหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การอยู่กับตายาย ตายายตามทีใจมากเกินไป การคบเพื่อนวัยรุ่นในหมู่บ้านที่ไม่ได้เรียนหนังสือ เพื่อนผู้หญิงคนที่เขารักและไว้วางใจบอกเลิก

2.2 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยทั้ง แปลกรณีอภิปรายได้ดังนี้

2.2.1 กรณีที่ 1 ต้นคูณ

พฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตของต้นคูณที่เป็นวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีพฤติกรรมอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีภาวะผู้นำ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้เช่น ชัยยุทธ ศรีเรืองกล้า (2549:99-101) ที่พบว่าวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดา มารดาอพยพไปทำงานต่างถิ่น วัยรุ่นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับบรรทัดฐานสังคมไม่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม เปรมปรีดิ์ มณีชาติย์ (2549 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากญาติ พฤติกรรมของเด็กแต่ละบุคคลสามารถดูแลตนเองได้ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน มีความร่าเริงแจ่มใส โอบอ้อมอารีกับผู้อื่นเสมอ มีการปรับตัวต่อสังคมได้ดี พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ เด็กมีความรักต่อญาติเหมือนกับพ่อแม่ของตน อนงค์ ทองเหม (2546 :71-72) ที่พบว่าปัจจัยเกี่ยวข้องกัพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม นักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสูง ส่วนใหญ่มาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุนและให้เหตุผล

การส่งเสริมและพัฒนา

ต้นคูณได้รับการส่งเสริมในด้านการศึกษาโดยโรงเรียนได้สนับสนุนทุนการศึกษา และได้พัฒนาด้านความรู้ความสามารถด้วยการส่งเสริมให้ต้นคูณได้แสดงซึ่งความสามารถตามศักยภาพ ในระดับโรงเรียน ระดับเขต และระดับประเทศ

2.2.2 กรณีที่ 2 มะระ

พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของมะระที่เป็นวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีพฤติกรรมอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีภาวะการเป็นผู้นำสูง สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งเขามีแนวคิดในการดำเนินชีวิตยึดหลักความพอเพียง เป็นผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ เช่น ชัยยุทธ ศรีเรืองกล้า (2549:99-101) ที่พบว่าวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามารดาอพยพไปทำงานต่างถิ่น วัยรุ่นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับบรรทัดฐานสังคมไม่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม อนงค์ ทองเหม (2546 : 71-72) ที่พบว่าปัจจัยเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม นักเรียนที่มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสูง ส่วนใหญ่มาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุนและให้เหตุผล มรุจิต ชมดวง (2546:84-85) ที่พบว่าการศึกษาการใช้เวลากับครอบครัวของบิดามารดาและบุตรธิดาที่เป็นวัยรุ่น บิดามารดา ที่ใช้เวลากับวัยรุ่นและดูแลวัยรุ่น ได้เต็มที่คือบิดามารดาที่มีรายได้ที่มั่นคงและมีรายได้ 15,000 บาท / เดือน ขึ้นไป ส่วนครอบครัวที่มีรายได้ต่ำมีเวลาให้กับบุตรธิดาน้อยเนื่องจากต้องทำงานมากขึ้น ทำงานล่วงเวลา ทำงานในวันหยุด โอกาสที่จะทำกิจกรรมกับครอบครัวมีน้อย เฮอร์ล็อก(Hurlock. 1974) อังโน ใจทิพย์ พวงทอง กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพโดยผ่านวิธีการอบรมเลี้ยงดู เช่นเดียวกับ โครวและ โครว (Crow and Crow. 1965 : 369-370) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การที่เด็กจะประสบความสำเร็จในการปรับตัวได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพครอบครัว

การส่งเสริมและพัฒนา

มะระได้รับการส่งเสริมในด้านการศึกษาโดยโรงเรียนได้สนับสนุนด้านทุนการศึกษา และการส่งเสริมและพัฒนาและได้พัฒนาด้านความรู้ความสามารถด้วยการส่งเสริมให้มะระได้แสดงซึ่งความสามารถตามศักยภาพ สนับสนุนแนวคิดในการดำเนินชีวิตยึดหลักความพอเพียง

2.2.3 กรณีที่ 3 มะม่วงแก้ว

พฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตของมะม่วงแก้วที่เป็นวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีพฤติกรรมอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีความจริงจังกับชีวิต มีภาวะการเป็นผู้นำ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ เช่น ชัยยุทธ ศรีเรืองกล้า (2549:99-101) ที่พบว่าวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามารดาอพยพไปทำงานต่างถิ่น วัยรุ่นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับบรรทัดฐานสังคม ไม่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม และสอดคล้องกับ เปรมปริศ มณีขัตติย์ (2549 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากญาติ พฤติกรรมของเด็กแต่ละบุคคลสามารถดูแลตนเองได้ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน มีความร่าเริงแจ่มใส โอบอ้อมอารีกับผู้อื่นเสมอ มีการปรับตัวต่อสังคมได้ดี พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ เด็กมีความรักต่อญาติเหมือนกับพ่อแม่ของตน อนงค์ ทองเหม (2546: 71) ที่พบว่าปัจจัยเกี่ยวข้องกับการพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม นักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสูง ส่วนใหญ่มาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุนและให้เหตุผล

การส่งเสริมและพัฒนา

มะม่วงแก้วได้รับการส่งเสริมในด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยการพัฒนาด้านความรู้ความสามารถด้วยการส่งเสริมให้มะม่วงแก้วได้แสดงซึ่งความสามารถตามศักยภาพ ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการศึกษาและการวางแผนชีวิตในอนาคต

2.2.4 กรณีที่ 4 ดอกเข็ม

พฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตของดอกเข็มที่เป็นวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีพฤติกรรมอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี เป็นผู้ตามที่ดี สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ เช่น ชัยยุทธ ศรีเรืองกล้า (2549:99-101) ที่พบว่าวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามารดาอพยพไปทำงานต่างถิ่น วัยรุ่นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับบรรทัดฐานสังคม ไม่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม อิศร อุดรพัก (2547: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น

พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการกำกับติดตามดูแลป้องกันการเกิดปัญหาตามมา เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1974) อ้างในใจทิพย์ พวงทอง กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพโดยผ่านวิธีการอบรมเลี้ยงดู เช่นเดียวกับ โครวและโครว (Crow and Crow. 1965:369-370) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การที่เด็กจะประสบความสำเร็จในการปรับตัวได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพครอบครัว สัมพันธ์ ศิริมา(2544: บทคัดย่อ)ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนคือ ปัจจัยด้านส่วนตัวสังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธภาพในครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันแต่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และค้าขาย อาศัยอยู่ในย่านแหล่งค้าประเวณีและสถานเริงรมย์

การส่งเสริมและพัฒนา

ดอกแก้วได้รับการส่งเสริมในด้านการศึกษาค้นคว้าพัฒนาด้านความรู้ความสามารถด้วยการส่งเสริมให้ดอกแก้วได้แสดงซึ่งความสามารถตามศักยภาพ ให้คำปรึกษาดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

2.2.5 กรณีที่ 5 คัดเค้า

พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของคัดเค้า เป็นวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีพฤติกรรมอยู่บนการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีภาวะการเป็นผู้ไม่มีความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตที่ไม่พึงประสงค์ เป็นผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ เช่น ภูษณิศา บริหาร (2549:บทคัดย่อ) ที่พบว่าพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่นหญิง เพราะความต้องการมีตัวตนอยู่ในกลุ่มเพื่อน อยากได้รับการยอมรับจากกลุ่ม พ่อแม่มีส่วนสนับสนุนทางอ้อมให้ลูกดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของลูกเป็นสิ่งที่ผิดและมีการยอมรับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิงอยู่ในระดับที่ดูแลได้ อรพินทร์ ชูชม (2549 : บทคัดย่อ) พบว่าปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย การถ่ายทอดทางปัญญา-อารมณ์ของบิดามารดา การปลูกฝังอบรมทางปัญญาสังคม-อารมณ์จากทางโรงเรียน การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อน และการควบคุมตนเอง สามารถพยากรณ์จิตสำนึกของวัยรุ่นได้ การถ่ายทอดทางปัญญาสังคม

อารมณ์ของบิดามารดามีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่นมากที่สุดและเยาวชนหญิงมีจิตสำนึกทางปัญญามากกว่าวัยรุ่นชาย สัมพันธ์ ศิริมา (2544: บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมของเด็กและ ปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมจากการศึกษาวิจัยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างคือปัจจัยด้านส่วนตัวสังคมครอบครัวและสิ่งแวดล้อมสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันแต่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและค้าขาย อาศัยอยู่ในย่านแหล่งค้าประเวณีและสถานเริงรมย์ คุชฎี โยเหลาและคณะ (2545:1-6) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงบทบาทของครอบครัวที่ถูกกระทบจากสังคมภายนอกได้แก่ การที่แม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้บทบาทในการถ่ายทอดหรือการให้การศึกษาแก่ลูกลดลงการเปลี่ยนแปลงทั้งสองแบบที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวที่อาจปรับตัวไม่ได้ ทำให้เกิดภาวะเครียด ดังนั้นภาพของครอบครัว ต้องคำนึงถึงคุณภาพด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มุขธิดา ศิริจันทร์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครอบครัวไม่ค่อยให้ความสำคัญในการเลี้ยงดูบุตรหลานหรืออาจไม่มีความรู้ในการเลี้ยงดูให้ความรักเอาใจใส่เท่าที่ควรทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1974) อ้างใน ใจทิพย์ พวงทอง กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพโดยผ่านวิธีการอบรมเลี้ยงดู เช่นเดียวกับ โครวและ โครว (Crow and Crow. 1965 : 369-370) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การที่เด็กจะประสบความสำเร็จในการปรับตัวได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพครอบครัว ปิยวรรณ กุมภีรัตน์ (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในจังหวัดแพร่ สามารถสรุปผลการวิจัยได้คือ ปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ปัจจัยทางด้านเพื่อน โดยมีอิทธิพลด้านการทำตามแบบอย่าง ปัจจัยทางด้านการมีคูรัก ปัจจัยทางด้านสื่อที่ให้ข่าวเกี่ยวกับเรื่องเพศปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ คือการปลูกฝังขัดเกลาวัยรุ่นขั้นพื้นฐานไม่สมบูรณ์จากปัญหาครอบครัวเช่น ครอบครัวแตกแยกความสัมพันธ์ภายในครอบครัวลดลง อติสร อุครพัก (2547:บทคัดย่อ) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการกำกับติดตามดูแลป้องกันการเกิดปัญหาตามวาระวันมล ภิญญาสุกสิทธิ์ (2547:140) ที่พบว่าการใช้ชีวิตด้านครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญอีก

ด้านหนึ่งของการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมทางด้านจิตใจแก่เด็กตลอดเวลา สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน จึงมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นได้เป็นอย่างมาก อภรณ์รัตน์นช (2546:4-8) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา เป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางครอบครัวพร้อมมากกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่อาศัยอยู่กับบิดามารดาและบิดามารดาทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วนหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าในหลาย ๆ ด้านตามหน้าที่ เช่น หน้าที่ทางชีววิทยา ซึ่งบิดามารดาทำหน้าที่สำคัญ 2 ประเภท คือ หน้าที่ในการสร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคม และทำหน้าที่ให้บริการด้านปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่ง ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ให้กับลูกหรือสมาชิกในครอบครัว แต่ในกรณีที่นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา อาจจะไม่ได้รับหรือได้รับในปริมาณที่ไม่เพียงพอกับความต้องการหรือความจำเป็น วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง (2542) ที่พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาวัยรุ่น พบว่าปัจจุบันสังคมไทยมีเด็กและเยาวชนไทยจำนวนมากที่ประพฤตินั้นเป็นปัญหาต่อสังคมซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมา สามารถชักพานำไปสู่การกระทำ ความผิดได้ จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เด็กเยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องหาหลักขโมย หรือก่อความสงบเรียบร้อยเป็นต้น ซึ่งการกระทำผิดของเยาวชนมาจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การคบเพื่อน ครอบครัวไม่อบอุ่นสภาวะจิตใจของเด็ก

การช่วยเหลือและการแก้ปัญหา

ให้ความสนใจและดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิต โดยขอความร่วมมือจากครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวและผู้ปกครอง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดำเนินชีวิตให้มีพฤติกรรมพึงประสงค์สามารถแก้ไขพฤติกรรมได้อย่างถาวร

2.2.6 กรณีที่ 6 แพงพวย

พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของแพงพวยที่เป็นวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีพฤติกรรมอยู่บนการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี มีความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตที่ไม่พึงประสงค์เป็นผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ เช่น ภูษณิศา บริหาร (2549:บทคัดย่อ) พบว่าพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่นหญิง เพราะ ความต้องการมีตัวตนอยู่ในกลุ่มเพื่อน อยากได้รับการยอมรับจากกลุ่ม พ่อแม่มีส่วนสนับสนุนทางอ้อมให้ลูกดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของลูก

เป็นสิ่งที่ผิดและมีการยอมรับการค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิงอยู่ในระดับที่ดูแลได้ อรพินทร์ ชูชม (2549:บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย การถ่ายทอดทางปัญญา อารมณ์ของบิดามารดา การปลุกฝังอบรมทางปัญญา สังคม อารมณ์ จากทางโรงเรียน การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อนและการควบคุมตนเอง สามารถพยากรณ์จิตสำนึกของวัยรุ่นได้ การถ่ายทอดทางปัญญา สังคม อารมณ์ของบิดามารดามีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่นมากที่สุดและเยาวชนหญิงมีจิตสำนึกทางปัญญามากกว่าวัยรุ่นชาย สัมพันธ์ ศิริมา (2544 :บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมของเด็กและ ปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมจากการศึกษาวิจัยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างคือ ปัจจัยด้านส่วนตัวสังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันแต่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และค้าขาย อาศัยอยู่ในย่านแหล่งค้าประเวณีและสถานเริงรมย์ คุณฎี โยเหลาและคณะ (2545 :1-6) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงบทบาทของครอบครัวที่ถูกกระทบจากสังคมภายนอกได้แก่ การที่แม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้บทบาทในการถ่ายทอดหรือการให้การศึกษาแก่ลูกลดลง การเปลี่ยนแปลงทั้งสองแบบที่เกิดขึ้น มีผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวที่อาจปรับตัวไม่ได้ ทำให้เกิดภาวะเครียด ดังนั้นภาพของครอบครัว ต้องคำนึงถึงคุณภาพด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มุขธิดา ศิริจันทร์ (2547 :บทคัดย่อ) ที่พบว่าครอบครัวไม่ค่อยให้ความสำคัญในการเลี้ยงดูบุตรหลานหรืออาจไม่มีความรู้ในการเลี้ยงดูให้ความรักเอาใจใส่เท่าที่ควรทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เฮอร์ล็อก(Hurlock. 1974) อังโน ใจทิพย์ พวงทอง กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพโดยผ่านวิธีการอบรมเลี้ยงดู เช่นเดียวกับ ไครวและไครว (Crow and Crow. 1965 : 369-370) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การที่เด็กจะประสบความสำเร็จในการปรับตัวได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพครอบครัว ปิยวรรณ กุมภีรัตน์ (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในจังหวัดแพร่ สามารถสรุปผลการวิจัยได้คือ ปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ปัจจัยทางด้านเพื่อน โดยมีอิทธิพลด้านการทำตามแบบอย่าง ปัจจัยทางด้านการมีคูรััก ปัจจัยทางด้านสื่อที่ให้ข่าวเกี่ยวกับเรื่องเพศ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ คือการปลุกฝัง

ขัดเกล้าวัฒนธรรมขั้นพื้นฐานไม่สมบูรณ์จากปัญหาครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวลดลง อติสร อุครพัก (2547: บทคัดย่อ) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการกำกับติดตามดูแล ป้องกันการเกิดปัญหาตามมา วรณวิมล ภิญโญสุภสิทธิ์ (2547:140) ที่พบว่าการใช้ชีวิตด้าน ครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญอีกด้านหนึ่งของการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น เพราะครอบครัวเป็น สถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมทางด้าน จิตใจแก่เด็กตลอดเวลาสิ่งแวดล้อมภายในบ้านจึงมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น ได้เป็น อย่างมาก อภรณ์ รัตนคช (2546 :4-8) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา เป็นผู้ที่มี พื้นฐานทางครอบครัวพร้อมมากกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่อาศัยอยู่กับบิดามารดาและบิดามารดา ทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วน หรือมีประสิทธิภาพมากกว่าในหลาย ๆ ด้านตามหน้าที่ เช่น หน้าที่ทาง ชีวิตวิทยา ซึ่งบิดามารดามีหน้าที่สำคัญ 2 ประเภท คือ หน้าที่ในการสร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคม และทำ หน้าที่ให้บริการด้านปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่ง ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และ ยารักษาโรค ให้กับลูกหรือสมาชิกในครอบครัว แต่ในกรณีที่นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดา มารดา อาจจะไม่ได้รับหรือได้รับในปริมาณที่ไม่เพียงพอกับความต้องการหรือความจำเป็น วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง (2542) ที่พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาวัยรุ่น พบว่าปัจจุบันสังคมไทยมีเด็ก และเยาวชนไทยจำนวนมากที่ประพฤตินั้นเป็นปัญหาต่อสังคม ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมา สามารถชักพามาไปสู่การกระทำความคิดได้ จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีปริมาณเพิ่มขึ้น เรื่อยๆ เด็กเยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องหาลักขโมย หรือก่อความสงบเรียบร้อยเป็นต้น ซึ่งการกระทำผิดของเยาวชน มาจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การคบเพื่อน ครอบครัวไม่อบอุ่น สถานะจิตใจของเด็ก

การช่วยเหลือและการแก้ปัญหา

ให้ความสนใจและดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิต โดยขอความร่วมมือจากครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวและผู้ปกครองและเพื่อน เพื่อปรับเปลี่ยน พฤติกรรมดำเนินชีวิตให้มีพฤติกรรมพึงประสงค์สามารถแก้ไขพฤติกรรมได้อย่างถาวร

2.2.7 กรณีที่ 7 มะเกลือ

พฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตของมะเกลือที่เป็นวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีพฤติกรรมอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีปัญหาตัดสินใจผลการเรียนไม่ได้ มีความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตที่ไม่พึงประสงค์ เป็นผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ เช่น อรพินทร์ ชูชม (2549:บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย การถ่ายทอดทางปัญญา-อารมณ์ของบิดามารดา การปลูกฝังอบรมทางปัญญาสังคม-อารมณ์จากทางโรงเรียน การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อนและการควบคุมตนเอง สามารถพยากรณ์จิตสำนึกของวัยรุ่นได้ การถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดามารดามีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่นมากที่สุดและเยาวชนหญิงมีจิตสำนึกทางปัญญามากกว่าวัยรุ่นชาย สัมพันธ์ สิริมา (2544:บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมของเด็กและ ปัจจัยที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมจากการศึกษาวิจัยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างคือ ปัจจัยด้านส่วนตัวสังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันแต่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และค้าขาย อาศัยอยู่ในย่านแหล่งค้าประเวณีและสถานเริงรมย์ ดุษฎี โยเหลาและคณะ (2545:1-6) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงบทบาทของครอบครัวที่ถูกกระทบจากสังคมภายนอกได้แก่ การที่แม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้บทบาทในการถ่ายทอดหรือการให้การศึกษาแก่ลูกลดลง การเปลี่ยนแปลง ทั้งสองแบบที่เกิดขึ้น มีผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวที่อาจปรับตัวไม่ได้ ทำให้เกิดภาวะเครียด ดังนั้นภาพของครอบครัว ต้องคำนึงถึงคุณภาพด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มุขธิดา สิริจันทร์ (2547 :บทคัดย่อ) ที่ ครอบครัวไม่ค่อยให้ความสำคัญในการเลี้ยงดูบุตรหลานหรืออาจไม่มีความรู้ในการเลี้ยงดูให้ความรักเอาใจใส่เท่าที่ควรทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1974) อ้างในใจทิพย์ พวงทอง กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพโดยผ่านวิธีการอบรมเลี้ยงดู เช่นเดียวกับ โครวและโครว (Crow and Crow. 1965 : 369-370) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรก ที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การที่เด็กจะประสบความสำเร็จในการปรับตัวได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพครอบครัว ปิยวรรณ กุมภีรัตน์ (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในจังหวัดแพร่

สามารถสรุปผลการวิจัยได้คือ ปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ปัจจัยทางด้านเพื่อน โดยมีอิทธิพลด้านการทำตามแบบอย่าง ปัจจัยทางด้านการมีคู่นอน ปัจจัยทางด้านสื่อที่ให้ข่าวเกี่ยวกับเรื่องเพศ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ คือการปลูกฝังขัดเกลาวรรณธรรมขั้นพื้นฐานไม่สมบูรณ์จากปัญหาครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวลดลง อติสร อุตรพัก (2547 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการกำกับติดตามดูแลป้องกันการเกิดปัญหาตามมา วรรณวิมล ภิญโญสุภสิทธิ์ (2547:140) ที่พบว่าการใช้ชีวิตด้านครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญอีกด้านหนึ่งของการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมทางด้านจิตใจแก่เด็กตลอดเวลาสิ่งแวดล้อมภายในบ้านจึงมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นได้เป็นอย่างมาก อภรณ์ รัตนชช (2546 :4-8) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา เป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางครอบครัวพร้อมมากกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่อาศัยอยู่กับบิดามารดาและบิดามารดาทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วนหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าในหลาย ๆ ด้านตามหน้าที่ เช่น หน้าที่ทางชีววิทยา ซึ่งบิดามารดามีหน้าที่สำคัญ 2 ประเภท คือ หน้าที่ในการสร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคม และทำหน้าที่ให้บริการด้านปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่งได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ให้กับลูกหรือสมาชิกในครอบครัว แต่ในกรณีที่นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา อาจจะไม่ได้รับหรือได้รับในปริมาณที่ไม่เพียงพอกับความต้องการหรือความจำเป็น วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง (2542) พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาวัยรุ่น พบว่าปัจจุบันสังคมไทยมีเด็กและเยาวชนไทยจำนวนมากที่ประพฤตินั้นเป็นปัญหาต่อสังคม ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมา สามารถชักพานำไปสู่การกระทำความคิดได้ จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เด็กเยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องหาลักขโมย หรือก่อความสงบเรียบร้อยเป็นต้น ซึ่งการกระทำผิดของเยาวชน มาจากสาเหตุหลายประการได้แก่ การคบเพื่อน ครอบครัวไม่อบอุ่นสถานะจิตใจของเด็ก

การช่วยเหลือและการแก้ปัญหา

ให้ความสนใจและดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิต โดยขอความร่วมมือจากครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวและผู้ปกครอง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดำเนินชีวิตให้มีพฤติกรรมพึงประสงค์สามารถแก้ไขพฤติกรรมได้อย่างถาวร

2.2.8 กรณีที่ 8 สัมปอย

พฤติกรรม การดำเนินชีวิตของสัมปอย ที่เป็นวัยรุ่นคนหนึ่งที่มีพฤติกรรมอยู่บน การเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีปัญหาตัดสินผลการเรียนไม่ได้ มีความ เสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตที่ไม่พึงประสงค์ เป็นผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ เช่น มุขริดา ศิริจันทร์ (2547 :บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครอบครัวไม่ค่อยให้ความสำคัญในการเลี้ยงดูบุตร หลานหรืออาจไม่มีความรู้ในการเลี้ยงดูให้ความรักเอาใจใส่เท่าที่ควรทำให้บุตรหลานมีพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ เฮอร์ล็อก(Hurlock. 1974) อ้างในใจทิพย์ พวงทอง กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพล ทางตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพโดยผ่านวิธีการอบรมเลี้ยงดู เช่นเดียวกับ โครวและ โครว (Crow and Crow. 1965 : 369-370) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ตอบสนองต่อ ความต้องการพื้นฐานของเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การที่เด็กจะประสบความสำเร็จในการ ปรับตัวได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพครอบครัว อติศร อุดรพัก (2547: บทคัดย่อ) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญ ในการกำกับติดตามดูแลป้องกันการเกิดปัญหาตามมา ปิยวรรณ กุมภีรัตน์ (2546 :บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในจังหวัดแพร่ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้คือ ปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ปัจจัยทางด้านเพื่อน โดยมีอิทธิพล ด้านการทำตามแบบอย่าง ปัจจัยทางด้านการมีคู่อริก ปัจจัยทางด้านสื่อที่ให้ข่าวเกี่ยวกับเรื่องเพศ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศคือการปลูกฝังขัดเกลาวัฒนธรรมขั้นพื้นฐาน ไม่สมบูรณ์จากปัญหาครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวลดลง วรรณวิมล ภิญญาสุภสิทธิ์ (2547:140) ที่พบว่าการใช้ชีวิตด้านครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญอีกด้าน หนึ่งของการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของ เด็กเป็นอย่างมาก เพราะเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมทางด้านจิตใจแก่เด็กตลอดเวลาถึงแวดล้อม

ภายในบ้านจึงมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นได้เป็นอย่างมาก อารมณ์ รัตนช (2546) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา เป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางครอบครัวพร้อมมากกว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่อาศัยอยู่กับบิดามารดาและบิดามารดาทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วน หรือมีประสิทธิภาพมากกว่าในหลาย ๆ ด้านตามหน้าที่ เช่น หน้าที่ทางชีววิทยา ซึ่งบิดามารดาทำหน้าที่สำคัญ 2 ประเภท คือ หน้าที่ในการสร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคม และทำหน้าที่ให้บริการด้านปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่ง ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ให้กับลูกหรือสมาชิกในครอบครัว แต่ในกรณีที่นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา อาจจะไม่ได้รับหรือได้รับในปริมาณที่ไม่เพียงพอกับความต้องการหรือความจำเป็นวิเศษฐศักดิ์ ไทยทอง(2542)ที่พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาวัยรุ่น พบว่าปัจจุบันสังคมไทยมีเด็กและเยาวชนไทยจำนวนมากที่ประพฤตินเป็นปัญหาต่อสังคม ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมา สามารถชักพามาไปสู่การกระทำความคิดได้ จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เด็กเยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องหา ลักขโมย หรือก่อความสงบเรียบร้อยเป็นต้น ซึ่งการกระทำผิดของเยาวชน มาจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การคบเพื่อน ครอบครัวไม่อบอุ่นสภาวะจิตใจของเด็ก

การช่วยเหลือและการแก้ปัญหา

ให้ความสนใจและดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิต โดยขอความร่วมมือจากครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวและผู้ปกครอง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดำเนินชีวิตให้มีพฤติกรรมพึงประสงค์สามารถแก้ไขพฤติกรรมได้อย่างถาวร

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าวัยรุ่นที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา ส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคมสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ การดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความเสี่ยง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

3.1.1 พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาทั้งกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และกลุ่มพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีความต้องการ คล้ายกันคือการได้อยู่ร่วมกันกับบิดามารดา เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์

3.1.2 สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เหตุแห่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา มีส่วนที่ส่งผลให้วัยรุ่นแสดงออกด้านพฤติกรรม ทั้ง 2 ด้าน ทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์

3.1.3 การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาสามารถช่วยเหลือตัวเอง ได้ มีความรับผิดชอบช่วยเหลือครอบครัวเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กลุ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม กลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์มีการ ดำเนินชีวิตอยู่บนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เสี่ยง

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรได้มีการศึกษาวิจัยในเชิงลึก เพื่อให้ได้ขอบเขตของเนื้อหา และข้อค้นพบที่มากขึ้น เช่น การเจาะประเด็นในด้านอื่นๆ หรือศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง หรือมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตที่ไม่พึงประสงค์ ของวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา เป็นรายกรณี

3.2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้า ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและพฤติกรรมของการแสดงออกของวัยรุ่น ด้านพฤติกรรมการดำเนินชีวิตในเชิงลึก ของวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา และวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527) การศึกษานุคคลเป็นรายกรณี กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- กมลพรรณ จันทร์พยอม (2550) "สภาพแวดล้อมทางครอบครัวโรงเรียนและบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น" ปรินญาณีพันธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กุสุมาวดี คำเกลี้ยงและคณะ (2550) หนังสือเรียนรวมชุดสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สุขศึกษา 5 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์เอมพันธ์
- เกสรา สุขสว่าง (2543) "ดำเนินชีวิตด้วยสติ" ใน มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์(2) : 101-103
- กรวิกา สุวรรณมูล (2546) " การศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร" สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ใจทิพย์ พวงทอง (2540) "การศึกษาความสอดคล้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของวัยรุ่น" ปรินญาณีพันธ์ การศึกษามหาบัณฑิต จิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มาณะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2546) "วิถีชีวิตวัยรุ่นไทยในวัยเรียนกับการจัดระเบียบสังคม : กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเชียงใหม่" รายงานการวิจัย วิถีชีวิตวัยรุ่นตามความเห็นของ Aaro Wold.mht ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 10 เดือน กรกฎาคม 2553 จาก www.nu.ac.th/office/gentle/teen2.htm
- รัชณี ฝนทองมงคล (2538) " การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุภายหลังเกษียณอายุราชการ" วิทยานิพนธ์ ปรินญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อัคราณา)
- ลิขิต อุทัยศรี (2546) "พฤติกรรมทางสังคมของสังคมเด็กแฝดชายวัย 2 ขวบครึ่ง : กรณีศึกษา" การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปรินญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ชัยบุทร ศรีเรืองล้ำ (2549) "พฤติกรรมต่อต้านสังคมของวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดามารดาอพยพไปทำงานต่างถิ่น : กรณีศึกษาอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์" วิทยานิพนธ์ปรินญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- คุณฤ โยเหลาและคณะ (2545) "ความเข้มแข็งของครอบครัว : ครอบครัวสุขภาพดี" วารสาร
 พฤติกรรมศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (กันยายน): 1-6
- ธัญญารัตน์ วงษ์สมัย (2542) "การใช้เวลาว่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน
 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี" ปริญญานิพนธ์การศึกษา
 มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ถ่ายเอกสาร)
- นันทนา ธรรมบุศย์ (2542) "การบริหารชีวิตให้มีความสุข" ใน *วิชาการไทย* 2(12) : 7-8.
- เบญจวรรณ หอมหวาน (2546) "การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน
 โรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" วิทยานิพนธ์
 ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย การวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ปิยวรรณ กุมากรัตน์ (2546) "ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของ
 วัยรุ่นในจังหวัดแพร่" วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการ
 ส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เปรมปรีย์ มณีชาติย์(2549) "พฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากญาติ :
 กรณีศึกษาวัยเด็กตอนปลาย "การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พนม เกตุมาน (2550) "พัฒนาการวัยรุ่น" สาขาวิชาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ภาควิชาจิตเวชศาสตร์
 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 31 พฤษภาคม 2552 จาก
http://www.psychlin.co.th/new_page_57.htm
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต มปป.) ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 2 ธันวาคม 2552 จาก
www.dharma-gateway.com/monk/.../lp-prayuth-04-01.htm
- พรรณพร วรรณลักษณ์ (2548) "การศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
 วัยรุ่น" ปริญญานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
 คำปรึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ภุชฉิสา บริหาร (2549) "พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่นหญิง :
 กรณีศึกษา" การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มรุจิต ชมดวง (2546) "การศึกษาการใช้เวลากับครอบครัวของบิดามารดาและบุตรธิดาวัยรุ่น"
 วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย จิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ

- มุขธิดา ศิริจันทร์ (2547) "ความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงดูกับการแสดงออกของเยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในสถานศึกษา" การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ยุพินพรรณ ศิริวิชานานุกุล (2541) *พฤติกรรมและแนวคิดทางสังคม ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*
- วรรณฤดี รุกขวัฒน์กุล (2546) " การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก โรงเรียนราชบพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร" สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วรรณวิมล ภิญโญศุภสิทธิ์ (2547) "การศึกษาและพัฒนาการใช้ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต จิตวิทยาการให้คำปรึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง (2542) " พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น" รายงานการวิจัย เชียงใหม่ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศิริรัตน์ เถлимไทย (2546) "พฤติกรรมทางสังคมของเด็กสมาธิสั้น : กรณีศึกษา" การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศึกษาริการ, กระจ่างวกร กรมวิชาการ (2545) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)*
- สายทิพย์ เวียงมูล (2549) "การจัดการตัวตนของวัยรุ่นหญิงรักหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สาธาณสุข, กระจ่างวกร กรมอนามัย กองอนามัยโรงเรียน ฝ่ายส่งเสริมอนามัยโรงเรียน (2537) *เอกสารประกอบการอบรม โครงการอบรมครูเพื่อเป็นที่ปรึกษาแนะแนวสุขภาพวัยรุ่น กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก*
- สุชา จันทร์เอม (2542) *จิตวิทยาพัฒนาการ กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช*
- สุนิสา ประวิชัย (มปป.) "เจาะใจวัยรุ่นผ่านผลโพล" *บทความเชิงวิชาการ สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ* ค้นคืนวันที่ 20 เมษายน 2551 จาก <http://research.bu.ac.th/extra/article018.html>
- สุพัตรา สุภาพ (2545) *ปัญหาสังคม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช*

- สมน อมรวิวัฒน์ (2536) "บทบาทของสมาชิกในครอบครัวกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง" ผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันครอบครัว กรุงเทพมหานคร ฝ่ายส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมไทย สถาบันวัฒนธรรมการศึกษา สำนักงานกรรมการทางวัฒนธรรม
- สุริยเดว ทรีปาตี (2550) "พัฒนาการและการปรับตัวในวัยรุ่น" สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ค้นคืนวันที่ 20 ธันวาคม 2551 จาก <http://www.thaihealth.or.th>
- โสภณ สุภาพงษ์ (2542) *แรงจิตใจแห่งชีวิต* กรุงเทพมหานคร เลดี้ไทย
สำนักงานกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2539) *แนวทางในการส่งเสริมชีวิตครอบครัว* กรุงเทพมหานคร องค์การค้ำจุนสุภา
- สัมพันธ์ สิริมา (2544) "ปัจจัย ที่มีผลต่อการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- หทัยกาญจน์ หุควัฒน์ (2546) "การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน : การศึกษารายกรณีและแนวทางในการช่วยเหลือ" วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต(จิตวิทยาการแนะแนว)มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ กรมพลศึกษา (มปป.) *คู่มือครูผู้จัดกิจกรรม* โครงการอบรมพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนทางสุขภาพ
- อดิศร อุดรพัก (2547) "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น" การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- อนงค์ ทองเหม (2546) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช) ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- อรพิน ชูชม และคณะ (2549) *การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย* รายงานการวิจัยฉบับที่ 104 กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Griggs, Rick. (1989). *Professional Balance*. California : Elaine Fritz & Associates.

O' Brien, M.J. (1976). *The Care of The Aged*. (copy right). Saint Louis : The C.V. Mosby.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อ ผศ. ดร.ประคิษฐ์ เอกทัศน์
ตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม
วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต ภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม
ครุศาสตร์มหาบัณฑิต จิตวิทยาแนะแนว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คุณวุฒิบัณฑิต การพัฒนาและปฏิรูปองค์กร Cube Doctor University
Philippines
2. ชื่อ นางสุภาพ ทองนุช
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน โรงเรียนอนุบาลบรบือ อ.บรบือ จังหวัดมหาสารคาม
วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. ชื่อ นายธิตวัฒน์ พิไลวงศ์
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ วิทยฐานะรองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ อ.นาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
การศึกษามหาบัณฑิต บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
4. ชื่อ นางวาสนา พุกคำมี
ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน โรงเรียนมัธยมสิริวัณวดี อ.เมือง จ.อุดรธานี
วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต จิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒประสานมิตร
5. ชื่อ นางจุฬาลักษณ์ สองจันทร์
ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษสาขาวิชาการแนะแนว
สถานที่ทำงาน โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร อ.เมือง จ.อุดรธานี
วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต ภาษาไทย วิชาโท การแนะแนว
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ ๕๗๐

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

30 มิถุนายน พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ. ดร.ประคิมฐ์ เอกทัศน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางมนทกานต์ คำยา นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา : กรณีศึกษา โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การแนะแนว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินตานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566 -7

ที่ ศษ 0522.16 (บ)/ 270

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

30 มิถุนายน พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสุภาพ ทองนุช

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางมนทกานต์ คำยา นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา : กรณีศึกษา โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การแนะแนว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566 -7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 290

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

30 มิถุนายน พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นายธิตวิวัฒน์ พิไลวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางมนทกานต์ คำษา นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา : กรณีศึกษาโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวนี้ นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การแนะแนว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 2๔๐

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

30 มิถุนายน พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางวาสนา ทูคำมี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางมนทกานต์ คำยา นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา : กรณีศึกษา โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การแนะแนว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทักดี จินดานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 2566 7

ที่ ศธ 0522.16 (บ) 270

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

30 มิถุนายน พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางจุฬาลักษณ์ สองจันทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางมนทกานต์ คำยา นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่แยกกันอยู่กับบิดามารดา : กรณีศึกษา โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ จังหวัดมหาสารคาม ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การแนะแนว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 2566-7

ภาคผนวก ค
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมข้อความในแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงที่สุด ในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามไม่มีผลเสียด้านนักเรียนแต่อย่างใด

ก. ประวัติส่วนตัวและครอบครัวของข้าพเจ้า

1. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....ชื่อเล่น.....
กำลังศึกษาอยู่ชั้น.....อาจารย์ที่ปรึกษา.....
เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....นับถือศาสนา.....
2. ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
3. บิดาชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
อาชีพ.....รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
สถานที่ทำงาน.....
มารดาชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
อาชีพ.....รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
สถานที่ทำงาน.....
4. บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย(ตอบได้มากกว่า 1 ชื่อ ในกรณีที่อยู่บ้านหลังเดียวกัน)
( ) ปู่ย่า - ตายาย   ( ) ลุงป้า - น้าอา   ( ) บิดา   ( ) มารดา
( ) พี่น้อง   ( ) อื่น ๆ
(ระบุ).....
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่ด้วยกัน
( ) 2   ( ) 3 คน   ( ) 4 คน   ( ) 5 คน   ( ) มากกว่า 5 คน
6. บุคคลในครอบครัวที่นักเรียนปรึกษาปัญหาได้ คือ.....
ซึ่งเกี่ยวข้องกับ.....ของนักเรียน
7. นักเรียนได้รับเงินค่าใช้จ่ายส่วนตัวเป็นรายเดือน ๆ ละ .....บาท
หรือเป็นรายสัปดาห์ ๆ ละ .....บาท หรือเป็นรายวัน ๆ ละ.....บาท

8. โอกาสที่นักเรียนได้พบกับบิดามารดา
 ( ) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ( ) เดือนละ 1 ครั้ง ( ) เทศกาล / วันนักขัตฤกษ์ ( ) ปีละ 1 ครั้ง
 ( ) อื่น ๆ (ระบุ).....
9. ผู้ปกครองชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 อาชีพ.....รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....
 สถานที่ทำงาน.....
 เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยเป็น.....
10. นักเรียนมีพี่น้องเกิดจากบิดามารดาเดียวกัน.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
 นักเรียนมีพี่น้องต่างบิดา.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
 นักเรียนมีพี่น้องต่างมารดา.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
11. พี่น้องของนักเรียนรวมทั้งตัวนักเรียนเรียงลำดับดังนี้

คนที่	อายุ	เพศ	การศึกษา	อาชีพ

12. เพื่อนของนักเรียนที่จะสามารถติดต่อได้สะดวกที่สุด
 ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....
 บ้านเลขที่.....อำเภอ.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....

ข. ประวัติสุขภาพ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เหมาะสมกับนักเรียน และเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. สุขภาพของข้าพเจ้าในขณะนี้ ( ) ดีมาก ( ) ดี ( ) พอใช้ ( ) ไม่ดีเลย
2. ข้าพเจ้าเคยเจ็บป่วยอย่างหนักมาก่อน ( ) เคย ( ) ไม่เคย
ถ้าเคยเป็น บอกชื่อโรค .....อายุขณะเป็นโรค.....ปี
3. ข้าพเจ้าเคยเป็นโรคเรื้อรังมาก่อน ( ) เคย ( ) ไม่เคย
ถ้าเคยเป็น บอกชื่อโรค .....อายุขณะเป็นโรค.....ปี
4. ข้าพเจ้าเคยประสบอุบัติเหตุร้ายแรงมาก่อน ( ) เคย ( ) ไม่เคย
ถ้าเคย ประสบอุบัติเหตุอะไร.....
ได้รับบาดเจ็บอะไรบ้าง.....
5. ข้าพเจ้าเคยเป็นลมวิงเวียนศีรษะบ่อยๆ ( ) เป็นเสมอ ( ) เป็นบ้าง ( ) ไม่เคยเป็น
6. ข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับโรคประสาท ( ) มีปัญหา ( ) ไม่มีปัญหา
7. ข้าพเจ้าต้องใช้แว่นสายตาในขณะนี้ ( ) ใช้เป็นประจำ ( ) ใช้บ้าง ( ) ไม่ต้องใช้
8. ข้าพเจ้าไม่เคยใช้แว่นสายตามาก่อนเลย แต่คิดว่าจำเป็นต้องใช้
( ) จำเป็นมาก ( ) จำเป็น ( ) ไม่จำเป็น
9. ในเรื่องการพูด ( ) ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพูดคล่อง ( ) พูดไม่คล่องหรือพูดซ้ำ ( ) พูดติดอ่าง
10. ในเรื่องการได้ยิน ( ) ชัดเจน ( ) ไม่ชัดเจน
11. ตามปกติข้าพเจ้านอนวันละ ( ) 4-6 ชั่วโมง ( ) 6-8 ชั่วโมง ( ) 8-10 ชั่วโมง
12. โรคประจำตัวของข้าพเจ้าที่เป็นอยู่เสมอ คือ .....
13. ในบางครั้งข้าพเจ้าวิตกกังวลอย่างมากเกี่ยวกับสุขภาพขณะนี้ ( ) วิตก ( ) ไม่วิตก
14. ขณะนี้ข้าพเจ้าสูง.....ซ.ม. น้ำหนัก.....ก.ก.
15. ตรวจสอบสุขภาพปีละ.....ครั้ง ครั้งสุดท้ายตรวจร่างกายเมื่อ.....
ตรวจที่.....

ค. ประวัติสังคมและกิจกรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เหมาะสมกับนักเรียนและเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ที่อยู่ของครอบครัวของข้าพเจ้า
  - ( ) บ้านบิดามารดา
  - ( ) บ้านญาติ
  - ( ) บ้านเช่า
  - ( ) อื่น ๆ

อธิบาย.....

2. ความรู้สึกของข้าพเจ้าต่อที่อยู่อาศัย
  - ( ) ชอบ
  - ( ) ชอบมาก
  - ( ) ไม่ชอบเลย
3. เพื่อน ๆ มาเที่ยวหรือเยี่ยมเยียนข้าพเจ้า
  - ( ) มาบ้าง
  - ( ) มาบ่อย ๆ
  - ( ) ไม่มาเลย
4. ข้าพเจ้าชอบให้เพื่อนมาบ้าน
  - ( ) ชอบให้มาเสมอ
  - ( ) ชอบให้มาบ้างเป็นครั้งคราว
  - ( ) ไม่ชอบให้มาเลย
5. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเมื่อได้พบปะกับเพื่อน ๆ .....
6. ความรู้สึกของเพื่อนที่มีต่อข้าพเจ้า.....
7. ข้าพเจ้าได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจด้วยตนเอง.....
8. ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
  - ( ) ใช้เป็นประจำ
  - ( ) ใช้บ้าง
  - ( ) ไม่ใช้เลย
9. ข้าพเจ้าชอบฟังวิทยุ
  - ( ) ชอบฟังเป็นประจำ
  - ( ) ชอบฟังบ้าง
  - ( ) ไม่ชอบฟังเลย
10. ข้าพเจ้าขอบคุณโทรทัศน์
  - ( ) คุเป็นประจำ
  - ( ) คุบ้าง
  - ( ) ไม่ได้คุเลย
11. ข้าพเจ้าขอบคุณภาพยนตร์
  - ( ) คุบ่อย
  - ( ) คุบางครั้ง
  - ( ) ไม่ได้คุเลย

12. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือประเภท
 ผจญภัย   ลึกลับ   รักใคร่   ตลกขบขัน
 วิทยาศาสตร์
 กีฬา   ประวัติศาสตร์   โคลงบทละคร   แนวจินตนาการ
 เครื่องยนต์กลไก   ชิวประวัติ
13. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน
 เป็นประจำ   เป็นครั้งคราว   ไม่เคยอ่านเลย
14. ข้าพเจ้าชอบเล่นกีฬากลางแจ้ง
 ชอบมาก   ชอบบ้าง   ไม่ชอบเลย
 กีฬากลางแจ้งที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด.....
15. ข้าพเจ้าชอบเล่นกีฬาในร่ม ชอบมาก   ชอบบ้าง   ไม่ชอบเลย
 กีฬาในร่มที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด.....
16. ข้าพเจ้าเคยแสดงละครในงานต่าง ๆ   เคย   ไม่เคย
17. ข้าพเจ้าสามารถเล่นดนตรี   ได้ดี   พอใช้   ไม่ได้เลย
 เครื่องดนตรีที่ชอบเล่น คือ.....
18. ข้าพเจ้าชอบร้องเพลง   ชอบมาก   ชอบบ้าง   ไม่ชอบเลย
 ประเภทของเพลงที่ชอบ คือ.....
19. ข้าพเจ้ามีความสนใจนาฏศิลป์ไทย สนใจมาก   สนใจบ้าง   ไม่สนใจเลย
20. ข้าพเจ้า   ทำ   ไม่ทำงานพิเศษหรือหารายได้ส่วนตัว
21. งานอดิเรกของข้าพเจ้า คือ .....

ง. กิจกรรม การศึกษา และปัญหาของข้าพเจ้า

1. เมื่อปีที่แล้ว ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัด คือ.....
กิจกรรมที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด คือ.....
2. ข้าพเจ้า ( ) เคย ( ) ไม่เคย เป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรม
ข้าพเจ้า ( ) เคย ( ) ไม่เคย เป็นหัวหน้าชั้น
3. ในโรงเรียนนี้ข้าพเจ้ามี ( ) เพื่อนมาก ( ) เพื่อนน้อย ( ) ไม่มีเพื่อนเลย
เพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้า ชื่อ.....
สิ่งที่ข้าพเจ้าและเพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้าทำด้วยกันเสมอ คือ.....
4. ตามปกติข้าพเจ้าใช้เวลาอ่านหนังสือเรียนในวันหนึ่ง ๆ ประมาณ ..... ชั่วโมง
ข้าพเจ้า ( ) มี ( ) ไม่มี สถานที่เงียบสงบเหมาะสมกับการอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน
5. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับวิชาที่เคยเรียน

ชอบมากที่สุด	ชอบน้อยที่สุด	ยากที่สุด	ง่ายที่สุด
(วิชา)	(วิชา)	(วิชา)	(วิชา)
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
6. วิชาที่ข้าพเจ้าต้องจดจำเอาใจใส่มากที่สุด.....
7. ข้าพเจ้า ( ) ทำ ( ) ไม่ได้ทำตามกำหนดไว้ดูหนังสือ
8. ข้าพเจ้าทำให้มีสมาธิในเวลาดูหนังสือ ( ) ได้ง่าย ( ) ได้ยาก
9. ข้าพเจ้า ( ) ต้องการ ( ) ไม่ต้องการ คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเรียน
10. ตามปกติข้าพเจ้า ( ) ชอบ ( ) ไม่ชอบ เรียนหนังสือ และเมื่อเปรียบเทียบกับ
เพื่อน ๆ ข้าพเจ้าเรียนอยู่ในเกณฑ์ ( ) ดี ( ) ปานกลาง ( ) อ่อน
11. เมื่อข้าพเจ้าเติบโตขึ้น บิดาต้องการให้มีอาชีพ.....
มารดาต้องการให้มีอาชีพ.....
ข้าพเจ้าต้องการมีอาชีพ.....
12. ข้าพเจ้าตั้งใจจะเรียนให้จบชั้นสูงสุดของโรงเรียนแห่งนี้
( ) ตั้งใจแน่วแน่ ( ) ไม่แน่ใจ ( ) ไม่ตกลงใจเลย
13. ข้าพเจ้าต้องการจะเรียนจบระดับ ( ) ปริญญาตรี ( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก
( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

14. อาชีพที่ข้าพเจ้าเลือกตามความตั้งใจของข้าพเจ้าในขณะนี้ เรียงตามลำดับ

- 1. .... 2. ....
- 3. .... 4. ....

15. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในโรงเรียนแห่งนี้

.....
.....

16. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทางบ้าน

.....
.....

17. ปัญหาหรือความไม่สบายใจที่ข้าพเจ้าต้องการได้รับความช่วยเหลือ

- 1. .... 2. ....
- 3. .... 4. ....

2. แบบสังเกตพฤติกรรมในโรงเรียน

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ผู้สังเกตเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงของ
พฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตเท่าที่สังเกตได้

4 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมมากที่สุด 3 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมมาก
2 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมน้อย 1 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมน้อยที่สุด
ชื่อผู้ถูกสังเกต ..... อายุ.....เพศ.....
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ..... โรงเรียน.....วันที่.....เวลา.....

ที่	พฤติกรรมในโรงเรียน	น้ำหนักคะแนน			
		4	3	2	1
1	มาโรงเรียนทันเวลาร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง				
2	มีความกระตือรือร้น				
3	คุยกับเพื่อนในห้องเรียน				
4	เหม่อลอย				
5	ทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
6	เข้าเรียนทุกรายวิชา				
7	หลับในห้องเรียน				
8	ช่วยเหลือเพื่อน				
9	เบื่อนหน่วยการเรียน				
10	ก่อความไม่สงบ				
11	เรียกร้องความสนใจจากครูและเพื่อน				
12	คบเพื่อนต่างเพศสนิทสนมเป็นพิเศษ				
13	ไม่มีสมาธิในการเรียน				
14	เข้าห้องสมุดเป็นประจำ				
15	เข้าห้องน้ำบ่อยผิดปกติทุกชั่วโมง				
16	แต่งกายเรียบร้อย				
17	พูดจาเสียงดัง มั่นใจในตนเอง				
18	เป็นที่รักของเพื่อน				
19	ชอบคุยเวลาครูสอน				
20	เอาแต่ใจตัวเองไม่ฟังเหตุผล				

ลงชื่อ

ผู้สังเกต

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมในโรงเรียน(ครูที่ปรึกษา/ผู้วิจัย/ครูแนะแนว)

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....อายุ..... เพศ.....

ชั้น.....โรงเรียน.....

วันที่.....เวลา.....

สถานที่.....

พฤติกรรม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็น.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้สังเกต

(.....)

ตำแหน่ง.....

3. แบบบันทึกการออกเยี่ยมบ้าน

ชื่อผู้เยี่ยมบ้าน.....

ชื่อเรียน.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....

ชื่อบิดา.....

ชื่อมารดา.....

ที่อยู่.....

วันที่ไปเยี่ยม..... เวลา.....

ข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมบ้าน

1. บรรยายรูปร่างลักษณะสภาพบ้านและบริเวณที่ตั้ง.....

.....
.....
.....

2. บรรยายลักษณะ สภาพภายในบ้าน.....

.....
.....
.....

3. บรรยายสภาพภายในบ้าน.....

.....
.....
.....

4. ความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว.....

.....
.....
.....

5.ทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน.....

.....
.....

6.ทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน.....

.....

.....

.....

7. ปัญหาของนักเรียนขณะอยู่ที่บ้าน.....

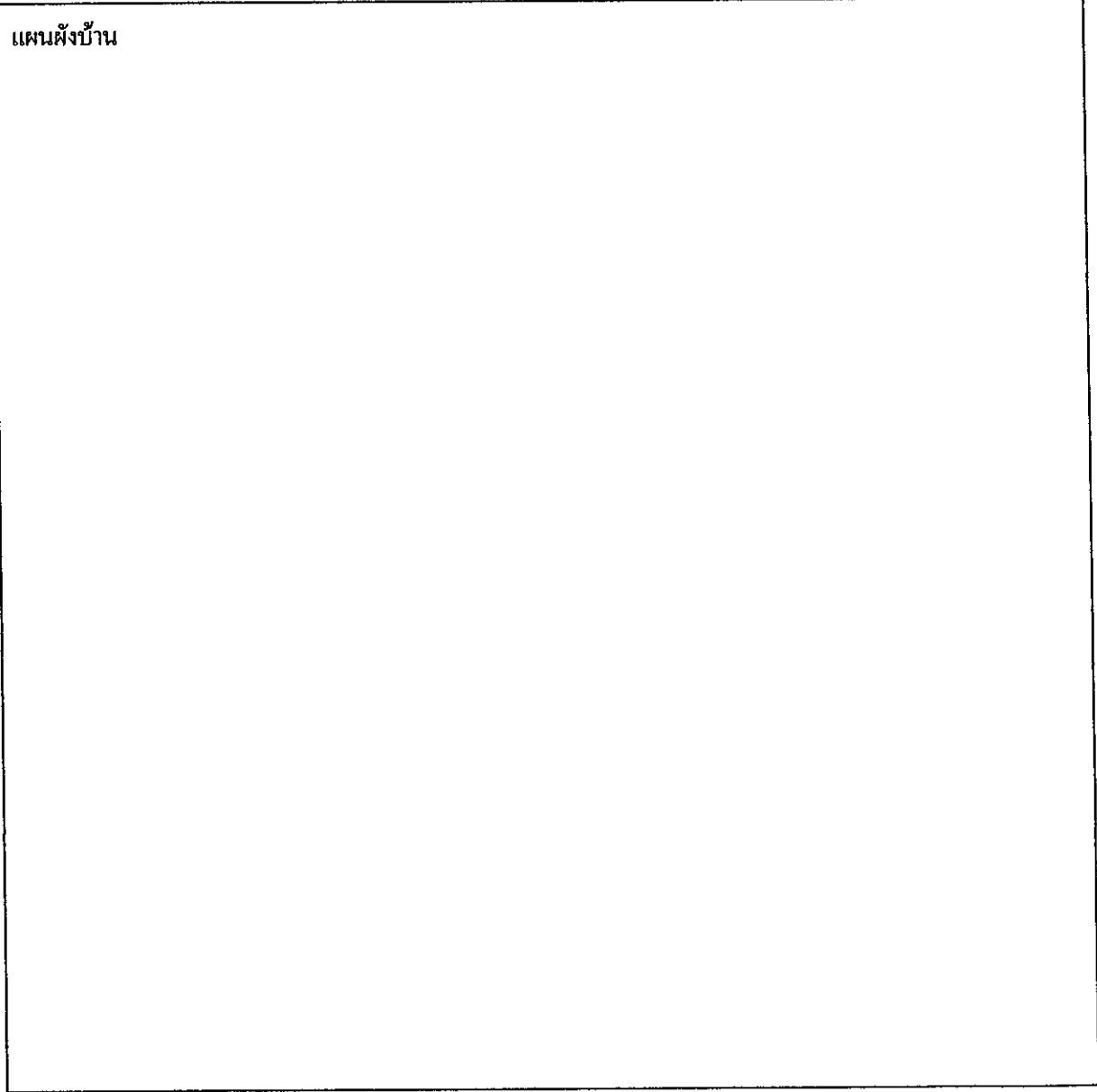
.....

.....

.....

.....

แผนผังบ้าน

4. แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้น.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.
สถานที่.....

สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

.....
.....
.....
.....
.....
.....

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

.....
.....
.....
.....
.....
.....

บทบาทหน้าที่ในการดำเนินชีวิตในครอบครัว

.....
.....
.....
.....
.....
.....

การดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวัน

.....
.....
.....
.....

การตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ

.....
.....
.....
.....

การวางแผนอนาคตและความต้องการ

.....
.....
.....
.....

วิธีการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

.....
.....
.....
.....

สรุปผลจากการสัมภาษณ์.....

.....
.....

ความคิดเห็น.....

.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้สัมภาษณ์และบันทึก

แบบสัมภาษณ์(ครูที่ปรึกษา / ครูแนะแนว / ครูผู้สอน/เพื่อน)

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้น.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

สถานที่.....

สัมพันธภาพกับเพื่อน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

บทบาทหน้าที่และ พฤติกรรมใน โรงเรียน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ผลการเรียน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

การร่วมกิจกรรมใน โรงเรียน

.....
.....
.....
.....

ความสัมพันธ์ภาพกับครู

.....
.....
.....
.....

สรุปผลจากการ

สัมภาษณ์.....

.....
.....
.....
.....

ความคิดเห็น.....

.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

ผู้สัมภาษณ์และบันทึก

แบบสัมภาษณ์นักเรียน

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้น.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

1.ประสบการณ์ในวัยเด็กของฉัน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ครอบครัวของฉันเมื่อพ่อแม่ต้องไปทำงาน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.สิ่งที่ฉันรอคอย

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.ชีวิตของฉันในโรงเรียนปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.สังคมปัจจุบันกับการดำเนินชีวิตของฉัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.ความสนใจและความต้องการที่ฉันอยากทำให้ได้ดี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. โครงการและความหวังในอนาคต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. เมื่อมีปัญหาของฉันท้องการความช่วยเหลือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางมนทกานต์ คำยา
วัน เดือน ปีเกิด	4 ตุลาคม 2511
สถานที่เกิด	อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
ประวัติการศึกษา	คบ.(ครุศาสตรบัณฑิต)วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ พ.ศ. 2534
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
ตำแหน่ง	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานประชาสัมพันธ์โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์